

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про вибори Президента України

*Із змінами і доповненнями, внесеними
Законами України
від 16 червня 1999 року N 740-XIV,
від 8 вересня 1999 року N 1021-XIV,
від 21 грудня 2000 року N 2171-III,
від 3 квітня 2003 року N 662-IV,
від 15 травня 2003 року N 762-IV,
від 18 березня 2004 року N 1630-IV
(Законом України від 18 березня 2004 року N 1630-IV
цей Закон викладено в новій редакції),
від 14 квітня 2009 року N 1254-VI,
від 21 серпня 2009 року N 1616-VI*

*Окремим положенням цього Закону дано офіційне тлумачення
(згідно з Рішенням Конституційного Суду України
від 24 березня 2005 року N 3-рп/2005)*

*Частину першу статті 17 цього Закону визнано такою,
що не відповідає Конституції України (є неконституційною)
(згідно з Рішенням Конституційного Суду України
від 12 травня 2009 року N 10-рп/2009)*

*Додатково див.
конституційні подання Президента України
від 8 квітня 2009 року,
від 14 вересня 2009 року*

*При підготовці, проведенні повторного голосування 26 грудня 2004 року та встановленні його
результатів цей Закон застосовується з особливостями, передбаченими Законом України від 8 грудня
2004 року N 2221-IV, який втрачає чинність в день, наступний за днем вступу на пост новообраного
Президента України*

*(згідно із Законом України
від 8 грудня 2004 року N 2221-IV)*

*(У тексті Закону слова "установи кримінально-виконавчої системи" в усіх відмінках замінено словами
"установи виконання покарань і слідчі ізолятори" у відповідному відмінку згідно із Законом України від
14 квітня 2009 року N 1254-VI)*

*(У тексті Закону слова "територіальна виборча комісія" у всіх відмінках і числах замінено словами
"окружна виборча комісія" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом України від 21 серпня 2009
року N 1616-VI)*

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні засади виборів Президента України

1. Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.
2. Строк повноважень Президента України визначається Конституцією України.

Стаття 2. Загальне виборче право

1. Вибори Президента України є загальними. Право голосу на виборах Президента України мають громадяни України, яким на день виборів виповнилося вісімнадцять років.
2. Документом, який підтверджує громадянство України, є:

- 1) паспорт громадянина України;
 - 2) паспорт громадянина України для виїзду за кордон;
 - 3) дипломатичний паспорт;
 - 4) службовий паспорт;
 - 5) посвідчення особи моряка;
 - 6) посвідчення члена екіпажу;
 - 7) військовий квиток для військовослужбовців строкової служби;
 - 8) тимчасове посвідчення громадянина України;
 - 9) картка (довідка) установи виконання покарань і слідчого ізолятора, що повинна містити: прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, рік народження, громадянство, фотокартку особи, підпис керівника та печатку установи, - для осіб, які перебувають в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах.
3. Громадяни України, які мають право голосу, можуть брати участь у роботі виборчих комісій як їх члени, а також у проведенні передвиборної агітації, здійсненні спостереження за проведенням виборів Президента України та інших заходах у порядку, визначеному цим та іншими законами України.
4. Будь-які прями або непрямі привілеї або обмеження виборчих прав громадян України за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками забороняються. Не допускаються обмеження щодо участі громадян у виборчому процесі, крім обмежень, передбачених Конституцією України та цим Законом.
5. Не має права голосу громадянин, визнаний судом недієздатним.
6. Громадянин України, який проживає або перебуває в період підготовки і проведення виборів за межами України і перебуває на консульському обліку, реалізує своє право голосу на виборах Президента України.
- (частина шоста статті 2 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)
7. Громадяни України, які мають право голосу, є виборцями.

Стаття 3. Рівне виборче право

1. Вибори Президента України є рівними: громадяни України беруть участь у виборах на рівних засадах.
2. Кожний громадянин України на виборах Президента України має один голос. Виборець може використати свій голос у день голосування тільки на одній виборчій дільниці.
3. Усі кандидати на пост Президента України мають рівні права і можливості брати участь у виборчому процесі.
4. Рівність прав і можливостей участі у виборчому процесі забезпечується:
 - 1) заборонаю привілеїв чи обмежень кандидатів на пост Президента України за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;
 - 2) заборонаю втручання органів державної влади і місцевого самоврядування у виборчий процес, за винятком випадків, передбачених цим Законом;
 - 3) заборонаю використання для фінансування передвиборної агітації інших коштів, крім коштів Державного бюджету України та коштів виборчих фондів кандидатів на пост Президента України.

Стаття 4. Пряме виборче право

Вибори Президента України є прямими. Громадяни України безпосередньо обирають Президента України.

Стаття 5. Добровільність участі у виборах

Участь громадян України у виборах Президента України є добровільною. Ніхто не може бути примушений до участі чи неучасті у виборах.

Стаття 6. Вільні вибори

1. Вибори Президента України є вільними. Виборцям забезпечуються умови для вільного формування своєї волі та її вільного виявлення при голосуванні.
2. Застосування насильства, погроз, обману, підкупу чи будь-яких інших дій, що перешкоджають вільному формуванню та вільному виявленню волі виборця, забороняється.
3. Військовослужбовці голосують на звичайних виборчих дільницях, розташованих за межами місць дислокації військових частин, за винятком випадків, передбачених цим Законом. Для забезпечення вільного волевиявлення військовослужбовцям строкової служби надається відпустка для участі в голосуванні не менш як на чотири години.

Стаття 7. Таємне голосування

Голосування на виборах Президента України є таємним: контроль за волевиявленням виборців забороняється.

Стаття 8. Особисте голосування

Кожний виборець голосує на виборах Президента України особисто. Голосування за інших осіб, а також передача виборцем права голосу будь-якій іншій особі забороняються.

Стаття 9. Право бути обраним

1. Президентом України може бути обраний громадянин України, який на день виборів досяг тридцяти п'яти років, має право голосу, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років.
2. Проживання в Україні за цим Законом означає:
 - 1) проживання на території в межах державного кордону України;
 - 2) перебування на судні, що перебуває у плаванні під Державним Прапором України;
 - 3) перебування громадян України у встановленому законодавством порядку у відрядженні за межами України, служба в дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України, міжнародних організаціях та їх органах;
 - 4) перебування на полярних станціях України;
 - 5) перебування у складі формування Збройних Сил України, дислокованого за межами України;
 - 6) перебування громадян України за її межами відповідно до чинних міжнародних договорів України.
3. Проживання в Україні за цим Законом включає також проживання разом з особами, зазначеними у пункті 3 частини другої цієї статті, членів їх сімей.
4. Не може бути висунути кандидатом на пост Президента України громадянин, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку.
5. Одна й та сама особа не може бути Президентом України більш як два строки підряд. Особа, яка двічі підряд обиралася на пост Президента України, не може бути висунута кандидатом на цей пост.
6. Особа, повноваження якої на посту Президента України були припинені достроково відповідно до Конституції України, не може бути висунута кандидатом на пост Президента України на позачергових виборах, призначених у зв'язку з вказаним припиненням повноважень.

Стаття 10. Право висунування кандидата на пост Президента України

1. Право висунування кандидата на пост Президента України належить громадянам України, які мають право голосу. Це право реалізується ними через політичні партії та їх виборчі блоки (далі - партії (блоки)), а також самовисунуванням у порядку, визначеному цим Законом.
2. Партія (блок) може висунути лише одного кандидата на пост Президента України.

Стаття 11. Виборчий процес

1. Виборчий процес - це здійснення суб'єктами, визначеними статтею 12 цього Закону, виборчих процедур, передбачених цим Законом.
2. Виборчий процес здійснюється на засадах:
 - 1) законності та заборони незаконного втручання будь-кого у цей процес;
 - 2) політичного плюралізму та багатопартійності;
 - 3) публічності та відкритості виборчого процесу;
 - 4) рівності всіх кандидатів на пост Президента України;
 - 5) рівності прав партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу;
 - 6) свободи передвиборної агітації, рівних можливостей доступу кандидатів на пост Президента України до засобів масової інформації;
 - 7) неупередженості органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, закладів, установ і організацій, їх керівників, інших посадових і службових осіб до кандидатів на пост Президента України, партій (блоків).
3. Початок виборчого процесу визначається строками, встановленими Конституцією України та цим Законом.
4. Виборчий процес включає такі етапи:
 - 1) утворення територіальних виборчих округів;
 - 2) утворення виборчих дільниць;
 - 3) утворення територіальних та дільничних виборчих комісій;
 - 4) формування списків виборців, їх перевірка та уточнення;
 - 5) висування та реєстрація кандидатів;
 - 6) проведення передвиборної агітації;
 - 7) голосування у день виборів Президента України;
 - 8) підрахунок голосів виборців та встановлення підсумків голосування і результатів виборів Президента України.
5. У разі необхідності виборчий процес може включати також такі етапи:
 - 1) повторне голосування;
 - 2) підрахунок голосів виборців і встановлення підсумків повторного голосування та результатів виборів Президента України.
6. Етапи, передбачені частиною п'ятою цієї статті, мають місце лише у випадках, передбачених цим Законом.
7. Виборчий процес завершується офіційним оприлюдненням Центральною виборчою комісією результатів виборів Президента України або офіційною публікацією подання Центральної виборчої комісії до Верховної Ради України щодо призначення повторних виборів Президента України.

Стаття 12. Суб'єкти виборчого процесу

Суб'єктами виборчого процесу є:

- 1) виборець;
- 2) виборчі комісії, утворені відповідно до цього Закону та Закону України "Про Центральну виборчу комісію";
- 3) кандидати на пост Президента України, зареєстровані у порядку, встановленому цим Законом;

4) партії (блоки), які висунули кандидатів на пост Президента України;

5) уповноважені представники, довірені особи, офіційні спостерігачі від партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу та від кандидатів на пост Президента України.

Стаття 13. Публічність і відкритість виборчого процесу

1. Підготовка та проведення виборів Президента України здійснюються публічно і відкрито.

2. Для забезпечення публічності і відкритості виборчого процесу виборчі комісії відповідно до своїх повноважень:

1) оприлюднюють відомості про свій склад, місцезнаходження та режим роботи, про утворення територіальних виборчих округів і виборчих дільниць, про час і місце проведення голосування, про основні права виборців, у тому числі про право оскарження неправомірних рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, їх керівників, інших посадових та службових осіб, які порушують або обмежують виборчі права;

2) забезпечують можливість ознайомлення громадян із списками виборців, відомостями про кандидатів на пост Президента України, передвиборними програмами кандидатів на пост Президента України, з порядком заповнення виборчих бюлетенів;

(пункт 2 частини другої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

3) оприлюднюють підсумки голосування і результати виборів Президента України;

4) надають іншу інформацію у випадках, передбачених цим Законом.

3. Рішення виборчих комісій доводяться до відома громадян через друковані засоби масової інформації або, у разі неможливості, оприлюднюються в інший спосіб.

4. Засоби масової інформації зобов'язані об'єктивно висвітлювати хід виборчого процесу. Їх представникам гарантується безперешкодний доступ на всі публічні заходи, пов'язані з виборами, а на засідання виборчих комісій та на виборчі дільниці у день виборів та в день повторного голосування - на умовах, визначених у частині дев'ятій статті 28 цього Закону. Виборчі комісії, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, посадові і службові особи цих органів зобов'язані в межах своїх повноважень і компетенції надавати представникам засобів масової інформації необхідні їм відомості щодо підготовки та проведення виборів.

5. Виборчі комісії при дипломатичних та інших закордонних представництвах України у державах, де проживає значна кількість виборців, забезпечують опублікування у місцевих засобах масової інформації відомостей про час і місце голосування та місцезнаходження відповідних виборчих дільниць. Перелік таких держав визначається Центральною виборчою комісією.

Стаття 14. Законодавство про вибори Президента України

Підготовка і проведення виборів Президента України регулюються Конституцією України, цим Законом, Законом України "Про Центральну виборчу комісію", іншими законами України, постановами Верховної Ради України про призначення виборів Президента України, а також іншими актами законодавства, прийнятими відповідно до цього Закону.

Розділ II

ПОРЯДОК І СТРОКИ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Стаття 15. Види виборів Президента України

1. Вибори Президента України можуть бути черговими, позачерговими та повторними.

2. Чергові вибори Президента України проводяться у зв'язку із закінченням конституційного строку повноважень Президента України.

3. Позачергові вибори Президента України проводяться у зв'язку із достроковим припиненням повноважень Президента України у випадках, передбачених Конституцією України.

4. Повторні вибори Президента України проводяться у випадках:

- 1) якщо до виборчого бюлетеня для голосування було включено не більше двох кандидатів на пост Президента України і жодного з них не було обрано;
- 2) якщо всі кандидати на пост Президента України, включені до виборчого бюлетеня, до дня виборів або до дня повторного голосування зняли свої кандидатури.

Стаття 16. Порядок призначення виборів Президента України

1. Вибори Президента України призначаються Верховною Радою України. Про призначення виборів Президента України Верховна Рада України приймає постанову.
2. Верховна Рада України приймає постанову про призначення чергових або позачергових виборів Президента України з підстав, визначених Конституцією України та цим Законом.
3. Верховна Рада України приймає постанову про призначення повторних виборів Президента України на підставі подання Центральної виборчої комісії.

Стаття 17. Строки призначення та проведення виборів

1. Чергові вибори Президента України відбуваються в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень Президента України.

(частина перша статті 17 визнана такою,
що не відповідає Конституції України (є неконституційною),
згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 12.05.2009 р. N 10-рп/2009)

2. Верховна Рада України призначає чергові вибори Президента України не пізніше як за дев'яносто днів до дня виборів. Верховна Рада України забезпечує опублікування рішення про призначення чергових виборів Президента України у засобах масової інформації.

(частина друга статті 17 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

3. Виборчий процес чергових виборів Президента України розпочинається за дев'яносто днів до дня виборів.

(частина третя статті 17 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

4. Позачергові вибори Президента України відбуваються в останню неділю дев'яностоденного строку з дня:

- 1) проголошення Президентом України особисто заяви про свою відставку на засіданні Верховної Ради України;

- 2) опублікування рішення Верховної Ради України про підтвердження неможливості виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я;

- 3) опублікування рішення Верховної Ради України про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту;

- 4) прийняття постанови Верховної Ради України про призначення позачергових виборів у зв'язку із смертю Президента України.

5. Постанова Верховної Ради України про призначення позачергових виборів Президента України у випадках, передбачених пунктами 1 - 3 частини четвертої цієї статті, приймається відповідно в день проголошення Президентом України заяви, зазначеної у пункті 1 частини четвертої цієї статті, прийняття рішення, передбачених пунктами 2, 3 частини четвертої цієї статті.

6. Виборчий процес позачергових виборів Президента України розпочинається з дня, наступного за днем, зазначеним у пунктах 1 - 4 частини четвертої цієї статті.

7. Повторні вибори Президента України відбуваються в останню неділю дев'яностоденного строку з дня прийняття постанови Верховної Ради України про призначення повторних виборів.

8. Постанова Верховної Ради України про призначення повторних виборів приймається не пізніше як на п'ятнадцятий день після дня внесення до Верховної Ради України відповідного подання Центральної виборчої комісії.

9. Виборчий процес повторних виборів Президента України розпочинається наступного дня після офіційного опублікування постанови Верховної Ради України про їх призначення.

Стаття 18. Порядок обчислення строків

1. Усі строки, визначені у цьому Законі, обчислюються в календарних днях.
2. Першим днем строку, який відповідно до Закону має початися у зв'язку з настанням певної події, є день, наступний після дня настання вказаної події.
3. Останнім днем строку, який відповідно до Закону має закінчитися у зв'язку з настанням певної події, є день, що передує дню вказаної події.

Розділ III ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Стаття 19. Виборчі округи

1. Вибори Президента України проводяться по єдиному загальнодержавному одномандатному виборчому округу, який включає в себе всю територію України.
2. Для проведення виборів територія України поділяється на 225 територіальних виборчих округів. Кількість таких округів в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі встановлюється Центральною виборчою комісією з урахуванням їх адміністративно-територіального устрою та кількості виборців на підставі даних центрального органу виконавчої влади з питань статистики. Територіальний виборчий округ включає в себе один або кілька районів, міст, районів у містах.
3. Рішення про утворення територіальних виборчих округів приймається Центральною виборчою комісією не пізніше як за вісімдесят три дні до дня виборів. Територіальні виборчі округи утворюються Центральною виборчою комісією з приблизно рівною кількістю виборців у кожному виборчому окрузі на всій території України за пропозиціями відповідно Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських рад з урахуванням адміністративно-територіального устрою. Орієнтовну кількість виборців у виборчому окрузі, номер, територіальні межі та центри виборчих округів визначає Центральна виборча комісія.

(частина третя статті 19 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

4. Рішення про утворення територіальних виборчих округів публікується Центральною виборчою комісією в газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр" у триденний строк з дня прийняття нею відповідного рішення, а також розміщується на офіційному сайті Центральної виборчої комісії. Витяги із рішення про утворення територіальних виборчих округів публікується Центральною виборчою комісією в регіональних друкованих засобах масової інформації в семиденний строк з дня прийняття такого рішення. При цьому кількість витягів, зазначених у цій статті, повинна дорівнювати кількості регіонів, визначених частиною другою статті 133 Конституції України.

(частина четверта статті 19 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

5. Закордонний виборчий округ складають усі закордонні виборчі дільниці, утворені згідно із статтею 20 цього Закону.

(статтю 19 доповнено частиною п'ятою згідно із
Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 20. Виборчі дільниці

1. Для проведення голосування та підрахунку голосів по виборах Президента України територія сіл, селищ, міст, районів у містах, що входять до складу територіального виборчого округу, поділяється на виборчі дільниці.
2. Виборчі дільниці поділяються на звичайні, спеціальні та закордонні.
3. Звичайні виборчі дільниці утворюються для організації голосування виборців за місцем їх проживання.

4. Спеціальні виборчі дільниці утворюються у стаціонарних лікувальних закладах, на суднах, які перебувають у день виборів у плаванні під Державним Прапором України, на полярних станціях України, в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах та інших місцях тимчасового перебування виборців з обмеженими можливостями пересування. Як виняток, спеціальні виборчі дільниці можуть утворюватися Центральною виборчою комісією за поданням відповідної окружної виборчої комісії на території військових частин (формувань), дислокованих на значній відстані від населених пунктів.

5. Закордонні виборчі дільниці утворюються при дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України за кордоном, у військових частинах (формуваннях), дислокованих за межами України.

6. Звичайні виборчі дільниці утворюються окружними виборчими комісіями за поданням виконавчих комітетів сільських, селищних, міських (міст, де немає районних рад), районних у містах рад, а у разі відсутності таких органів - за пропозицією відповідно сільських, селищних, міських голів, голів районних у містах рад або посадових осіб, які відповідно до закону здійснюють їх повноваження. Зазначені подання вносяться не пізніше як за шістьдесят днів до дня виборів. Окружна виборча комісія своїм рішенням визначає межі кожної звичайної виборчої дільниці та перелік будинків, що входять до неї, а також місцезнаходження дільничної виборчої комісії.

(частина шоста статті 20 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

7. Спеціальні виборчі дільниці утворюються окружними виборчими комісіями за місцем розташування відповідних закладів чи установ або за місцем приписки судна чи полярної станції.

8. Закордонні виборчі дільниці утворюються Центральною виборчою комісією за поданням Міністерства закордонних справ України. Закордонні виборчі дільниці складають окремий закордонний виборчий округ.

9. Виборчі дільниці утворюються з кількістю виборців від п'ятдесяти до трьох тисяч осіб. Виборчі дільниці за розміром поділяються на:

- 1) малі - з орієнтовною кількістю виборців від 50 до 500 осіб;
- 2) середні - з орієнтовною кількістю виборців від 500 до 1500 осіб;
- 3) великі - з орієнтовною кількістю виборців від 1500 до 3000 осіб.

Якщо на відповідній території, у відповідному закладі чи установі налічується менше або більше від зазначеної чисельності виборців і їх (або їх надлишок) неможливо віднести до іншої виборчої дільниці або неможливо утворити додаткову виборчу дільницю на цій території, у відповідному закладі чи установі, виборча дільниця може бути утворена з меншою або більшою чисельністю виборців.

(частина дев'ята статті 20 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

10. Виборчі дільниці утворюються не пізніше як за тридцять вісім днів до дня виборів. У винятковому випадку спеціальна або закордонна виборча дільниця може утворюватися Центральною виборчою комісією не пізніше як за сім днів до дня виборів за поданням відповідної окружної виборчої комісії або Міністерства закордонних справ України.

(частина десята статті 20 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

11. Окружна виборча комісія своїм рішенням встановлює єдину нумерацію виборчих дільниць у межах територіального виборчого округу, надає пропозиції Центральній виборчій комісії щодо номера виборчої дільниці в разі утворення спеціальної виборчої дільниці відповідно до частин четвертої та десятої цієї статті.

12. Рішення окружної виборчої комісії про утворення виборчих дільниць із зазначенням їх номерів, меж, орієнтовної кількості виборців, місцезнаходження відповідних дільничних виборчих комісій оприлюднюється у друкованих засобах масової інформації не пізніше як на п'ятий день після дня прийняття цього рішення. У разі утворення спеціальної чи закордонної виборчої дільниці відповідно до частини десятої цієї статті рішення Центральної виборчої комісії оприлюднюється у тому ж порядку не пізніше як за п'ять днів до дня виборів.

Розділ IV ВИБОРЧІ КОМІСІЇ

Стаття 21. Система виборчих комісій

1. Вибори Президента України організують і проводять:

- 1) Центральна виборча комісія;
- 2) окружні виборчі комісії;
- 3) дільничні виборчі комісії.

2. Повноваження виборчих комісій щодо підготовки та проведення виборів Президента України поширюються:

- 1) Центральної виборчої комісії - на всю територію України;
- 2) окружної виборчої комісії - на територію відповідного територіального виборчого округу;
- 3) дільничної виборчої комісії - на територію відповідної виборчої дільниці.

3. Центральна виборча комісія здійснює також повноваження окружної виборчої комісії в окремому закордонному виборчому окрузі.

Стаття 22. Статус виборчих комісій

1. Виборчі комісії є спеціальними колегіальними державними органами, уповноваженими організувати підготовку та проведення виборів Президента України та забезпечувати повне й однакове дотримання законодавства України щодо виборів Президента України.

2. Статус Центральної виборчої комісії визначається Конституцією України, Законом України "Про Центральну виборчу комісію", цим та іншими законами. Центральна виборча комісія очолює систему виборчих комісій, які організують підготовку і проведення виборів Президента України, і є комісією вищого рівня щодо усіх територіальних та дільничних виборчих комісій, передбачених цим Законом.

3. Статус територіальних та дільничних виборчих комісій визначається цим Законом.

4. Окружна виборча комісія є юридичною особою. Окружна виборча комісія є комісією вищого рівня щодо усіх дільничних виборчих комісій на території відповідного територіального виборчого округу з питань виборів Президента України.

5. Дільнична виборча комісія не є юридичною особою. Дільнична виборча комісія є суб'єктом відповідного виборчого процесу, має право звернення у межах своїх повноважень до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, закладів, установ та організацій, їх посадових та службових осіб. Дільнична виборча комісія має власну печатку, зразок якої затверджується Центральною виборчою комісією.

Стаття 23. Утворення Центральної виборчої комісії та окружних виборчих комісій

1. Центральна виборча комісія утворюється відповідно до Конституції України та Закону України "Про Центральну виборчу комісію".

2. Окружна виборча комісія утворюється Центральною виборчою комісією не пізніше як за п'ятдесят днів до дня виборів у складі голови, заступника голови, секретаря та інших членів комісії у кількості не менше дванадцяти осіб.

(частина друга статті 23 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

3. Подання стосовно кандидатур до складу окружних виборчих комісій (по дві особи до однієї виборчої комісії від одного кандидата) вносяться кандидатами на пост Президента України, які зареєстровані у Центральній виборчій комісії. Подання стосовно кандидатур до складу окружних виборчих комісій вноситься до Центральної виборчої комісії не пізніше як за п'ятдесят чотири дні до дня виборів за підписом кандидата на пост Президента України або його уповноваженого представника у Центральній виборчій комісії.

Форма подання до складу окружних виборчих комісій затверджується Центральною виборчою комісією не пізніше ніж за шістьдесят шість днів до дня виборів. У поданні зазначаються:

- 1) прізвище, ім'я та по батькові особи;
- 2) дата народження;
- 3) громадянство;
- 4) місце проживання та адреса житла особи, а також її контактні телефони;
- 5) володіння державною мовою;
- 6) освіта;
- 7) місце роботи та займана посада особи;
- 8) наявність досвіду щодо участі в роботі виборчих комісій;
- 9) наявність відповідної освіти чи підготовки;
- 10) посада в комісії, на яку пропонується кандидатура.

До подання додаються заяви осіб, запропонованих до складу відповідної окружної виборчої комісії, про згоду на участь у її роботі. Кандидатури до складу окружної виборчої комісії можуть бути відхилені лише з підстав порушення вимог частин третьої, шостої, сьомої цієї статті, частини третьої статті 29 цього Закону.

(частина третя статті 23 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

4. Технічні описки та неточності, допущені у поданні, не є підставою для відхилення внесених кандидатур. Про виявлення таких описок і неточностей Центральна виборча комісія невідкладно повідомляє відповідно кандидата на пост Президента України чи його уповноваженого представника у Центральній виборчій комісії з правом дорадчого голосу. Зазначені описки та неточності можуть бути виправлені шляхом внесення уточненого подання стосовно відповідних кандидатур не пізніше наступного дня після дня отримання суб'єктом подання кандидатур до складу окружної виборчої комісії зазначеного повідомлення. Якщо уточнене подання не надійшло у встановлений строк, відповідні кандидатури відхиляються.

(частина четверта статті 23 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

5. У разі якщо у встановлений частиною третьою цієї статті строк не надійшли подання щодо складу окружної виборчої комісії або якщо кількість запропонованих до складу виборчої комісії осіб становить менше десяти осіб, окружна виборча комісія утворюється Центральною виборчою комісією за поданням її Голови у кількості дев'яти осіб з обов'язковим урахуванням поданих кандидатур від кандидатів на пост Президента України, внесених відповідно до частини третьої цієї статті.

(частина п'ята статті 23 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

6. До складу окружної виборчої комісії можуть входити громадяни України, які мають право голосу і проживають у межах відповідного територіального округу або міста, на території якого розташований цей округ. Особа може одночасно входити до складу лише однієї виборчої комісії.

7. До складу окружної виборчої комісії не можуть входити кандидати на пост Президента України, їх уповноважені представники, довірені особи, посадові та службові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадяни, які утримуються в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах або мають судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята у встановленому законом порядку. У разі якщо одночасно з виборами Президента України проводяться інші вибори, до складу виборчої комісії не можуть входити кандидати, які балотуються на цих виборах, їх довірені особи, уповноважені особи партій (блоків) - суб'єктів відповідних виборчих процесів.

8. Кожний суб'єкт подання кандидатур до складу окружних виборчих комісій має право на пропорційну частку посад голови, заступника голови та секретаря окружної виборчої комісії. Частки таких посад для кожного суб'єкта подання визначаються Центральною виборчою комісією відповідно до кількості осіб, включених від відповідного суб'єкта до складу окружних виборчих комісій, у відношенні до загальної кількості осіб, включених до складу окружних виборчих комісій.

(частина восьма статті 23 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

9. Голова, заступник голови та секретар окружної виборчої комісії не можуть бути представниками одного суб'єкта подання.

(частина дев'ята статті 23 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

10. Секретар окружної виборчої комісії повинен володіти державною мовою.

11. Рішення про утворення окружної виборчої комісії та про її склад, а також рішення про зміни в її складі, прийняті відповідно до вимог цього Закону, підлягають оприлюдненню в засобах масової інформації у відповідному регіоні не пізніше як на третій день з дня їх прийняття.

Стаття 24. Утворення дільничних виборчих комісій

1. Дільнична виборча комісія утворюється відповідною окружною виборчою комісією не пізніше як за двадцять шість днів до дня виборів у складі голови, заступника голови, секретаря та інших членів комісії у кількості не менше дванадцяти осіб.

2. Право подання кандидатур до складу дільничних виборчих комісій (по дві особи до однієї виборчої комісії від одного кандидата) звичайних виборчих дільниць, а також спеціальних виборчих дільниць, утворених у стаціонарних лікувальних закладах, установах кримінально-виконавчої системи, мають кандидати на пост Президента України. Подання щодо кандидатур до складу дільничних виборчих комісій вноситься до окружної виборчої комісії не пізніше як за тридцять чотири дні до дня виборів за підписом довіреної особи кандидата на пост Президента України у загальнодержавному або відповідному територіальному виборчому окрузі, засвідченим головою відповідної окружної виборчої комісії.

3. Дільнична виборча комісія спеціальної виборчої дільниці, утвореної на судні, яке в день виборів перебуває у плаванні під Державним Прапором України, на полярній станції України, утворюється окружною виборчою комісією за місцем приписки судна, полярної станції за поданням капітана судна, керівника станції, яке може надсилатися технічними засобами зв'язку у строк, встановлений частиною другою цієї статті.

4. Дільнична виборча комісія закордонної виборчої дільниці утворюється Центральною виборчою комісією за поданням суб'єктів, визначених частиною третьою статті 23 цього Закону, у разі їх наявності та подання Міністерства закордонних справ України. Зазначені подання вносяться в строк, встановлений частиною другою цієї статті. Кожен суб'єкт подання, визначений частиною третьою статті 23 цього Закону, має право подати по одній кандидатурі до складу кожної дільничної виборчої комісії закордонної виборчої дільниці. Міністерство закордонних справ України вносить кандидатури до складу кожної дільничної виборчої комісії закордонної виборчої дільниці у такій кількості, щоб забезпечити утворення кожної комісії у складі, визначеному частиною першою цієї статті.

5. У разі утворення спеціальної виборчої дільниці у винятковому випадку відповідно до частини десятої статті 20 цього Закону дільнична виборча комісія утворюється Центральною виборчою комісією одночасно з утворенням виборчої дільниці за поданням окружної виборчої комісії. Про підготовку подання до Центральної виборчої комісії щодо утворення спеціальної виборчої дільниці окружна виборча комісія повідомляє осіб, визначених частиною другою цієї статті, та пропонує у строки, визначені окружною виборчою комісією, зробити подання стосовно кандидатур до складу дільничної виборчої комісії у порядку, встановленому цією статтею.

6. Форма подання до складу дільничної виборчої комісії затверджується Центральною виборчою комісією не пізніше ніж за сімдесят днів до дня виборів. У поданні зазначаються:

- 1) прізвище, ім'я та по батькові особи;
- 2) дата народження;
- 3) громадянство;
- 4) місце проживання та адреса житла особи, а також її контактні телефони;
- 5) володіння державною мовою;
- 6) освіта;
- 7) місце роботи та займана посада особи;

- 8) наявність досвіду щодо участі в роботі виборчих комісій;
- 9) наявність відповідної освіти чи підготовки;
- 10) посада в комісії, на яку пропонується кандидатура.

До подання додаються заяви осіб, запропонованих до складу відповідної дільничної виборчої комісії, про згоду на участь у її роботі. Кандидатури до складу дільничної виборчої комісії можуть бути відхилені лише з підстав порушення вимог частин шостої, дев'ятої, десятої цієї статті, частини третьої статті 29 цього Закону.

7. Технічні описки та неточності, допущені у поданні, не є підставою для відхилення внесених кандидатур. Про виявлення таких описок і неточностей невідкладно повідомляє: Центральна виборча комісія (стосовно кандидатур до складу дільничної виборчої комісії закордонної виборчої дільниці) - уповноваженого представника кандидата на пост Президента України у Центральній виборчій комісії з правом дорадчого голосу; окружна виборча комісія (щодо звичайних виборчих дільниць, а також спеціальних виборчих дільниць, утворених у стаціонарних лікувальних закладах, установах кримінально-виконавчої системи) - довірену особу кандидата на пост Президента України у відповідному територіальному виборчому окрузі. Зазначені описки та неточності можуть бути виправлені шляхом внесення уточненого подання стосовно відповідних кандидатур не пізніше наступного дня після дня отримання суб'єктом подання кандидатур до складу дільничної виборчої комісії зазначеного повідомлення. Якщо уточнене подання не надійшло у встановлений строк, відповідні кандидатури відхиляються.

8. У разі якщо у встановлений частиною другою цієї статті строк не надійшли подання щодо складу дільничної виборчої комісії або якщо кількість запропонованих до складу виборчої комісії осіб становить менше десяти осіб, дільнична виборча комісія утворюється окружною виборчою комісією за поданням її голови у кількості дев'яти осіб, з обов'язковим урахуванням усіх поданих кандидатур від кандидатів на пост Президента України. Кандидатури до складу дільничної виборчої комісії у цьому випадку можуть бути запропоновані голові окружної виборчої комісії іншими членами цієї комісії.

9. До складу дільничної виборчої комісії можуть входити виборці, які проживають у межах відповідного територіального округу або міста, на території якого розташований цей округ. Виборець може одночасно входити до складу лише однієї виборчої комісії.

10. До складу дільничної виборчої комісії не можуть входити кандидати на пост Президента України, їх уповноважені представники, довірені особи, посадові та службові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадяни, які утримуються в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах або мають судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята у встановленому законом порядку. У разі якщо одночасно з виборами Президента України проводяться інші вибори, до складу дільничної виборчої комісії не можуть входити кандидати, які балотуються на цих виборах, їх довірені особи, уповноважені особи партій (блоків) - суб'єктів відповідних виборчих процесів.

11. Суб'єкти внесення подання (крім Міністерства закордонних справ України) мають право на пропорційну частку посад голови, заступника голови та секретаря дільничної виборчої комісії. Частки таких посад для кожного суб'єкта внесення подання в межах кожного територіального округу визначаються відповідними окружними виборчими комісіями (для закордонних виборчих дільниць - Центральною виборчою комісією) відповідно до кількості осіб, включених від такого суб'єкта до складу дільничних виборчих комісій, у відношенні до загальної кількості осіб, включених до складу дільничних виборчих комісій. Особа, включена до складу дільничної виборчої комісії закордонної виборчої дільниці за поданням Міністерства закордонних справ України, може бути призначена на керівну посаду в цій комісії тільки у разі відсутності кандидатур на таку посаду від кандидатів на пост Президента України.

12. Голова, заступник голови та секретар дільничної виборчої комісії не можуть бути представниками одного суб'єкта подання.

13. Секретар дільничної виборчої комісії повинен володіти державною мовою.

14. Рішення про утворення дільничної виборчої комісії та про її склад, а також рішення про зміни в її складі, прийняті відповідно до вимог цього Закону, підлягають оприлюдненню в засобах масової інформації у відповідному регіоні не пізніш як на третій день з дня їх прийняття.

(стаття 24 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 25. Повноваження Центральної виборчої комісії

1. Повноваження Центральної виборчої комісії щодо організації підготовки і проведення виборів Президента України визначаються Законом України "Про Центральну виборчу комісію", цим та іншими

законами.

2. Центральна виборча комісія, крім повноважень, визначених Законом України "Про Центральну виборчу комісію":

- 1) приймає обов'язкові для застосування виборчими комісіями роз'яснення з питань виконання цього Закону, здійснює організаційно-методичне забезпечення їх діяльності;
- 2) скликає у разі необхідності за власною ініціативою засідання виборчої комісії нижчого рівня;
- 3) контролює використання виборчими комісіями коштів Державного бюджету України із залученням до проведення перевірок працівників відповідних державних органів;
- 4) встановлює норми і перелік необхідного обладнання, інвентарю, вимоги до такого обладнання та порядок його зберігання, вимоги щодо приміщень для голосування, а також перелік послуг, які надаються виборчим комісіям;
- 5) припиняє рух коштів на рахунках виборчих комісій в установах банків після закінчення строку повноважень виборчих комісій або в разі порушення ними кошторисно-фінансової дисципліни, приймає рішення про перерахування залишків коштів на рахунок Центральної виборчої комісії для подальшого використання для потреб виборчої кампанії;
- 6) реєструє кандидатів на пост Президента України, довірених осіб кандидатів;
- 7) забезпечує виготовлення і розміщення на загальнодержавних каналах теле- і радіомовлення інформаційних програм для виборців з роз'ясненням засад і порядку проведення виборів, їх ролі у житті суспільства і держави, процедури голосування, прав та обов'язків виборців, механізмів контролю за дотриманням законодавства про вибори Президента України;
- 8) вирішує відповідно до цього та інших законів України питання використання засобів масової інформації для проведення передвиборної агітації;
- 9) забезпечує виготовлення передвиборних плакатів кандидатів;
- 10) здійснює контроль за надходженням і використанням коштів особистих виборчих фондів кандидатів, залучає до проведення відповідних перевірок органи Державної податкової адміністрації України, а також установи банків, в яких відкрито відповідні рахунки;
- 11) забезпечує централізоване виготовлення виборчих бюлетенів установленого зразка, бланків протоколів виборчих комісій про підрахунок голосів та встановлення результатів голосування, іншої виборчої документації;

(пункт 11 частини другої статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

12) у тримісячний строк з дня офіційного опублікування результатів виборів надсилає до Рахункової палати звіт про використання коштів Державного бюджету України, виділених на підготовку та проведення виборів Президента України;

13) здійснює інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.

Стаття 26. Повноваження окружної виборчої комісії

1. Окружна виборча комісія щодо організації підготовки і проведення виборів Президента України:

- 1) здійснює контроль за додержанням законодавства про вибори Президента України;
- 2) утворює виборчі дільниці, встановлює єдину нумерацію виборчих дільниць, визначає межі кожної виборчої дільниці;
- 3) утворює дільничні виборчі комісії;
- 4) спрямовує діяльність дільничних виборчих комісій;
- 5) скликає в разі необхідності за власною ініціативою засідання дільничної виборчої комісії;
- 6) надає правову, організаційно-методичну, технічну допомогу дільничним виборчим комісіям, організовує навчання їх членів з питань організації виборчого процесу;
- 7) у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією, вирішує питання розподілу та

використання коштів дільничними виборчими комісіями, контролює забезпечення дільничних виборчих комісій приміщеннями, транспортом, засобами зв'язку; в межах своєї компетенції розглядає і вирішує інші питання матеріально-технічного забезпечення проведення виборів;

8) контролює складання списків виборців і подання їх для загального ознайомлення; передає списки виборців дільничним виборчим комісіям;

9) сприяє разом з відповідними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування організації зустрічей кандидатів з виборцями;

10) забезпечує передачу дільничним виборчим комісіям виборчих бюлетенів встановленого зразка, виготовлення та постачання бланків іншої документації відповідно до цього Закону;

(пункт 10 частини першої статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

11) встановлює підсумки голосування по територіальному виборчому округу, складає протокол про підсумки голосування та надсилає його до Центральної виборчої комісії;

12) визнає голосування на виборчій дільниці недійсним у випадках, передбачених цим Законом;

13) забезпечує проведення повторного голосування відповідно до рішення Центральної виборчої комісії про призначення повторного голосування по виборах Президента України, а також проведення повторних виборів відповідно до цього Закону;

14) реєструє офіційних спостерігачів від кандидатів у Президенти України та партій (блоків) у відповідному територіальному окрузі;

15) забезпечує виготовлення печаток, штампів і передає їх дільничним виборчим комісіям;

16) розглядає в межах своїх повноважень звернення, заяви і скарги щодо організації та проведення виборів у межах територіального виборчого округу, а також звернення, заяви і скарги на рішення та дії чи бездіяльність дільничних виборчих комісій і приймає щодо них рішення;

17) заслуховує інформацію дільничних виборчих комісій, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань підготовки і проведення виборів Президента України;

18) забезпечує передачу на зберігання до відповідної державної архівної установи виборчої та іншої документації в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією;

19) здійснює інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.

2. Повноваження окружних виборчих комісій починаються з дня, наступного після дня прийняття рішення про їх утворення, і закінчуються через п'ятнадцять днів після офіційного оголошення Центральною виборчою комісією результатів виборів Президента України.

(частина друга статті 26 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 27. Повноваження дільничної виборчої комісії

1. Дільнична виборча комісія щодо організації підготовки і проведення виборів Президента України:

1) здійснює контроль за додержанням та однаковим застосуванням законодавства про вибори Президента України;

2) отримує список виборців від окружної виборчої комісії, складає список виборців у випадках, передбачених цим Законом, уточнює список виборців, подає його для загального ознайомлення та у випадках, передбачених цим Законом, вносить до нього зміни;

3) створює умови для ознайомлення виборців з відомостями про всіх кандидатів, їх передвиборними програмами, а також із рішеннями Центральної виборчої комісії, відповідної окружної виборчої комісії, власними рішеннями та повідомленнями;

4) завчасно вручає або надсилає виборцям іменні запрошення із зазначенням дати проведення виборів, адреси приміщення для голосування, часу початку і закінчення голосування, номера виборця у списку виборців на дільниці;

5) забезпечує підготовку приміщення для голосування та виборчих скриньок;

- 6) вносить за рішенням Центральної виборчої комісії у випадках, передбачених цим Законом, зміни до виборчого бюлетеня;
 - 7) організовує голосування на виборчій дільниці;
 - 8) проводить підрахунок голосів, поданих на виборчій дільниці, складає протокол про підсумки голосування та надсилає його до відповідної окружної виборчої комісії;
 - 9) визнає недійсним голосування на виборчій дільниці у випадках, передбачених статтею 80 цього Закону;
 - 10) розглядає звернення, заяви і скарги з питань внесення змін до списку виборців, організації та проведення голосування і підрахунку голосів на виборчій дільниці та в межах своїх повноважень приймає щодо них рішення;
 - 11) здійснює інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.
2. Повноваження дільничних виборчих комісій починаються з дня, наступного після дня прийняття рішення про їх утворення, і закінчуються через п'ятнадцять днів після офіційного оголошення Центральною виборчою комісією результатів виборів Президента України.

(частина друга статті 27 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 28. Організація роботи виборчих комісій

1. Основною формою роботи виборчої комісії є засідання, яке скликається головою комісії, в разі його відсутності - заступником голови, а в разі відсутності голови та його заступника - секретарем комісії. Засідання виборчої комісії скликається також на вимогу третини складу комісії.
2. У разі необхідності засідання виборчої комісії може бути скликане за рішенням виборчої комісії вищого рівня.
3. Перше засідання виборчої комісії скликається не пізніш як на третій день після дня її утворення, а наступні - за необхідності. У разі утворення виборчої комісії одночасно з утворенням виборчої дільниці відповідно до частини десятої статті 20 цього Закону перше засідання комісії скликається не пізніше наступного дня після дня її утворення.
4. Засідання виборчої комісії є повноважним, якщо в ньому бере участь не менш як дві третини складу комісії.
5. Засідання виборчої комісії скликається з обов'язковим повідомленням усіх членів комісії про час, місце проведення засідання та його порядок денний.
6. Членам виборчої комісії надаються проекти рішень комісії та необхідні матеріали, як правило, не пізніш як за день до дня проведення засідання комісії.
7. Засідання виборчої комісії веде голова комісії або його заступник; у разі невиконання ними цієї функції комісія визначає із свого складу головуючого на засіданні.
8. Виборча комісія на вимогу трьох членів комісії від її складу, а також за рішенням виборчої комісії вищого рівня зобов'язана розглянути на своєму засіданні питання, що відносяться до її повноважень, не пізніш як у триденний строк, але не пізніше дня виборів, а в день виборів, крім дільничної виборчої комісії, - невідкладно. Дільнична виборча комісія зобов'язана розглянути на своєму засіданні звернення, які надійшли до неї в день виборів чи в день повторного голосування, невідкладно після закінчення голосування.
9. На засіданнях виборчої комісії, у тому числі при підрахунку голосів та встановленні результатів голосування, на виборчій дільниці в день виборів чи в день повторного голосування у приміщенні, де проводиться голосування, мають право бути присутніми без дозволу чи запрошення відповідної комісії лише члени виборчих комісій вищого рівня, кандидати на пост Президента України, їх довірені особи, офіційні спостерігачі від кандидатів на пост Президента України, партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу (разом не більше двох осіб від одного кандидата на пост Президента України та партії (блоку), яка його висунула), а також офіційні спостерігачі від іноземних держав і міжнародних організацій, представники засобів масової інформації (не більше двох осіб від одного засобу масової інформації).
10. Інші особи, крім зазначених у частині дев'ятій цієї статті, можуть бути присутніми на засіданні комісії тільки з дозволу або на запрошення цієї комісії, про що приймається рішення на засіданні комісії. Перебування на виборчій дільниці під час проведення голосування осіб, не передбачених частиною дев'ятою цієї статті, не дозволяється.

11. Виборча комісія може прийняти мотивоване рішення про позбавлення права присутності на засіданні осіб, зазначених у частинах дев'ятій та десятій цієї статті, якщо вони неправомірно перешкоджають його проведенню.

(частина одинадцята статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

12. На засіданні виборчої комісії ведеться протокол, що підписується головуючим на засіданні та секретарем комісії (чи виконуючим обов'язки секретаря, який визначається на засіданні). Протокол засідання комісії надається для ознайомлення членам комісії не пізніше наступного засідання комісії.

13. Рішення виборчої комісії приймається відкритим голосуванням більшістю голосів від складу комісії. В день голосування та під час повторного голосування, при підрахунку голосів, а також при встановленні підсумків голосування у межах територіального виборчого округу рішення виборчої комісії приймається більшістю голосів від присутніх членів комісії.

(частина тринадцята статті 28 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

14. Рішення виборчої комісії з розглянутого питання письмово оформляється у формі постанови, яка повинна містити: найменування комісії; найменування постанови; дату та місце її прийняття і порядковий номер; мотивувальну частину з посиланням на обставини, що зумовили розгляд питання на засіданні комісії; посилання на конкретні положення нормативно-правових актів або постанову виборчої комісії вищого рівня чи судові рішення, якими керувалася комісія при прийнятті постанови; резолютивну частину. Постанова підписується головуючим на засіданні та секретарем комісії (засідання). З питань поточної діяльності комісія може приймати протокольні рішення.

15. Член виборчої комісії, який бере участь у її засіданні і не згоден з рішенням, прийнятим комісією, має право у письмовій формі висловити окрему думку, яка додається до відповідного протоколу засідання виборчої комісії.

16. Постанови, прийняті виборчою комісією, не пізніше ранку наступного дня після засідання комісії вивішуються на стенді офіційних матеріалів комісії, який обладнується в приміщенні комісії у місці, вільно доступному для відвідувачів, а також доводяться до відома заінтересованих осіб.

17. Рішення виборчої комісії, прийняте в межах її повноважень, є обов'язковим для виконання. Ніхто не має права втручатися у діяльність виборчих комісій, за винятком випадків, передбачених законом.

18. Рішення виборчої комісії, що суперечить законодавству України або прийняте з перевищенням її повноважень, може бути скасоване виборчою комісією вищого рівня або судом. У такому випадку виборча комісія вищого рівня має право прийняти рішення по суті питання.

19. Документи, заяви і скарги, що надійшли до територіальної та дільничної виборчих комісій, мають право приймати члени відповідної виборчої комісії. Усі документи, заяви і скарги реєструються в територіальних та дільничних виборчих комісіях у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією.

20. Для організаційного, правового, технічного забезпечення здійснення повноважень, передбачених цим Законом, виборча комісія може залучати відповідних спеціалістів, технічних працівників.

21. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, а також державні підприємства, установи і організації зобов'язані створювати належні умови для здійснення виборчими комісіями їх повноважень.

22. Акти і протоколи виборчої комісії складаються у випадках, передбачених цим Законом, за формами, затвердженими Центральною виборчою комісією, та у кількості примірників, встановленій цим Законом. Акт або протокол комісії підписується всіма присутніми на засіданні членами виборчої комісії, підписи яких скріплюються печаткою виборчої комісії. Перший примірник акта чи протоколу мають право підписати присутні на засіданні кандидати на пост Президента України, їх довірені особи, уповноважені представники кандидатів на пост Президента України у Центральній виборчій комісії, офіційні спостерігачі.

(статтю 28 доповнено частиною двадцять другою згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 29. Статус членів виборчих комісій

1. Статус членів Центральної виборчої комісії визначається Законом України "Про Центральну виборчу комісію" та цим Законом.
 2. Статус члена територіальної та дільничної виборчих комісій визначається цим Законом.
 3. Виборець може входити до складу лише однієї виборчої комісії, що здійснює підготовку та проведення виборів Президента України, а також виборів народних депутатів України, виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, якщо вказані вибори проводяться одночасно з виборами Президента України.
 4. За рішенням виборчої комісії, яке затверджується виборчою комісією вищого рівня, голова, заступник голови, секретар або інші члени окружної виборчої комісії (загальною кількістю не більше чотирьох осіб), дільничної виборчої комісії (загальною кількістю не більше трьох осіб) протягом усього періоду повноважень виборчої комісії або частини цього періоду можуть виконувати свої повноваження у виборчій комісії з оплатою їх праці в комісії відповідно до статті 40 цього Закону. Зазначені особи на цей період звільняються від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи із збереженням відповідного стажу.
 5. Член виборчої комісії має право:
 - 1) брати участь у підготовці питань, що вносяться на розгляд виборчої комісії;
 - 2) виступати на засіданнях виборчої комісії, ставити іншим учасникам засідання запитання щодо порядку денного, вносити пропозиції з питань, віднесених до повноважень комісії;
 - 3) за дорученням відповідної виборчої комісії перевіряти діяльність виборчих комісій нижчого рівня;
 - 4) безперешкодно знайомитися з документами виборчої комісії, членом якої він є, та виборчих комісій нижчого рівня на відповідній території;
 - 5) на відшкодування шкоди, заподіяної його життю, здоров'ю чи майну у зв'язку з виконанням обов'язків члена виборчої комісії, в порядку та розмірі, встановлених законодавством.
 6. Член виборчої комісії зобов'язаний:
 - 1) додержуватися Конституції України, цього та інших законів України з питань підготовки і проведення виборів;
 - 2) брати участь у засіданнях виборчої комісії;
 - 3) виконувати рішення виборчої комісії та обов'язки, покладені на нього згідно з їх розподілом у комісії.
 7. Член виборчої комісії має інші права та обов'язки відповідно до цього та інших законів України.
 8. Члену виборчої комісії під час виконання своїх обов'язків забороняється агітувати за чи проти кандидатів на пост Президента України, а також публічно оцінювати діяльність кандидатів на пост Президента України та партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу.
- Стаття 30. Припинення повноважень виборчої комісії та члена виборчої комісії**
1. Повноваження члена Центральної виборчої комісії можуть бути припинені в порядку, встановленому Конституцією України та Законом України "Про Центральну виборчу комісію".
 2. Повноваження територіальної, дільничної виборчої комісії можуть бути достроково припинені виборчою комісією, яка її утворила, за власною ініціативою або на підставі рішення суду в разі порушення комісією Конституції України, цього та інших законів України.
 3. Повноваження члена територіальної, дільничної виборчої комісії припиняються одночасно з припиненням повноважень відповідної виборчої комісії.
 4. Повноваження члена територіальної, дільничної виборчої комісії припиняються достроково виборчою комісією, яка її утворила, у зв'язку з:
 - 1) особистою заявою про складення повноважень члена комісії;
 - 2) його відкликанням відповідним кандидатом на пост Президента України;
 - 3) припиненням його громадянства України;
 - 4) його вибуттям на період до дня виборів за межі територіального виборчого округу або населеного

пункту, що тягне за собою неможливість виконувати обов'язки члена комісії;

5) систематичним невиконанням покладених на нього обов'язків, засвідченим не менш як двома рішеннями з цього приводу виборчої комісії, до складу якої входить особа;

6) реєстрацією його кандидатом на пост Президента України, а також кандидатом у народні депутати України, кандидатом у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, кандидатом у депутати місцевої ради або кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови, якщо ці вибори проводяться одночасно з виборами Президента України;

7) реєстрацією його представником кандидата на пост Президента України у Центральній виборчій комісії, довіреною особою кандидата на пост Президента України, а також довіреною особою кандидата у народні депутати України або кандидата у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, кандидата у депутати місцевої ради або кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, якщо ці вибори проводяться одночасно з виборами Президента України;

8) систематичним або грубим порушенням ним законодавства України про вибори, встановленим рішенням суду або рішенням виборчої комісії вищого рівня;

9) набранням щодо нього законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення умисного злочину;

10) входженням його до іншої виборчої комісії будь-якого рівня, що здійснює підготовку та проведення виборів Президента України, а також виборів народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, якщо ці вибори проводяться одночасно з виборами Президента України;

11) визнанням його недієздатним або безвісно відсутнім;

12) його смертю або оголошенням його померлим.

5. При виникненні обставин, передбачених пунктами 1, 3, 6, 7, 9 - 12 частини четвертої цієї статті, повноваження члена комісії припиняються з моменту виникнення або виявлення таких обставин, а обставин, передбачених пунктами 2, 4, 5, 8 частини четвертої цієї статті, - з моменту прийняття рішення про припинення повноважень члена комісії.

6. Виборча комісія, яка достроково припинила повноваження виборчої комісії, члена виборчої комісії або виявила підстави для припинення їх повноважень, не пізніше наступного дня повідомляє про це відповідного суб'єкта внесення кандидатур або його довірену чи уповноважену особу.

(частина шоста статті 30 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

7. У разі дострокового припинення повноважень виборчої комісії відповідна виборча комісія вищого рівня не пізніше ніж на сьомий день з дня припинення повноважень комісії, але не пізніш як за один день до дня виборів затверджує новий склад комісії в порядку, встановленому цим Законом.

8. У разі дострокового припинення повноважень члена виборчої комісії відповідна виборча комісія вищого рівня не пізніше ніж на сьомий день з дня припинення його повноважень, але не пізніш як за один день до дня виборів, включає до її складу іншу особу замість тієї, повноваження якої припинено, у порядку, встановленому цим Законом. Суб'єкт виборчого процесу, за поданням якого до складу комісії було включено особу, повноваження якої достроково припинено, має пріоритетне право на подання кандидатури для включення до складу виборчої комісії замість вибулого. Таке подання, здійснене відповідно до вимог цього Закону, не може бути відхилене.

9. У разі систематичного невиконання головою або заступником голови чи секретарем покладених на нього обов'язків територіальна або дільнична виборча комісія може звернутися до виборчої комісії, яка її утворила, з мотивованим рішенням про його (їх) заміну, якщо за це проголосувало не менше двох третин від присутніх членів комісії. Це рішення підлягає обов'язковому розгляду у строки, зазначені в частині сьомій цієї статті. Таке рішення не тягне за собою припинення повноважень вказаних осіб як членів відповідної виборчої комісії.

(частина дев'ята статті 30 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Розділ V СПИСКИ ВИБОРЦІВ

Стаття 31. Порядок складання попередніх списків виборців для звичайних виборчих дільниць

1. Для підготовки та проведення голосування після утворення виборчих дільниць органи ведення Державного реєстру виборців для кожної звичайної виборчої дільниці, утвореної на території, на яку поширюються повноваження органу ведення Державного реєстру виборців, на основі відомостей Державного реєстру виборців складають попередній список виборців.
2. Попередні списки виборців складаються за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, у двох примірниках на паперовому носії. Кожен аркуш списку виборців підписується керівником органу ведення Державного реєстру виборців, підпис якого засвідчується печаткою цього органу.
3. До попереднього списку виборців на виборчій дільниці включаються громадяни України, яким виповнилося або на день виборів виповниться вісімнадцять років і які мають право голосу, та виборча адреса яких відповідно до відомостей Державного реєстру виборців відноситься до цієї виборчої дільниці. Виборець може бути включений до списку виборців тільки на одній виборчій дільниці.
4. У попередньому списку виборців зазначаються прізвище, власне ім'я (усі власні імена), по батькові (за наявності) виборця, дата народження, виборча адреса виборця, яка визначається відповідно до Закону України "Про Державний реєстр виборців". Список має наскрізну нумерацію виборців та нумерацію аркушів. Виборці включаються до списку так, щоб відомості про виборців з однаковою адресою житла були розміщені поруч.
5. У попередньому списку виборців напроти прізвищ виборців, постійно не здатних пересуватися самостійно, робиться відповідна відмітка у графі "Примітки".
6. Орган ведення Державного реєстру виборців не пізніше як за тридцять днів до дня виборів передає попередні списки виборців у двох примірниках на паперових носіях відповідним окружним виборчим комісіям на їх засіданнях. Про передачу зазначених списків виборців складається акт за формою і в порядку, встановленими частиною двадцять другою статті 28 цього Закону. Один примірник акта зберігається в органі ведення Державного реєстру виборців, інший - в окружній виборчій комісії.
7. Якщо окружна виборча комісія за тридцять днів до дня виборів не отримала список виборців на звичайній виборчій дільниці, вона оскаржує до суду бездіяльність органу ведення Державного реєстру виборців в порядку, передбаченому цим Законом.
8. Окружна виборча комісія не пізніше як за двадцять днів до дня виборів передає один примірник попереднього списку виборців відповідній дільничній виборчій комісії звичайної виборчої дільниці. Другий примірник зберігається в окружній виборчій комісії. Від імені дільничної виборчої комісії списки виборців отримують не менше трьох членів цієї комісії, одним з яких повинен бути голова комісії, а у разі неможливості - заступник голови або секретар комісії. Про передачу дільничній виборчій комісії списку виборців складається акт за формою і в порядку, встановленими частиною двадцять другою статті 28 цього Закону, в двох примірниках.
9. Не пізніше як за тридцять днів до початку виборчого процесу Центральна виборча комісія передає засвідчену цифровим підписом електронну копію бази даних Державного реєстру виборців фракціям, а кандидатам на пост Президента України - невідкладно після їх реєстрації Центральною виборчою комісією.

(стаття 31 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 32. Порядок ознайомлення виборців із попереднім списком виборців на звичайній виборчій дільниці та оскарження неправильностей у списку виборців

1. Дільнична виборча комісія звичайної виборчої дільниці наступного дня після отримання попереднього списку виборців надає його для загального ознайомлення у приміщенні дільничної виборчої комісії.
2. Дільнична виборча комісія звичайної виборчої дільниці надсилає або доставляє в інший спосіб кожному виборцю іменне запрошення, яким повідомляє про включення його до попереднього списку виборців відповідної виборчої дільниці, адресу дільничної виборчої комісії, її номер телефону і розпорядок роботи, а також про час і місце голосування. Виборцям, стосовно яких у списку виборців є відмітка про постійну нездатність пересуватися самостійно, одночасно повідомляється, що їм буде надана можливість проголосувати за місцем перебування. Таке письмове повідомлення надсилається не пізніше як за п'ятнадцять днів до дня виборів.
3. Кожен громадянин має право ознайомитися із списком виборців у приміщенні відповідної дільничної виборчої комісії та перевірити правильність внесених до нього відомостей. Громадянин має право звернутися до відповідних дільничної чи окружної виборчої комісії або безпосередньо до органу ведення Державного реєстру виборців чи суду за місцезнаходженням виборчої дільниці щодо допущених при складанні попереднього списку виборців неправильностей, у тому числі невключення, неправильного включення або виключення із списку виборців його або інших осіб, а також щодо

наявності або відсутності відміток про постійну нездатність виборця самостійно пересуватися.

4. Громадянин особисто подає скаргу до дільничної або окружної виборчої комісії чи органу ведення Державного реєстру виборців щодо обставин, передбачених частиною третьою цієї статті. Скарга за формою, визначеною статтею 95 цього Закону (без зазначення суб'єкта оскарження), невідкладно розглядається відповідною виборчою комісією або відповідним органом ведення Державного реєстру виборців, а в день голосування в порядку, встановленому цим Законом.

5. Скарга, зазначена у частині четвертій цієї статті, може бути подана не пізніше ніж за одну годину до закінчення голосування.

6. Позовна заява про уточнення списку виборців може бути подана до суду за місцезнаходженням виборчої дільниці не пізніше ніж за одну годину до закінчення голосування.

7. У разі необхідності суд при розгляді скарги може звернутися до відповідного органу ведення Державного реєстру виборців із запитом щодо уточнення відомостей про виборця.

8. Виборча комісія, яка виявила неправильності у попередніх списках виборців, приймає рішення про звернення з цих підстав до відповідних органів ведення Державного реєстру виборців щодо уточнення відомостей у попередньому списку виборців.

9. Орган ведення Державного реєстру виборців забезпечує розгляд скарг виборців у порядку, встановленому законом, а в день виборів - невідкладно.

10. Про результати розгляду скарг громадян орган ведення Державного реєстру виборців повідомляє відповідні окружну та дільничну виборчі комісії.

(стаття 32 у редакції Закону України
від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 33. Виключена.

(згідно із Законом України
від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 34. Порядок уточнення попереднього списку виборців на звичайній виборчій дільниці

1. Не пізніш як за шість днів до дня виборів до органу ведення Державного реєстру виборців за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, подають відомості органи, заклади, установи, передбачені частинами другою - сьомою цієї статті.

2. Керівник відповідного районного (міського, районного у місті) органу Міністерства внутрішніх справ України подає відомості про:

1) громадян України, зареєстрованих за місцем проживання у відповідній адміністративно-територіальній одиниці, яким після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, виповнилося або на день виборів виповниться вісімнадцять років;

2) осіб, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, набули громадянства України та отримали тимчасове посвідчення громадянина України або паспорт громадянина України;

3) виборців, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, змінили реєстрацію місця проживання в межах відповідної адміністративно-територіальній одиниці;

4) виборців, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, зареєстрували своє місце проживання у відповідній адміністративно-територіальній одиниці;

5) виборців, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, зняті з реєстрації за місцем проживання у відповідній адміністративно-територіальній одиниці;

6) осіб, громадянство України яких припинено після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості.

3. Керівник відповідного районного (міського, районного у місті) органу Міністерства юстиції України подає відомості про:

1) виборців, які проживали на відповідній території та померли після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості (що підтверджено виданим свідоцтвом про смерть);

2) виборців, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, змінили прізвище, ім'я, по батькові, дату або місце народження.

4. Командир військової частини (формування), дислокованої в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці, подає відомості про:

1) виборців - військовослужбовців строкової служби, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, прибули для проходження служби у цій військовій частині (формуванні);

2) інших виборців, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, прибули для проживання на території дислокації цієї військової частини (формування);

3) виборців (у тому числі військовослужбовців строкової служби), які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, вибули з території дислокації цієї військової частини (формування).

5. Керівник відповідного районного (міського, районного у місті) органу опіки та піклування подає відомості про:

1) виборців, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, були визнані судом недієздатними, внаслідок чого стосовно них була встановлена опіка;

2) осіб, стосовно яких після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, було скасовано рішення про визнання їх недієздатними, внаслідок чого стосовно них була припинена опіка.

6. Керівник відповідного місцевого органу Державного департаменту України з питань виконання покарань подає відомості про:

1) виборців, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, прибули для відбування покарання до установ, розташованих у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

2) виборців, які відбували покарання в установах, розташованих у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці, і після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, вибули з цих установ.

7. Керівник розташованого в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці спеціалізованого закладу, який відповідно до закону здійснює облік бездомних громадян, подає відомості про:

1) виборців, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, зареєстровані за юридичною адресою закладу;

2) виборців, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, зняті з реєстрації за юридичною адресою закладу.

8. Відомості, передбачені частинами другою - сьомою цієї статті, подаються в електронному вигляді та на паперовому носії у вигляді списку, який має наскрізну нумерацію записів та наскрізну нумерацію аркушів. Достовірність відомостей засвідчується на кожному аркуші підписом керівника відповідного органу, закладу, установи, командира військової частини (формування), який скріплюється печаткою.

9. Округна виборча комісія одночасно із включенням громадян України до складу дільничних виборчих комісій приймає рішення про включення до списку виборців на кожній звичайній виборчій дільниці членів відповідної дільничної виборчої комісії, які включені до списків виборців за своєю виборчою адресою на інших виборчих дільницях. Таке рішення надається відповідній дільничній виборчій комісії. Тим же рішенням округна виборча комісія повідомляє органи ведення Державного реєстру виборців, повноваження яких поширюються на відповідну територію, де зазначені члени дільничної виборчої комісії були включені до списків виборців, про включення їх до відповідного списку виборців у цьому виборчому окрузі.

Орган ведення Державного реєстру виборців, який отримав таке повідомлення, вносить до бази даних Державного реєстру виборців відповідні службові відмітки щодо виборців, які не будуть голосувати за своїми виборчими адресами у зв'язку з їх включенням до списків виборців на інших виборчих дільницях.

Про зміни у складі виборчої комісії окружна виборча комісія невідкладно повідомляє відповідні органи ведення Державного реєстру виборців.

10. Орган ведення Державного реєстру виборців за наслідком розгляду скарг громадян, перевірок звернень виборчих комісій, рішень судів, а також на підставі подань, передбачених частинами другою - сьомою цієї статті, та повідомлень окружних виборчих комісій щодо включення громадян України до списку виборців на іншій дільниці відповідно до частини дев'ятої цієї статті уточнює попередній список виборців на звичайній виборчій дільниці і виготовляє уточнений список виборців.

11. Уточнені списки виборців виготовляються відповідно до вимог частин другої - п'ятої статті 31 цього Закону, містять графу для підписів виборців за отримання виборчого бюлетеня та передаються окружним виборчим комісіям не пізніше як за три дні до дня виборів у порядку, передбаченому частиною шостою статті 31 цього Закону.

12. Окружна виборча комісія невідкладно, але не пізніше як за два дні до дня виборів, передає уточнені списки виборців на звичайних виборчих дільницях відповідним дільничним виборчим комісіям у порядку, встановленому частиною восьмою статті 31 цього Закону.

(стаття 34 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 35. Порядок внесення змін до уточненого списку виборців на звичайній виборчій дільниці

1. Внесення змін до уточненого списку виборців на звичайній виборчій дільниці здійснюється головою, заступником голови та секретарем дільничної виборчої комісії.

2. Зміни до уточненого списку виборців на звичайній виборчій дільниці вносяться на підставі:

1) рішення суду, прийнятого відповідно до частини шостої статті 32 цього Закону;

2) рішення окружної виборчої комісії, прийнятого відповідно до частини дев'ятої статті 34 цього Закону;

3) повідомлення органу ведення Державного реєстру виборців щодо усунення кратного включення виборця у списку виборців на цій виборчій дільниці;

4) рішення дільничної виборчої комісії.

3. При внесенні змін до уточненого списку виборців на підставах, зазначених у частині другій цієї статті, рішення дільничною виборчою комісією не приймається.

4. Голова, заступник голови та секретар дільничної виборчої комісії вносять до уточненого списку виборців зміни невідкладно після отримання дільничною виборчою комісією документів, зазначених у частині другій цієї статті, не пізніше як за два дні до дня виборів, а в день голосування в порядку, встановленому цим Законом.

5. При включенні виборця до списку виборців на виборчій дільниці у порядку внесення змін до уточненого списку виборців відомості про нього, передбачені формою списку виборців, вносяться у кінці списку виборців згідно з документами, що були підставою для включення виборця до списку виборців. При цьому у графі "Примітка" зазначаються дата і номер рішення окружної або дільничної виборчої комісії або дата рішення суду про включення виборця до списку виборців.

6. Виключення із списку виборців осіб, які неправомірно включені до нього, здійснюється шляхом викреслення, що засвідчується записом "Виключено" та підписами голови і секретаря дільничної виборчої комісії у графі "Примітка". При цьому у зазначеній графі поруч із прізвищем виборця зазначається дата і номер рішення окружної або дільничної виборчої комісії, дата рішення суду про виключення виборця із списку виборців або повідомлення органу ведення Державного реєстру виборців, передбаченого частиною дев'ятою статті 34 цього Закону.

7. Про внесені зміни до списку виборців на підставі рішення суду дільнична виборча комісія невідкладно повідомляє відповідний орган ведення Державного реєстру виборців.

У разі виявлення кратного включення цього виборця на іншій виборчій дільниці орган ведення Державного реєстру виборців, який отримав таке повідомлення, невідкладно повідомляє про це відповідну дільничну виборчу комісію.

8. Голова, заступник голови та секретар дільничної виборчої комісії у день голосування виправляють неточності та технічні описки в уточненому списку виборців - неправильне написання прізвища, імені, по батькові, дати народження, номера будинку, квартири місця проживання - у разі якщо, незважаючи на такі технічні описки, є зрозумілим, що до списку внесено саме того виборця, який прибув на виборчу дільницю для голосування. Таке виправлення засвідчується підписами голови, заступника голови та секретаря дільничної виборчої комісії у графі "Примітка".

(стаття 35 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 36. Порядок складання та уточнення списків виборців на спеціальних виборчих дільницях

1. На спеціальних виборчих дільницях (крім дільниць у стаціонарних лікувальних закладах) списки виборців складаються не пізніше як за п'ятнадцять днів до дня виборів відповідними дільничними виборчими комісіями за формою, зазначеною у частині другій статті 31 цього Закону, на підставі відомостей, поданих керівниками відповідних закладів, установ, капітанами суден, командирами військових частин (формувань), де утворені такі виборчі дільниці.
 2. На спеціальних виборчих дільницях, утворених у стаціонарних лікувальних закладах, списки виборців складаються не пізніше як за сім днів до дня виборів відповідними дільничними виборчими комісіями за формою, зазначеною у частині другій статті 31 цього Закону, на підставі відомостей, поданих керівниками відповідних закладів. Виборці, які повинні покинути лікувальний заклад до дня виборів, до подання та до списку виборців на такій дільниці не включаються.
 3. Відомості, зазначені у частинах першій та другій цієї статті, подаються в одному примірнику за підписом керівника відповідного закладу, установи, капітана судна, командира військової частини (формування) і засвідчуються відповідною печаткою. Керівник відповідного закладу, установи, капітан судна, командир військової частини (формування) забезпечує подання та достовірність зазначених відомостей дільничній виборчій комісії не пізніше як за шістьнадцять днів, а керівник стаціонарного лікувального закладу - не пізніше як за дев'ять днів до дня виборів.
 4. Дільнична виборча комісія спеціальної виборчої дільниці наступного дня після складання списку виборців надає один його примірник для загального ознайомлення у приміщенні дільничної виборчої комісії.
 5. Громадянин має право звернутися до дільничної виборчої комісії або безпосередньо до суду за місцезнаходженням виборчої дільниці щодо обставин, передбачених частиною третьою статті 32 цього Закону.
 6. Громадянин особисто подає скаргу до дільничної виборчої комісії за формою, визначеною статтею 95 цього Закону (без зазначення суб'єкта оскарження), яка розглядається на найближчому засіданні комісії, як правило, у присутності суб'єкта звернення зі скаргю. Про час найближчого засідання комісії суб'єкта звернення із скаргю повідомляє член комісії, який прийняв скаргу.
 7. Скарга, зазначена у частині шостій цієї статті, може бути подана до відповідної дільничної виборчої комісії не пізніше як за п'ять днів до дня виборів. Така скарга розглядається комісією у дводенний строк. За підсумком розгляду скарги дільнична виборча комісія зобов'язана прийняти рішення про внесення зміни до списку виборців або мотивоване рішення про відмову у задоволенні скарги. Копія рішення видається суб'єкту звернення зі скаргю у день його прийняття. Скарга, подана до виборчої комісії після зазначених строків, не розглядається.
 8. Позовна заява про уточнення списку виборців може бути подана до суду в порядку, передбаченому частиною шостою статті 32 цього Закону.
 9. Після складання списку виборців на спеціальній виборчій дільниці дільнична виборча комісія невідкладно передає відомості про включених до списку виборців відповідним органам ведення Державного реєстру виборців за виборчими адресами цих виборців.
- Зміст списку виборців на виборчій дільниці, утвореній на судні, що перебуває у плаванні під Державним Прапором України, чи на полярній станції України, може передаватися за допомогою технічних засобів зв'язку.
10. У разі, якщо виборець прибув до стаціонарного лікувального закладу пізніше як за десять днів до дня виборів, однак раніше ніж за три дні до дня виборів, відповідна дільнична виборча комісія уточнює список виборців, включаючи виборця до списку виборців на підставі відомостей, поданих невідкладно керівником відповідного закладу, підпис якого засвідчується печаткою відповідного закладу. Про включення виборця до списку виборців невідкладно повідомляється відповідний орган ведення Державного реєстру виборців за виборчою адресою цього виборця.

11. Виборець, який прибув до лікувального закладу в тому ж населеному пункті, де він проживає, може звернутися до виборчої комісії звичайної виборчої дільниці, де він включений до списку виборців, щодо можливості проголосувати за місцем свого перебування в порядку та у строки, передбачені статтею 77 цього Закону. У такому разі до списку виборців на спеціальній виборчій дільниці він не включається.

12. У разі утворення спеціальної виборчої дільниці у винятковому випадку відповідно до частини десятої статті 20 цього Закону список виборців складається дільничною виборчою комісією не пізніше як за сім днів до дня виборів на підставі відомостей, поданих керівником відповідного закладу, установи, капітаном судна, командиром військової частини (формування). Зазначені відомості подаються не пізніше як за вісім днів до дня виборів в одному примірнику за підписом керівника закладу, установи, капітана судна, командира військової частини (формування) і засвідчуються відповідною печаткою. Після складення списку виборців на такій виборчій дільниці дільнична виборча комісія невідкладно передає відомості про виборців, включених до цього списку, відповідним органам ведення Державного реєстру виборців за місцем проживання цих виборців. Виборча комісія дільниці, утвореної на судні, що перебуває у плаванні під Державним Прапором України, чи на полярній станції України, може передавати зміст списку виборців за допомогою технічних засобів зв'язку.

13. Виборча комісія спеціальної виборчої дільниці при внесенні змін до списку виборців невідкладно повідомляє відповідний орган ведення Державного реєстру виборців за виборчою адресою виборця про його включення до списку виборців або виключення із списку виборців.

14. Члени дільничної виборчої комісії спеціальної виборчої дільниці включаються до списку виборців на цій виборчій дільниці на підставі рішення відповідної окружної виборчої комісії у порядку, встановленому статтею 34 цього Закону.

(стаття 36 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 36¹. Порядок складання та уточнення списків виборців на закордонних виборчих дільницях

1. Після утворення закордонних виборчих дільниць орган ведення Державного реєстру виборців у Міністерстві закордонних справ України на основі відомостей Державного реєстру виборців складає попередні списки виборців для кожної закордонної виборчої дільниці за формою, затвердженою відповідно до частини другої статті 31 цього Закону. Ці списки на паперовому носії передаються Міністерством закордонних справ України до відповідних дільничних виборчих комісій не пізніше як за двадцять два дні до дня виборів. Кожен аркуш списку виборців підписується керівником органу ведення Державного реєстру виборців у Міністерстві закордонних справ України, підпис якого засвідчується відповідною печаткою.

2. Не пізніше як за шість днів до дня виборів до органу ведення Державного реєстру виборців у Міністерстві закордонних справ України за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, керівники дипломатичних чи консульських установ України подають відомості про:

1) громадян України, які перебувають на консульському обліку, яким після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, виповнилося або на день виборів виповниться вісімнадцять років;

2) осіб, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, набули громадянства України та отримали тимчасове посвідчення громадянина України або паспорт громадянина України;

3) осіб, громадянство України яких припинено після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості;

4) громадян України - виборців, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, стали на консульський облік на території відповідного консульського округу;

5) громадян України - виборців, які після останнього дня періоду, за який надавалися до органу ведення Державного реєстру виборців передбачені законом відомості, зняті з консульського обліку на території відповідного консульського округу;

6) громадян України - виборців, які на цей час є військовослужбовцями військових частин (формувань) України, що дислокуються за межами України на відповідній території.

3. Дільнична виборча комісія закордонної виборчої дільниці наступного дня після отримання списку виборців на дільниці надає один його примірник для загального ознайомлення у приміщенні дільничної виборчої комісії.

4. Ознайомлення громадян із списком виборців на закордонній виборчій дільниці здійснюється у порядку, встановленому статтею 32 цього Закону. Іменне запрошення, яким повідомляється про включення виборця до списку виборців на відповідній закордонній виборчій дільниці, адресу дільничної виборчої комісії, номер її телефону та розпорядок роботи, а також про час і місце голосування, надсилається виборцю виборчою комісією закордонної виборчої дільниці не пізніше як за п'ять днів до дня виборів.

5. Кожен громадянин може подати скаргу щодо неправильностей у списку виборців на закордонній виборчій дільниці до відповідної дільничної виборчої комісії у порядку, встановленому відповідно частинами четвертою і п'ятою статті 32 цього Закону.

6. У разі утворення закордонної виборчої дільниці у винятковому випадку відповідно до частини десятої статті 20 цього Закону список виборців складається дільничною виборчою комісією не пізніше як за сім днів до дня виборів на підставі відомостей, поданих керівником відповідного офіційного представництва чи консульської установи України, командиром військової частини (формування). Зазначені відомості подаються не пізніше як за вісім днів до дня виборів в одному примірнику за підписом керівника представництва, установи, командира військової частини (формування) і засвідчуються відповідною печаткою.

7. Виборча комісія закордонної виборчої дільниці при включенні до списку виборців осіб відповідно до частини шостої цієї статті повідомляє технічними засобами зв'язку Центральну виборчу комісію та відповідні органи ведення Державного реєстру виборців за виборчими адресами цих виборців не пізніше наступного дня після завершення складання списків виборців на відповідній виборчій дільниці або після включення виборця до списку виборців про включення до списку виборців цих осіб та про їх виборчі адреси.

8. На підставі відомостей про виборців, наданих згідно з частиною шостою цієї статті, відповідні органи ведення Державного реєстру виборців здійснюють уточнення списків виборців на виборчих дільницях стосовно цих виборців.

9. Уточнені списки виборців передаються органом ведення Державного реєстру виборців у Міністерстві закордонних справ України дільничним виборчим комісіям не пізніше як за три дні до дня виборів.

10. Внесення змін до уточненого списку виборців на закордонній виборчій дільниці здійснюється головою, заступником голови та секретарем цієї виборчої комісії.

11. Зміни до списку виборців на закордонній виборчій дільниці вносяться на підставі рішення дільничної виборчої комісії, прийнятого відповідно до частини дев'ятої статті 34 цього Закону.

12. Голова, заступник голови та секретар дільничної виборчої комісії вносять зміни до списку виборців невідкладно після закінчення засідання комісії, на якому було прийнято рішення, зазначене у частині дев'ятій статті 34 цього Закону.

(Закон доповнено статтею 36¹ згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 36². Список виборців для повторного голосування

1. Для проведення повторного голосування не пізніше як на одинадцятий день з дня виборів виготовляється новий примірник списку виборців за встановленою формою з урахуванням уточнень, внесених до нього в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією.

2. Списки виборців для повторного голосування виготовляються органами ведення Державного реєстру виборців та передаються виборчим комісіям у порядку, встановленому цим Законом.

3. До списку виборців для повторного голосування на звичайних виборчих дільницях додатково включаються особи, яким виповнюється вісімнадцять років до дня повторного голосування включно і які постійно проживають на території відповідної виборчої дільниці.

4. Дільнична виборча комісія отримує від окружної виборчої комісії та подає список виборців для повторного голосування для загального ознайомлення не пізніше як за сім днів до дня повторного голосування. Уточнення списку проводиться у порядку, встановленому цим Законом.

(Закон доповнено статтею 36² згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Розділ VI ФІНАНСОВЕ І МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Стаття 37. Фінансування виборів Президента України

1. Витрати на підготовку та проведення виборів Президента України здійснюються виключно за рахунок коштів Державного бюджету України та коштів виборчих фондів кандидатів на пост Президента України.

2. Кандидат на пост Президента України, зареєстрований Центральною виборчою комісією, для фінансування передвиборної агітації зобов'язаний утворити свій виборчий фонд, що формується в порядку, встановленому цим Законом.

Стаття 38. Фінансове забезпечення підготовки та проведення виборів Президента України за рахунок коштів Державного бюджету України

1. Фінансове забезпечення підготовки та проведення виборів Президента України за рахунок коштів Державного бюджету України здійснюється Центральною виборчою комісією, яка є головним розпорядником цих коштів.

2. Обсяг коштів для підготовки та проведення виборів Президента України за поданням Центральної виборчої комісії передбачається окремим рядком у законі про Державний бюджет України.

3. Витрати на підготовку та проведення виборів Президента України, у тому числі на друкування інформаційних плакатів кандидатів на пост Президента України, публікацію в засобах масової інформації їх передвиборних програм, оплату часу мовлення на радіо і телебаченні, здійснюються Центральною виборчою комісією та окружними виборчими комісіями відповідно до затверджених Центральною виборчою комісією кошторисів видатків у межах коштів, передбачених на підготовку і проведення виборів у Державному бюджеті України.

4. Кошти на підготовку та проведення виборів Президента України, передбачені Державним бюджетом України, перераховуються Центральній виборчій комісії у триденний строк з дня початку виборчого процесу.

5. Центральна виборча комісія затверджує середні норми видатків окружної виборчої комісії, а також середні норми видатків для потреб дільничних виборчих комісій, які повинні включати в себе, зокрема, витрати на майновий найм (оренду) приміщень виборчих комісій та оплату за використання матеріально-технічних засобів, а також оплату праці членів комісій.

6. Окружна виборча комісія у десятиденний строк з дня її утворення на основі середніх норм видатків складає єдиний кошторис видатків для підготовки і проведення виборів із включенням до нього власних видатків та видатків для потреб дільничних виборчих комісій територіального округу. Єдиний кошторис видатків затверджується Центральною виборчою комісією.

7. Фінансування виборчих комісій здійснюється в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією спільно з Міністерством фінансів України.

8. Окружна виборча комісія зобов'язана не пізніше як у семиденний строк з дня офіційного оприлюднення результатів виборів Президента України повернути не використані нею на підготовку та проведення виборів кошти Державного бюджету України на рахунок Центральної виборчої комісії. Державне казначейство України у триденний строк інформує Центральну виборчу комісію про повернення цих коштів на її рахунок.

9. Окружна виборча комісія в п'ятнадцятиденний строк з дня офіційного оприлюднення результатів виборів складає та подає до Центральної виборчої комісії фінансовий звіт про надходження та використання коштів Державного бюджету України на підготовку і проведення виборів Президента України у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією, за формою, затвердженою Центральною виборчою комісією спільно з Державним казначейством України.

10. Контроль за правильним та цільовим використанням коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку та проведення виборів Президента України, здійснюється Центральною виборчою комісією та відповідними органами державної контрольно-ревізійної служби у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією спільно з Міністерством фінансів України.

11. Відшкодування кредиторської заборгованості окружних виборчих комісій після закінчення строку їх повноважень за умов незавершеного фінансування виборів Президента України у межах коштів, передбачених Державним бюджетом України на підготовку і проведення виборів, забезпечується Кабінетом Міністрів України до закінчення наступного фінансового року.

Стаття 39. Матеріально-технічне забезпечення підготовки та проведення виборів Президента України

1. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи зобов'язані сприяти виборчим комісіям у реалізації їх повноважень: надавати їм необхідні приміщення відповідно до нормативів, що встановлюються цим Законом та прийнятими відповідно до нього актами Центральної виборчої комісії; забезпечувати їх охорону, а також охорону виборчих бюлетенів та іншої виборчої документації; надавати згідно із встановленими Центральною виборчою комісією нормами транспортні засоби, засоби зв'язку, обладнання, інвентар, оргтехніку, що підлягають поверненню після припинення повноважень виборчих комісій. Порядок оплати зазначених послуг та відшкодування встановлюється Кабінетом Міністрів України.

2. Закупівля товарів, оплата робіт, послуг для підготовки і проведення виборів Президента України під час виборчого процесу здійснюються виборчими комісіями за рахунок коштів Державного бюджету України без застосування тендерних (конкурсних) процедур в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією.

(частина друга статті 39 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 40. Оплата праці членів виборчих комісій

1. Робота члена виборчої комісії, який виконує свої повноваження у виборчій комісії на платній основі, оплачується у розмірі та в порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України за поданням Центральної виборчої комісії за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів.

2. Розмір заробітної плати члена виборчої комісії, звільненого від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи, не може бути нижчим від його середньої заробітної плати за основним місцем роботи.

3. Членам виборчих комісій у межах загальної економії фонду оплати праці, передбаченого кошторисом видатків відповідної виборчої комісії на підготовку та проведення виборів Президента України, може бути нарахована і виплачена одноразова грошова винагорода в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією.

4. Робота членів виборчих комісій (у тому числі пенсіонерів та осіб, які тимчасово не працюють) у день виборів, у день повторного голосування і в дні встановлення підсумків голосування оплачується у розмірі та в порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України.

5. Робота осіб, зазначених у частині двадцятій статті 28 цього Закону, оплачується у розмірі та в порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України, за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів.

Стаття 41. Виборчий фонд кандидата на пост Президента України

1. Виборчий фонд кандидата на пост Президента України має накопичувальний рахунок, на який надходять кошти для фінансування виборчої кампанії кандидата на пост Президента України, а також поточні рахунки, з яких здійснюється фінансування витрат на виборчу кампанію. На виборчі поточні рахунки кошти надходять виключно з накопичувального рахунку виборчого фонду кандидата на пост Президента України.

2. Кандидат на пост Президента України відкриває один накопичувальний рахунок виборчого фонду в установі банку України у місті Києві і не більше одного поточного рахунку в установі банку в межах територіального виборчого округу.

3. Рахунки виборчого фонду кандидата у Президенти України відкриваються в установах банків в національній валюті.

4. Кандидат зобов'язаний відкрити накопичувальний рахунок свого виборчого фонду не пізніше ніж на десятий день з дня його реєстрації Центральною виборчою комісією. Підставою для відкриття накопичувального рахунку виборчого фонду кандидата є копія рішення Центральної виборчої комісії про реєстрацію кандидата на пост Президента України. Підставою для відкриття поточного рахунку виборчого фонду кандидата є довідка установи банку про відкриття накопичувального рахунку виборчого фонду.

5. Порядок відкриття і закриття рахунків виборчого фонду кандидата на пост Президента України встановлюється Національним банком України за погодженням із Центральною виборчою комісією не пізніше як за вісімдесят три дні до дня виборів.

(частина п'ята статті 41 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

6. Витрачання коштів з поточного рахунку виборчого фонду здійснюється виключно у безготівковій формі.
7. Послуги установи банку, пов'язані з відкриттям і закриттям рахунків виборчого фонду та з функціонуванням рахунків, надаються безоплатно. Установа банку за користування коштами, що знаходяться на рахунках виборчого фонду, відсотки не нараховує і не сплачує.
8. Установа банку не пізніше наступного робочого дня після дня відкриття рахунку виборчого фонду кандидата повідомляє Центральну виборчу комісію про відкриття рахунку та його реквізити.
9. Інформація про відкриття накопичувального рахунку відповідного виборчого фонду та його реквізити одноразово публікується Центральною виборчою комісією в газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр" за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів. Подальша інформація про реквізити накопичувального рахунку виборчого фонду публікується у друкованих засобах масової інформації за рахунок коштів відповідного виборчого фонду.
10. Витрачання коштів з поточних рахунків виборчого фонду припиняється о 15 годині останнього дня перед днем виборів або днем повторного голосування.
11. У разі призначення повторного голосування використання коштів виборчих фондів кандидатів, включених до виборчих бюлетенів для повторного голосування, поновлюється з дня прийняття рішення про їх включення до виборчого бюлетеня для повторного голосування.
12. Рахунки виборчого фонду закриваються установами банків на п'ятнадцятий день після дня офіційного оприлюднення результатів виборів, а для кандидатів, не включених до виборчого бюлетеня для повторного голосування, - з дня опублікування рішення про призначення повторного голосування.
13. Арешт коштів на рахунках виборчого фонду до дня виборів або дня повторного голосування не дозволяється.

Стаття 42. Розпорядники рахунків виборчого фонду

1. Кандидат на пост Президента України призначає з числа своїх довірених осіб не більше двох розпорядників накопичувального рахунку виборчого фонду, які мають виключне право на розпорядження згідно із законами України коштами, які надходять на накопичувальний рахунок. Розпорядники накопичувального рахунку виборчого фонду зобов'язані вести облік надходження та розподілу коштів, що надходять на накопичувальний рахунок виборчого фонду, між поточними рахунками.
2. Кандидат на пост Президента України призначає по одному розпоряднику поточного рахунку виборчого фонду у відповідному територіальному окрузі, який має виключне право на розпорядження коштами з відповідного поточного рахунку виборчого фонду. Розпорядники поточних рахунків забезпечують додержання фінансової дисципліни та цільове використання коштів виборчого фонду, ведуть облік використання коштів відповідного поточного рахунку виборчого фонду.
3. Установа банку, в якій відкрито накопичувальний або поточний рахунок виборчого фонду, надає розпорядникові потижнево або за його зверненням відомості про розміри та джерела внесків, що надійшли на рахунки виборчого фонду, рух коштів, а також їх залишки на рахунках.
4. Розпорядник поточного рахунку виборчого фонду зобов'язаний не пізніш як на сьомий день після дня виборів (дня повторного голосування) подати розпоряднику накопичувального рахунку виборчого фонду фінансовий звіт про використання коштів відповідного поточного рахунку виборчого фонду.
5. Розпорядник коштів накопичувального рахунку виборчого фонду не пізніш як на п'ятнадцятий день після дня виборів (у разі включення кандидата до виборчого бюлетеня для повторного голосування - не пізніш як на п'ятнадцятий день після дня повторного голосування) подає до Центральної виборчої комісії фінансовий звіт про надходження та використання коштів виборчого фонду.
6. Форма фінансового звіту встановлюється Центральною виборчою комісією не пізніш як за вісімдесят днів до дня виборів.

Стаття 43. Порядок формування виборчого фонду та використання його коштів

1. Виборчий фонд кандидата на пост Президента України формується за рахунок його власних коштів, коштів партії (партій, що входять до виборчого блоку), які висунули кандидата, а також добровільних внесків фізичних осіб.
2. Частина другу статті 43 виключено

3. Добровільний внесок фізичної особи до виборчого фонду одного кандидата на пост Президента України не може перевищувати чотирьохсот мінімальних розмірів заробітної плати. Не підлягають обмеженням за сумою і кількістю перерахувань власні кошти кандидата на пост Президента України, а також власні кошти партії (партій, що входять до виборчого блоку), які висунули кандидата, що перераховуються на накопичувальний рахунок.

(частина третя статті 43 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

4. Забороняється робити добровільні внески до виборчого фонду:

1) іноземцям та особам без громадянства;

2) анонімним жертводавцям (без зазначення в платіжному документі відомостей, передбачених частиною п'ятою цієї статті).

5. Добровільний внесок фізичної особи до виборчого фонду приймається установою банку або відділенням зв'язку за умови подання нею одного з документів, зазначених у частині другій статті 2 цього Закону. У платіжному документі при цьому обов'язково зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та адреса місця постійного проживання особи.

6. Добровільний внесок перераховується установою банку або переказується відділенням зв'язку на накопичувальний рахунок виборчого фонду не пізніше наступного робочого дня з дня отримання відповідного платіжного документа. Загальний строк безготівкового перерахування внеску на рахунок виборчого фонду не повинен перевищувати двох банківських днів.

7. Розпорядник накопичувального рахунку виборчого фонду має право відмовитися від внеску фізичної особи, про що він подає відповідну заяву та платіжний документ до установи банку, в якій відкрито накопичувальний рахунок виборчого фонду. Цей внесок повертається фізичній особі за рахунок внеску, а в разі неможливості такого повернення зараховується до Державного бюджету України.

8. У разі надходження добровільного внеску фізичної особи, який перевищує розмір, встановлений частиною третьою цієї статті, сума, що перевищує встановлений розмір внеску, на підставі відповідної заяви та платіжного документа, поданих розпорядником накопичувального рахунку виборчого фонду, повертається фізичній особі установою банку, в якій відкрито рахунок виборчого фонду, за рахунок цих коштів, а в разі неможливості такого повернення перераховується до Державного бюджету України.

9. Розпорядник накопичувального рахунку виборчого фонду зобов'язаний відмовитися від внеску фізичної особи, яка відповідно до цього Закону не має права робити такого внеску, якщо розпоряднику про це відомо. На підставі заяви розпорядника накопичувального рахунку про відмову від внеску з цієї причини установа банку, в якій відкрито рахунок виборчого фонду, перераховує такий внесок до Державного бюджету України. Якщо розпоряднику накопичувального рахунку стало відомо про те, що фізична особа, яка зробила внесок, не мала на це права, він зобов'язаний протягом трьох днів від дня, коли йому стало про це відомо, відмовитися від цього внеску, перерахувавши відповідні кошти до Державного бюджету України.

10. Контроль за надходженням, обліком і використанням коштів виборчих фондів здійснюється вибірково Центральною виборчою комісією та установою банку, в якій відкрито рахунок виборчого фонду, відповідно до порядку, встановленого Центральною виборчою комісією разом з Національним банком України та центральним органом виконавчої влади з питань зв'язку не пізніше ніж за вісімдесят три дні до дня виборів.

(частина десята статті 43 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

11. Кошти виборчого фонду, не використані кандидатом на пост Президента України, висунутим партією (блоком), за його письмовою заявою, яка засвідчується у встановленому законом порядку і подається не пізніше як на десятий день після офіційного оприлюднення підсумків голосування, у п'ятиденний строк з дня надходження такої заяви перераховуються на поточний банківський рахунок відповідної партії (партій, що входять до блоку). У разі неподання у цей строк кандидатом такої заяви невикористані кошти виборчого фонду перераховуються установою банку у безспірному порядку до Державного бюджету України на п'ятнадцятий день з дня офіційного оприлюднення Центральною виборчою комісією результатів виборів або (для кандидатів, не включених до виборчого бюлетеня для повторного голосування) опублікування рішення про призначення повторних виборів. Кошти виборчого фонду, не використані кандидатом на пост Президента України, висунутим шляхом самовисування, не пізніше як на десятий день після офіційного оприлюднення підсумків голосування перераховуються до Державного бюджету України.

12. У разі скасування рішення про реєстрацію кандидата на пост Президента України залишки коштів його виборчого фонду не раніше ніж на десятий день з дня оприлюднення відповідного рішення у безспірному порядку перераховуються до Державного бюджету України.

13. Внесок, що надійшов до виборчого фонду після дня виборів (у разі включення кандидата до виборчого бюлетеня для повторного голосування - після дня повторного голосування), повертається установою банку відповідній фізичній особі за рахунок внеску, а в разі неможливості такого повернення перераховується до Державного бюджету України.

14. Дані про розміри виборчих фондів кандидатів на пост Президента України та фінансові звіти про використання їх коштів публікуються Центральною виборчою комісією у газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр" не пізніш як на вісімнадцятий день після дня виборів.

Розділ VII ВИСУВАННЯ І РЕЄСТРАЦІЯ КАНДИДАТІВ НА ПОСТ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Стаття 44. Загальний порядок висування кандидатів на пост Президента України

1. Висування кандидатів на пост Президента України партіями (блоками) та самовисування розпочинається за вісімдесят дев'ять днів і закінчується за сімдесят один день до дня виборів.

(частина перша статті 44 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

2. Кандидата на пост Президента України може висувати партія, яка зареєстрована в установленому законом порядку не пізніш як за рік до дня виборів, або виборчий блок партій за умови, що до його складу входять партії, зареєстровані не пізніш як за рік до дня виборів.

Стаття 45. Порядок утворення виборчого блоку

1. Виборчий блок може бути утворено двома і більше партіями, зазначеними у частині другій статті 44 цього Закону, на підставі рішень з'їзду (зборів, конференції) кожної з цих партій. Таке рішення підписується керівником партії та скріплюється печаткою партії. З'їзди (збори, конференції) партій, які приймають рішення про утворення виборчого блоку, можуть відбутися в будь-який час до початку виборчого процесу.

2. Керівники або представники партій, які уповноважені з'їздом (зборами, конференцією), укладають угоду про утворення виборчого блоку, яка підписується ними і скріплюється печатками партій, що утворили блок.

3. Угода про утворення виборчого блоку повинна визначати:

- 1) повну та скорочену назву блоку;
 - 2) керівні органи виборчого блоку та умови їх функціонування;
 - 3) норми представництва на міжпартійному з'їзді (зборах, конференції) від партій, що входять до блоку;
 - 4) порядок проведення міжпартійного з'їзду (зборів, конференції) щодо висування кандидата на пост Президента України;
 - 5) порядок прийняття рішень міжпартійним з'їздом (зборами, конференцією);
 - 6) порядок прийняття рішення про згоду на приєднання іншої партії до виборчого блоку після його створення.
4. Повна назва блоку повинна включати назви усіх партій, що входять до блоку. Повна або скорочена назва блоку не може містити назву партії, що не входить до блоку, або прізвище особи, яка не є кандидатом на пост Президента України від цього блоку.

5. Про утворення виборчого блоку повідомляється Центральна виборча комісія не пізніш як за два дні до дня проведення міжпартійного з'їзду (зборів, конференції). До повідомлення додаються угода про утворення виборчого блоку, витяги з протоколів з'їздів (зборів, конференцій) партій з рішеннями про утворення виборчого блоку, засвідчені керівниками партій, що утворили виборчий блок, та скріплені печатками цих партій, а також копії свідоцтв про реєстрацію партій, що утворили виборчий блок, та їх статутів, засвідчених Міністерством юстиції України після оголошення про початок виборчого процесу. У

разі якщо назва блоку містить прізвище особи, до повідомлення також додається згода особи на використання її прізвища за її підписом, засвідченим у встановленому законом порядку.

Стаття 46. Зміни у складі виборчого блоку партій

1. Партія, яка відповідає вимогам частини другої статті 44 цього Закону, не входить до жодного виборчого блоку і не висунула кандидата на пост Президента України, на підставі рішення її з'їзду (зборів, конференції) та згоди на це виборчого блоку, наданої відповідно до угоди про утворення виборчого блоку, може приєднатися до виборчого блоку, який висунув кандидата на пост Президента України. Рішення про приєднання до блоку підписується керівником партії та скріплюється печаткою партії, а рішення блоку про надання згоди підписується керівниками партій, що входять до блоку, і скріплюється печатками партій, що входять до блоку. Зазначені документи подаються до Центральної виборчої комісії не пізніше як за сорок п'ять днів до дня виборів.

(частина перша статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

2. Партія, що входить до блоку, може не пізніше ніж за двадцять шість днів до дня виборів прийняти рішення про вихід із складу блоку. Таке рішення приймається з'їздом (зборами, конференцією) партії відповідно до її статуту. Рішення про вихід партії із складу блоку та витяг з протоколу з'їзду (зборів, конференції) про розгляд цього питання, підписані керівником партії, головуючим на з'їзді (зборах, конференції) та скріплені печаткою партії, протягом трьох днів з дня прийняття такого рішення подаються до Центральної виборчої комісії та керівного органу блоку.

(частина друга статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

3. Вихід партії, членом якої не є кандидат на пост Президента України, із складу блоку, до якого входить більше ніж дві партії, не впливає на статус блоку як суб'єкта виборчого процесу незалежно від кількості партій, які в ньому залишилися. Назва партії, яка вийшла із складу блоку, вилучається у виборчих бюлетенях та в іншій виборчій документації з переліку назв партій, що входять до блоку.

4. Якщо кандидат на пост Президента України, висунутий блоком, не є членом партії, яка вийшла із складу блоку, до якого входять дві партії, правонаступником блоку - суб'єктом виборчого процесу залишається партія, яка не прийняла рішення, про вихід з блоку. При цьому у виборчих бюлетенях та в іншій виборчій документації замість назви блоку зазначається назва партії - правонаступника блоку.

5. Якщо особа, висунута блоком кандидатом на пост Президента України, є членом партії, яка вийшла із складу блоку, рішення про її висунування блоком втрачає чинність з дня прийняття рішення партією про вихід з блоку.

6. Якщо рішення, передбачене частиною другою цієї статті, прийнято не пізніше ніж за шістьдесят вісім днів до дня виборів, партія, що вийшла із складу блоку, а за обставин, зазначених у частині п'ятій цієї статті, також і блок мають право висунути кандидата на пост Президента України у порядку, передбаченому цим Законом.

(частина шоста статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

7. Якщо рішення, передбачене частиною другою цієї статті, прийнято пізніше ніж за шістьдесят вісім днів до дня виборів, партія, що вийшла із складу блоку, а за обставин, зазначених у частині п'ятій цієї статті, також і блок втрачають статус суб'єкта виборчого процесу.

(частина сьома статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

8. На підставі рішення, передбаченого частиною другою цієї статті, Центральна виборча комісія приймає рішення відповідно про внесення відповідних змін до виборчої документації, про відмову у реєстрації кандидата або про скасування реєстрації кандидата.

9. Партії, що входять до блоку, можуть не пізніше ніж за двадцять шість днів до дня виборів прийняти рішення про розпуск виборчого блоку. Такі рішення приймаються з'їздами (зборами, конференціями) усіх партій, що входять до блоку. Рішення про розпуск блоку та витяги із протоколів з'їздів (зборів, конференцій) кожної партії про розгляд цього питання, підписані керівником партії, головуючим на з'їзді (зборах, конференції) та засвідчені печаткою партії, протягом трьох днів з дня прийняття такого рішення подаються до Центральної виборчої комісії.

(частина дев'ята статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

10. Якщо рішення, передбачені частиною дев'ятою цієї статті, прийнято не пізніше ніж за шістьдесят вісім днів до дня виборів, кожна з партій, що входила до складу блоку, має право висунути кандидата на пост Президента України у порядку, передбаченому цим Законом.

(частина десята статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

11. Якщо рішення, передбачені частиною дев'ятою цієї статті, прийнято пізніше ніж за шістьдесят вісім днів до дня виборів, партії, що входили до складу блоку, втрачають статус суб'єктів виборчого процесу.

(частина одинадцята статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

12. Якщо рішення, передбачені частиною дев'ятою цієї статті, прийнято до реєстрації кандидата, висунутого блоком, Центральна виборча комісія не розглядає питання про його реєстрацію. Якщо зазначені рішення прийнято після реєстрації кандидата, Центральна виборча комісія на підставі цих рішень скасовує реєстрацію цього кандидата.

Стаття 47. Порядок висунання кандидатів партіями (блоками)

1. Партія (блок) може висунути одного кандидата на пост Президента України.
2. Партія (блок) може висунути кандидатом на пост Президента України особу, яка є членом цієї партії (членом партії, яка входить до блоку), або позапартійного громадянина, який відповідно до статті 9 цього Закону має право бути обраним Президентом України.
3. Партія, що входить до виборчого блоку, не може самостійно висувати кандидата на пост Президента України та входити до складу іншого виборчого блоку.
4. Висунення кандидата партією здійснюється на її з'їзді (зборах, конференції), а блоком - на міжпартійному з'їзді (зборах, конференції) партій, що входять до блоку. У з'їзді (зборах, конференції), на якому здійснюється висунання кандидата, повинно брати участь не менше 200 делегатів.
5. Особа може бути висунута кандидатом на пост Президента України лише однією партією (одним блоком) згідно з волею кандидата.
6. У протоколі з'їзду (зборів, конференції) партії, міжпартійного з'їзду (зборів, конференції) партій, що входять до блоку, зазначаються: дата його проведення, порядок денний, відомості про особу, висунуту кандидатом на пост Президента України (прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць і рік народження, громадянство, партійність, посада (заняття), місце роботи і місце постійного проживання), підсумки голосування щодо кандидата на пост Президента України. Протокол підписується головуючим на з'їзді (зборах, конференції) та скріплюється печаткою партії (партій, що входять до блоку).
7. Про час і місце проведення з'їзду (зборів, конференції) партії або міжпартійного з'їзду (зборів, конференції) партій, що входять до блоку, з метою висунення кандидата на пост Президента України керівник партії (керівники партій, що входять до блоку) повідомляє у письмовій формі Центральну виборчу комісію не пізніш як за два дні до дня проведення з'їзду (зборів, конференції). На такому з'їзді (зборах, конференції) за дорученням Голови Центральної виборчої комісії має право бути присутнім член Центральної виборчої комісії.
8. Про час і місце проведення з'їзду (зборів, конференції) з метою висунення кандидата на пост Президента України заздалегідь повідомляються засоби масової інформації. Порядок акредитації представників засобів масової інформації на такому з'їзді (зборах, конференції) визначається організаторами заходу.

Стаття 48. Порядок самовисунання

1. Громадянин України, який відповідно до статті 9 цього Закону може бути обраним Президентом України, особисто подає до Центральної виборчої комісії засвідчену в установленому законом порядку заяву про самовисунення кандидатом на пост Президента України.
2. У заяві про самовисунення на пост Президента України мають міститися згода на оприлюднення біографічних відомостей і декларації про майно та доходи, зобов'язання в разі обрання передати у порядку, встановленому законом, протягом місяця після офіційного оприлюднення результатів виборів в управління іншій особі належні йому підприємства та корпоративні права і припинити діяльність чи скласти представницький мандат, які відповідно до Конституції України та законів України несумісні з заняттям посту Президента України.
3. До заяви додаються документи, передбачені частиною першою статті 51 цього Закону.

Стаття 49. Грошова застава

1. Грошова застава вноситься партією (партіями, що входять до блоку), яка висунула кандидата на пост Президента України, або кандидатом на пост Президента України у безготівковому порядку на спеціальний рахунок Центральної виборчої комісії в розмірі два мільйони п'ятсот тисяч гривень.
2. Грошова застава повертається партії (партіям, що входять до блоку), яка висунула кандидата на пост Президента України, чи кандидату на пост Президента України, якого включено до виборчого бюлетеня для повторного голосування. Якщо кандидата на пост Президента України не включено до виборчого бюлетеня для повторного голосування, грошова застава не повертається і перераховується до Державного бюджету України.

(стаття 49 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 50. Декларація про майно та доходи кандидата на пост Президента України

1. Декларація про майно та доходи кандидата на пост Президента України та членів його сім'ї за рік, що передує року виборів, заповнюється власноручно кандидатом за формою декларації про майно та доходи державного службовця першої категорії, затвердженою Міністерством фінансів України станом на 1 січня року проведення виборів.
2. Достовірність відомостей, поданих у декларації, перевіряється Державною податковою адміністрацією України за дорученням Центральної виборчої комісії. Помилки і неточності, виявлені в декларації, підлягають виправленню і не є підставою для відмови в реєстрації кандидата на пост Президента України.
3. Центральна виборча комісія публікує декларацію про майно та доходи кожного кандидата на пост Президента України у триденний строк після реєстрації кандидата в газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр", а також розміщує на офіційному сайті Центральної виборчої комісії.

Стаття 51. Реєстрація кандидата на пост Президента України

1. Центральна виборча комісія реєструє кандидата на пост Президента України за умови отримання таких документів:
 - 1) анкети кандидата на пост Президента України за формою, встановлену Центральною виборчою комісією (заповнюється кандидатом особисто);
 - 2) автобіографії особи, висунутої кандидатом, обсягом до двох тисяч друкованих знаків, що обов'язково повинна містити: прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, рік і місце народження, відомості про громадянство, освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (в тому числі на виборних посадах), партійність, склад сім'ї, адресу місця проживання із зазначенням часу проживання в Україні, відомості про судимість, не погашену і не зняту у встановленому законом порядку;
 - 3) передвиборної програми кандидата, викладеної державною мовою, обсягом до дванадцяти тисяч друкованих знаків;
 - 4) документа про внесення грошової застави відповідно до статті 49 цього Закону;
 - 5) декларації про майно та доходи відповідно до статті 50 цього Закону;
 - 6) фотографій кандидата за розмірами та у кількості, встановленими Центральною виборчою комісією.
2. Для реєстрації кандидатом у Президенти України особи, висунутої партією (блоком), крім документів, передбачених частиною першою цієї статті, подаються також такі документи:
 - 1) подання про реєстрацію кандидата, підписане керівником партії (керівниками партій, що входять до блоку) та скріплене печаткою партії (печатками партій, що входять до блоку);
 - 2) копії свідоцтва про реєстрацію партії (партій, що входять до блоку) та її статуту (статутів партій, що входять до блоку), засвідчені безоплатно Міністерством юстиції України після початку виборчого процесу;
 - 3) витяг з протоколу з'їзду (зборів, конференції) кожної партії, що увійшла до складу виборчого блоку, про утворення виборчого блоку, засвідчений підписом керівника партії та скріплений печаткою цієї партії - у разі висунення кандидата блоком;

4) угода про утворення виборчого блоку (у разі висунення кандидата блоком);

5) витяг з протоколу з'їзду (зборів, конференції) партії (міжпартійного з'їзду (зборів, конференції) партій, що входять до блоку) про висунення кандидата на пост Президента України від партії (блоку), який повинен містити відомості, передбачені частиною шостою статті 47 цього Закону. Витяг з протоколу повинен бути засвідчений керівником партії (керівниками партій, що входять до блоку) та скріплений печаткою партії (печатками партій, що входять до блоку);

6) заява особи, висунутої кандидатом, про згоду балотуватися кандидатом на пост Президента України від цієї партії (блоку) та у зв'язку з цим на оприлюднення біографічних відомостей та декларації про майно та доходи, зобов'язання в разі обрання передати у порядку, встановленому законом, протягом місяця після офіційного оприлюднення результатів виборів в управління іншій особі належні йому підприємства та корпоративні права та припинити діяльність чи скласти представницький мандат, які відповідно до Конституції України та законів України несумісні з зайняттям посту Президента України.

3. Центральна виборча комісія видає уповноваженому представнику партії, виборчого блоку партій, який подав документи, зазначені у частинах першій та другій цієї статті, довідку про їх прийняття. Довідка має містити перелік прийнятих документів, число, місяць і рік, а також час їх прийняття, посаду і прізвище особи, яка прийняла документи.

4. Документи, подані до Центральної виборчої комісії після початку виборчого процесу в порядку, передбаченому частиною п'ятою статті 45 цього Закону, повторно не подаються.

5. Подання документів до Центральної виборчої комісії для реєстрації кандидатів закінчується за шістьдесят вісім днів до дня виборів.

(частина п'ята статті 51 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

6. Особа, висунута кандидатом на пост Президента України, має право до дня реєстрації її кандидатом відкликати свою заяву про самовисунення чи про згоду балотуватися кандидатом на пост Президента України від відповідної партії (блоку). Повторна заява особи про самовисунення чи про згоду балотуватися на виборах Президента України від цієї партії (блоку) не приймається.

7. У разі реєстрації кандидата уповноваженому представнику партії (блоку) або кандидата на пост Президента України не пізніше наступного дня видається копія постанови про реєстрацію. Кандидату на пост Президента України не пізніше як у триденний строк з дня прийняття рішення про його реєстрацію видається посвідчення кандидата на пост Президента України за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. Рішення про реєстрацію кандидата на пост Президента України у цей же строк оприлюднюється в газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр".

8. Якщо Центральна виборча комісія виявить у передвиборній програмі кандидата на пост Президента України ознаки положень, спрямованих на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, вона зобов'язана у п'ятиденний термін з дня подачі документів, передбачених цією статтею, звернутися до Верховного Суду України щодо встановлення судом цього факту.

9. Центральна виборча комісія приймає рішення про реєстрацію кандидата на пост Президента України або відмову у реєстрації кандидата на пост Президента України протягом п'яти днів з дня прийняття документів, передбачених цією статтею. У випадку, передбаченому частиною восьмою цієї статті, рішення про реєстрацію кандидата на пост Президента України приймається Центральною виборчою комісією у п'ятиденний термін з дня отримання рішення Верховного Суду України.

10. Центральна виборча комісія закінчує реєстрацію кандидатів на пост Президента України не пізніше ніж за шістьдесят чотири дні до дня виборів.

(частина десята статті 51 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

11. Перелік кандидатів на пост Президента України, зареєстрованих Центральною виборчою комісією, із зазначенням прізвища, імені, по батькові, року народження, освіти, місця постійного проживання, основного місця роботи (заняття), партійності, суб'єкта висунення у п'ятиденний строк після закінчення реєстрації кандидатів оприлюднюється Центральною виборчою комісією в газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр".

12. Зареєстровані кандидати мають рівні права незалежно від порядку висунення.

Стаття 52. Відмова у реєстрації кандидата на пост Президента України

1. Центральна виборча комісія відмовляє у реєстрації кандидата на пост Президента України у разі:
 - 1) порушення встановленого законом порядку утворення виборчого блоку та висунення кандидата;
 - 2) встановлення Верховним Судом України наявності у передвиборній програмі кандидата положень, спрямованих на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення;
 - 3) відсутності або неналежного оформлення документів, зазначених у статті 51 цього Закону;
 - 4) припинення громадянства України або невиходу із громадянства іншої держави особою, висунутою кандидатом на пост Президента України;
 - 5) виїзд особи, висунутої кандидатом, за межі України для постійного проживання;
 - 6) визнання особи, висунутої кандидатом, недієздатною чи набрання щодо неї законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення умисного злочину;
 - 7) виникнення обставин, зазначених у частині п'ятій статті 46 цього Закону.
2. Рішення про відмову в реєстрації кандидата повинно містити вичерпні підстави відмови. Копія цього рішення не пізніше наступного дня після його прийняття видається (надсилається) уповноваженому представнику відповідної партії (блоку) або кандидата.
3. Відмова у реєстрації кандидата не виключає можливість повторного подання партією (блоком) чи кандидатом заяви про реєстрацію кандидата.
4. Повторна заява про реєстрацію кандидата разом з виправленими відповідно до вимог цього Закону документами може бути подана до Центральної виборчої комісії не пізніш як за шістьдесят шість днів до дня виборів.

(частина четверта статті 52 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 53. Виключена.

(згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 54. Виключена.

(згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 55. Виключена.

(згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 56. Скасування рішення про реєстрацію кандидата на пост Президента України

1. Центральна виборча комісія приймає рішення про скасування реєстрації кандидата на пост Президента України у разі:
 - 1) звернення кандидата на пост Президента України у будь-який час після його реєстрації, однак не пізніше ніж за п'ять днів до дня виборів або дня повторного голосування, з письмовою заявою про відмову від балотування;
 - 2) виникнення обставин, передбачених частинами п'ятою та дванадцятою статті 46 цього Закону;
 - 3) припинення громадянства України кандидата на пост Президента України;
 - 4) вибуття кандидата на пост Президента України за межі України для постійного проживання;
 - 5) визнання кандидата на пост Президента України недієздатним чи набрання стосовно нього законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення умисного злочину.

2. Рішення Центральної виборчої комісії про скасування реєстрації кандидата на пост Президента України оприлюднюється в державних засобах масової інформації.

3. Центральна виборча комісія оголошує попередження кандидату на пост Президента України та партії (блоку), яка його висунула, у разі:

1) встановлення судом у порядку, встановленому законом, факту підкупу виборців або членів виборчих комісій кандидатом на пост Президента України, його довіреною особою, посадовою особою партії (блоку), яка висунула кандидата, а також на прохання кандидата або за дорученням кандидата або партії (блоку), яка його висунула, - іншою особою;

2) встановлення судом у порядку, встановленому законом, факту надання під час виборчого процесу виборцям або членам виборчих комісій грошей чи безоплатно або на пільгових умовах товарів, робіт, послуг, цінних паперів, кредитів, лотерей, інших матеріальних цінностей організацією, засновником, власником або членом керівного органу якої є кандидат на пост Президента України, посадова особа партії (однієї з партій, що входить до блоку), яка висунула кандидата;

3) встановлення судом у порядку, встановленому законом, факту використання кандидатом при фінансуванні передвиборної агітації, крім коштів свого виборчого фонду, інших коштів;

4) якщо кандидат на пост Президента України, який займає посаду, у тому числі за сумісництвом, в органах державної влади чи в органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, у закладах, установах, організаціях, у військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, залучав або використовував для проведення передвиборної агітації підлеглих йому осіб, службовий транспорт, зв'язок, устаткування, приміщення, інші об'єкти та ресурси за місцем роботи;

5) виявлення Центральною виборчою комісією суттєвої недостовірності поданих відповідно до цього Закону відомостей про кандидата, свідомо спотворених з метою ввести в оману виборців;

6) у разі проведення кандидатом на пост Президента України, партією (блоком), яка висунула кандидата на пост Президента України, прямої чи опосередкованої передвиборної агітації поза строками, встановленими статтею 57 цього Закону;

7) порушення інших вимог цього Закону.

4. Рішення Центральної виборчої комісії про оголошення попередження кандидату на пост Президента України чи партії (блоку) оприлюднюється в державних засобах масової інформації.

5. Центральна виборча комісія розглядає питання про скасування реєстрації кандидата на пост Президента України чи про оголошення кандидату або партії (блоку) попередження у присутності кандидата на пост Президента України або уповноваженого представника партії (блоку), яка висунула цього кандидата. Про час розгляду цього питання зазначені особи повідомляються не пізніше як у день, що передує дню розгляду. У разі відсутності зазначених осіб без поважних причин, а при розгляді цього питання менш як за три дні до дня виборів чи дня повторного голосування незалежно від причини це питання розглядається Центральною виборчою комісією за відсутності зазначених осіб.

6. У випадках порушень, зазначених у частині третій цієї статті, за які законом встановлено кримінальну або адміністративну відповідальність, Центральна виборча комісія звертається до відповідних правоохоронних органів для перевірки і реагування відповідно до законів України.

7. Центральна виборча комісія доводить до відома кандидата на пост Президента України та партії (блоку), яка його висунула, рішення про скасування реєстрації кандидата або про оголошення йому попередження не пізніше як наступного дня з дня його прийняття та надає кандидату на пост Президента України або представнику партії (блоку), яка його висунула, копію цього рішення у той же строк. Якщо зазначене рішення прийнято напередодні дня виборів чи дня повторного голосування, копія цього рішення видається зазначеним у цій частині особам невідкладно.

8. У разі смерті кандидата на пост Президента України або визнання його безвісно відсутнім Центральна виборча комісія оголошує його таким, що вибув з балотування. Це рішення оприлюднюється в засобах масової інформації не пізніше наступного дня після його прийняття, але не пізніше як за один день до дня виборів.

(стаття 56 з роз'ясненнями Рішення Конституційного Суду України від 24.03.2005 р. N 3-рп/2005, у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Розділ VIII ПЕРЕДВИБОРНА АГІТАЦІЯ

Стаття 57. Строки проведення передвиборної агітації

1. Кандидат на пост Президента України може розпочинати проведення передвиборної агітації наступного дня після його реєстрації Центральною виборчою комісією.
2. Передвиборна агітація закінчується о 24 годині останньої п'ятниці перед днем виборів.
3. Агітація перед повторним голосуванням розпочинається з дня, наступного після призначення повторного голосування, і закінчується о 24 годині останньої п'ятниці перед днем повторного голосування.
4. Передвиборна агітація у період виборчого процесу поза строками, встановленими у цій статті, забороняється.

Стаття 58. Форми і засоби передвиборної агітації

1. Передвиборна агітація може здійснюватися у будь-якій формі та будь-якими засобами, що не суперечать Конституції України та законам України.
2. Громадяни України мають право вільно і всебічно обговорювати передвиборні програми кандидатів на пост Президента України, політичні, ділові та особисті якості кандидатів, вести агітацію за або проти кандидатів.
3. До передвиборної агітації не відносяться офіційні повідомлення в період виборчого процесу (без коментарів, які можуть мати агітаційний характер, а також відео-, аудіозаписів, кінозйомок, фотоілюстрацій) про дії кандидатів на пост Президента України, пов'язані з виконанням ними посадових (службових) повноважень, передбачених Конституцією України або законами України.
4. Передвиборна агітація здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, для цілей, визначених цим Законом, та коштів виборчих фондів кандидатів на пост Президента України.
5. Передвиборна агітація за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, здійснюється з додержанням принципу рівних умов надання кандидатам на пост Президента України однакових друкованих площ у друкованих засобах масової інформації та ефірного часу на радіо і телебаченні.
6. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування за зверненням відповідної окружної виборчої комісії надають приміщення, придатні для проведення публічних заходів передвиборної агітації, які організовує окружна виборча комісія. При цьому окружна виборча комісія зобов'язана забезпечити рівні можливості для всіх кандидатів на пост Президента України, зареєстрованих Центральною виборчою комісією. Оплата за використання наданих приміщень здійснюється у порядку, встановленому у частині другій статті 39 цього Закону.
7. Кандидат на пост Президента України, зареєстрований Центральною виборчою комісією, має право на договірній основі за рахунок коштів виборчого фонду орендувати будинки і приміщення усіх форм власності для проведення зборів, мітингів, дебатів, дискусій та інших публічних заходів передвиборної агітації.
8. Кандидат на пост Президента України або його довірена особа повідомляє про час і місце проведення публічних заходів передвиборної агітації відповідну окружну виборчу комісію.
9. У разі якщо будинок (приміщення) незалежно від форми власності було надано для проведення передвиборного публічного заходу чи передвиборної агітації за одного кандидата на пост Президента України, власник (володар, користувач) цього будинку (приміщення) не має права відмовити в його наданні на тих же умовах іншому кандидату на пост Президента України. Зазначена вимога не стосується приміщень, що перебувають у власності чи постійному користуванні партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу.

Стаття 59. Інформаційні плакати та матеріали передвиборної агітації

1. Центральна виборча комісія за рахунок коштів, що виділяються з Державного бюджету України на підготовку і проведення виборів, забезпечує виготовлення не пізніше як за двадцять шість днів до дня виборів інформаційних плакатів кандидатів на пост Президента України, зареєстрованих Центральною виборчою комісією, із розрахунку по п'ять примірників на кожну виборчу дільницю. Ці плакати повинні містити передвиборні програми кандидатів на пост Президента України, подані ними до Центральної виборчої комісії при реєстрації кандидатів, із зазначенням прізвища, імені, по батькові, року народження, посади (заняття), місця роботи та проживання, партійності кандидата, а також

фотографію кандидата. Форма, розмір та поліграфічне виконання інформаційних плакатів встановлюються Центральною виборчою комісією.

(частина перша статті 59 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

2. Центральна виборча комісія погоджує з кандидатом на пост Президента України або його уповноваженим представником текст інформаційного плаката.

3. Інформаційні плакати кандидатів на пост Президента України повинні бути однаковими за формою, розміром, поліграфічним виконанням, встановленими Центральною виборчою комісією.

4. Виготовлені інформаційні плакати кандидатів на пост Президента України з розрахунку по п'ять примірників кожного плаката на кожен виборчу дільницю у встановленому Центральною виборчою комісією порядку передаються відповідним виборчим комісіям, решта - кандидату або його уповноваженому представнику. Інформаційні плакати передаються на виборчі дільниці не пізніше як за двадцять два дні до дня виборів.

(частина четверта статті 59 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

5. Кандидат на пост Президента України може на власний розсуд виготовляти матеріали передвиборної агітації за рахунок і в межах коштів виборчого фонду кандидата. Партія, яка висунула кандидата (партія, що входить до блоку, який висунув кандидата), може виготовляти друкований матеріал передвиборної агітації кандидата з використанням майна, що їй належить. Кандидат на пост Президента України може у такий же спосіб виготовляти матеріали своєї передвиборної агітації. Відомості, що містяться у цих матеріалах, повинні відповідати вимогам закону.

6. Кандидат на пост Президента України, партія (блок), яка висунула кандидата, зобов'язані подати по одному примірнику кожного друкованого матеріалу передвиборної агітації, виготовленого за рахунок коштів виборчого фонду та з використанням майна, що їм належить, не пізніше як на сьомий день з дня його виготовлення до Центральної виборчої комісії.

7. Друковані матеріали передвиборної агітації повинні містити відомості про установу, що здійснила друк, або вказівку, що друк здійснено з використанням майна відповідно кандидата на пост Президента України або партії, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск.

8. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування не пізніше як за дев'яносто днів до дня виборів відводять місця та обладнують стенди, дошки оголошень у людних місцях для розміщення матеріалів передвиборної агітації.

(частина восьма статті 59 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 60. Загальний порядок використання засобів масової інформації

1. Передвиборна агітація з використанням засобів масової інформації усіх форм власності проводиться з дотриманням принципу рівних умов та в порядку, передбаченому цим Законом.

2. Передвиборна агітація у засобах масової інформації проводиться у формі публічних дебатів, дискусій, "круглих столів", прес-конференцій, інтерв'ю, виступів, політичної реклами, теленарисів, відеофільмів, інших публікацій та повідомлень про кандидата на пост Президента України, партію (блок), яка висунула кандидата, та в інших формах, що не суперечать Конституції України та законам України.

3. Кандидат на пост Президента України, зареєстрований Центральною виборчою комісією, має право користуватися державними та комунальними засобами масової інформації за рахунок та в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, на умовах, передбачених цим Законом.

4. Порядок надання ефірного часу та друкованих площ за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку та проведення виборів, встановлюється Центральною виборчою комісією.

5. Передвиборна агітація у засобах масової інформації усіх форм власності за рахунок коштів виборчого фонду кандидата на пост Президента України здійснюється на умовах рівної оплати за одиницю ефірного часу чи друкованої площі та обмежується лише граничним розміром витрат виборчого фонду.

6. Розцінки вартості одиниці друкованої площі та одиниці ефірного часу встановлюються відповідними

засобами масової інформації не пізніше як за дев'яносто сім днів до дня виборів у розмірі, який не може перевищувати відповідний середньозважений показник за останній квартал року, що передує року проведення виборів Президента України. Середньозважений показник вартості одиниці друкованої площі та одиниці ефірного часу визначається Центральною виборчою комісією разом з Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення та Державним комітетом телебачення і радіомовлення України. Розцінки вартості одиниці друкованої площі та одиниці ефірного часу для проведення передвиборної агітації не можуть змінюватися протягом виборчого процесу. Засіб масової інформації не може надавати знижку на оплату окремому кандидату на пост Президента України чи партії (блоку), що висунула кандидата.

(частина шоста статті 60 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

7. Засоби масової інформації у разі оприлюднення результатів опитування громадської думки, пов'язаного з виборами Президента України, зобов'язані зазначити організацію, що проводила опитування, час його проведення, кількість опитаних, метод збору інформації, точне формулювання питання, статистичну оцінку можливої помилки.

8. Засіб масової інформації, який надав ефірний час або друковану площу кандидату на пост Президента України, не може відмовити у наданні ефірного часу чи друкованої площі на тих же умовах іншому кандидату. Ця вимога не поширюється на засоби масової інформації, засновниками (власниками) яких є партії - суб'єкти виборчого процесу (партії, що входять до блоку - суб'єкта виборчого процесу).

9. У разі призначення повторного голосування Центральна виборча комісія забезпечує надання ефірного часу, друкованих площ та друкування агітаційних матеріалів за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку та проведення виборів, у сумі п'ятнадцяти тисяч розмірів мінімальної заробітної плати на кожного кандидата на пост Президента України, включеного до виборчого бюлетеня для повторного голосування.

Стаття 61. Порядок використання електронних (аудіовізуальних) засобів масової інформації

1. Усі телерадіоорганізації зобов'язані не пізніше ніж за дев'яносто днів до дня виборів Президента України опублікувати в друкованих засобах масової інформації розцінки вартості однієї хвилини (секунди) ефірного часу у надіслати ці розцінки Центральній виборчій комісії.

(частина перша статті 61 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

2. Ефірний час для проведення передвиборної агітації за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, надається державними та комунальними телерадіоорганізаціями між 19 та 22 годинами.

3. Час мовлення (розклад мовлення) телерадіоорганізацій, які мають ліцензії Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення на право користування загальнонаціональними каналами мовлення, змінюється (без зміни обсягу мовлення) на час передвиборної агітації в період виборів Президента України з метою забезпечення регіональним державним телерадіоорганізаціям можливостей поширення їхніх програм та передвиборних передач у відповідних регіонах.

4. Кандидату на пост Президента України, зареєстрованому Центральною виборчою комісією, телерадіоорганізаціями надається загальний час для проведення передвиборної агітації за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку та проведення виборів, не менше 30 хвилин на загальнонаціональному телеканалі та 45 хвилин на загальнонаціональному радіоканалі, а також по 30 хвилин на регіональних телеканалах та по 20 хвилин на регіональних радіоканалах у кожному з регіонів України (Автономна Республіка Крим, області, міста Київ та Севастополь). Цей час кандидату надається на кожному із зазначених каналів тричі у рівних частках від загального часу. Обсяг та порядок використання ефірного часу, що виділяється за рахунок коштів, передбачених частиною дев'ятою статті 60 цього Закону, із забезпеченням рівних умов для кандидатів визначає Центральна виборча комісія.

5. Протягом 20 хвилин до і після теле-, радіотрансляції передвиборної агітаційної теле-, радіопрограми відповідного кандидата на пост Президента України забороняється у будь-якій формі коментувати чи оцінювати зміст передвиборної агітаційної програми, давати будь-яку інформацію щодо цього кандидата, цієї партії (блоку).

6. Розклад ефірного часу із зазначенням передвиборних агітаційних теле-, радіопрограм, конкретної дати і часу виходу їх в ефір складається відповідними державними та комунальними телерадіоорганізаціями за результатами жеребкувань, що проводяться відповідно Центральною виборчою комісією, однією з окружних виборчих комісій за рішенням Центральної виборчої комісії у

кожному з регіонів України (Автономна Республіка Крим, області, міста Київ та Севастополь) за участю кандидатів на пост Президента України, їх довірених осіб або уповноважених представників кандидатів.

7. Результати жеребкування щодо надання ефірного часу для проведення передвиборної агітації за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, оприлюднюються відповідно в газетах "Голос України" і "Урядовий кур'єр", місцевих державних чи комунальних засобах масової інформації у триденний строк з дня затвердження їх Центральною виборчою комісією та відповідними окружними виборчими комісіями.

8. Оплата за наданий ефірний час здійснюється Центральною виборчою комісією та відповідними окружними виборчими комісіями згідно із затвердженими ними кошторисами в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, та за відповідними угодами, що укладаються між Центральною виборчою комісією і Національною телекомпанією України, Національною радіокомпанією України, між відповідними окружними виборчими комісіями і регіональними державними чи комунальними телерадіоорганізаціями.

9. Ефірний час за рахунок коштів виборчого фонду кандидата на пост Президента України надається на підставі угоди, що укладається між розпорядником поточного рахунку виборчого фонду кандидата та телерадіоорганізацією будь-якої форми власності. Без укладення такої угоди та надходження коштів на рахунок телерадіоорганізації надання ефірного часу забороняється.

10. Телерадіоорганізації зобов'язані здійснювати аудіо-, відеозаписи усіх передач, що містять передвиборну агітацію, і зберігати їх до закінчення тридцятиденного строку з дня офіційного оприлюднення результатів виборів.

11. Телерадіоорганізації усіх форм власності за письмовими запитами Центральної виборчої комісії, Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення зобов'язані надавати інформацію про виділення ефірного часу для проведення передвиборної агітації, а в разі необхідності - копії відповідних угод, платіжних документів і передач у запису на плівці та інших носіях інформації.

Стаття 62. Процедура і строки проведення передвиборних теледебатів

1. Передвиборні дебати з використанням електронних (аудіовізуальних) засобів масової інформації (теледебати) між кандидатами на пост Президента України відбуваються в строки, передбачені статтею 57 цього Закону для проведення передвиборної агітації. Теледебати проводяться між 19 та 22 годинами в прямому ефірі.

2. В одних теледебатах під час передвиборної кампанії одночасно можуть брати участь не більше двох кандидатів на пост Президента України. Графік проведення теледебатів складається за результатами жеребкування, що проводиться Центральною виборчою комісією за участю кандидатів на пост Президента України або їх довірених осіб. Результати жеребкування щодо графіка проведення теледебатів оприлюднюються в газетах "Голос України", "Урядовий кур'єр" у триденний строк з дня затвердження цих результатів Центральною виборчою комісією за рахунок коштів Державного бюджету України.

3. Кількість теледебатів має бути такою, щоб забезпечити кожному з кандидатів на пост Президента України можливість участі в них не більше одного разу за наявності висловленого ними бажання про таку участь.

4. Тривалість теледебатів за участю однієї групи кандидатів на пост Президента України має бути не менше шістдесяти хвилин безперервного ефірного часу.

5. У разі, якщо прийнято рішення про проведення повторного голосування, за п'ять днів до дня повторного голосування в прямому ефірі на Першому Національному каналі Національної телекомпанії України між 19 та 22 годинами організуються теледебати між кандидатами на пост Президента України, включеними до виборчого бюлетеня для повторного голосування, тривалістю не менше ста хвилин. Такі теледебати обов'язково транслюються на першому каналі Національної радіокомпанії України та можуть безкоштовно транслюватися іншими каналами мовлення. Кандидати на пост Президента України беруть участь в теледебатах особисто. У разі відмови одного з кандидатів на пост Президента України взяти участь в теледебатах або неможливості його участі у них виділений для теледебатів час надається іншому кандидату на пост Президента України для проведення передвиборної агітації.

6. Проведення теледебатів між кандидатами на пост Президента України організується Національною телекомпанією України. Теледебати можуть також організуватися та проводитися іншими телерадіоорганізаціями, що мають ліцензію на право користування каналами мовлення, незалежно від форми власності за ініціативою телерадіоорганізації.

7. Оплата за наданий ефірний час для проведення теледебатів здійснюється Центральною виборчою комісією в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення

виборів, за відповідною угодою, що укладається між Центральною виборчою комісією і Національною телекомпанією України.

8. Телерадіоорганізаціям забороняється переривати трансляцію теледебатів.

Стаття 63. Порядок використання друкованих засобів масової інформації

1. Кандидат на пост Президента України, зареєстрований Центральною виборчою комісією, має право за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, опублікувати в однаковому для всіх кандидатів поліграфічному виконанні в газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр" свою передвиборну програму, подану при його реєстрації, обсягом не більше дванадцяти тисяч друкованих знаків. Угода про публікацію зазначених матеріалів з редакціями зазначених газет укладається Центральною виборчою комісією.

2. Кандидат на пост Президента України, зареєстрований Центральною виборчою комісією, має право за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, опублікувати в однаковому для всіх кандидатів поліграфічному виконанні в місцевих державних чи комунальних друкованих засобах масової інформації свою передвиборну програму, подану при його реєстрації. Угода про публікацію вказаних матеріалів з редакцією відповідного засобу масової інформації укладається окружною виборчою комісією, зазначеною у частині шостій статті 61 цього Закону. Обсяг та порядок використання друкованої площі, що виділяється за рахунок коштів, передбачених частиною дев'ятою статті 60 цього Закону, із забезпеченням рівних умов для кандидатів визначає Центральна виборча комісія.

3. Черговість друкування передвиборних програм за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, встановлюється Центральною виборчою комісією та відповідними окружними виборчими комісіями шляхом жеребкування за участю кандидатів на пост Президента України чи їх довірених осіб.

4. Результати жеребкування щодо черговості друкування передвиборних програм кандидатів на пост Президента України оприлюднюються відповідно у газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр", у місцевих державних чи комунальних друкованих засобах масової інформації у триденний строк після дня їх затвердження Центральною виборчою комісією чи відповідною окружною виборчою комісією.

5. Кандидат на пост Президента України має право за рахунок коштів свого виборчого фонду публікувати агітаційні матеріали в друкованих засобах масової інформації усіх форм власності.

6. Агітаційні матеріали, зазначені у частині п'ятій цієї статті, публікуються на підставі угоди, що укладається між розпорядником поточного рахунку виборчого фонду кандидата на пост Президента України та редакцією друкованого засобу масової інформації. Без укладення угоди та надходження коштів на рахунок редакції друкованого засобу масової інформації публікація цих матеріалів забороняється.

7. Редакції друкованих засобів масової інформації усіх форм власності за письмовими запитами Центральної виборчої комісії зобов'язані надавати їй інформацію про використання друкованої площі для розміщення агітаційних матеріалів кандидатів на пост Президента України, а в разі необхідності - надсилати їй копії відповідних угод, платіжних документів, а також відповідні публікації.

Стаття 64. Обмеження щодо ведення передвиборної агітації

1. Участь у передвиборній агітації забороняється:

1) особам, які не є громадянами України;

2) органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, їх посадовим і службовим особам;

(положенням пункту 2 частини першої статті 64 дано офіційне тлумачення згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 24.03.2005 р. N 3-рп/2005)

3) членам виборчих комісій під час виконання обов'язків членів виборчих комісій.

2. У військових частинах (формуваннях) та в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах передвиборна агітація обмежується. Відвідання військових частин (формувань) та установ виконання покарань і слідчих ізоляторів окремими кандидатами на пост Президента України чи їх довіреними особами забороняється. Зустрічі цих осіб з виборцями організуються відповідними окружними виборчими комісіями разом з командирами військових частин (формувань) або керівниками установ виконання покарань і слідчих ізоляторів з обов'язковим повідомленням не пізніше як за три дні до дня зустрічі усіх довірених осіб кандидатів на пост Президента України у відповідному територіальному окрузі.

3. Поширення у будь-якій формі матеріалів, що містять заклики до ліквідації незалежності України, зміни конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підризу її безпеки, незаконного захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства та розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняється.

4. Державним та комунальним засобам масової інформації, їх посадовим та службовим особам і творчим працівникам під час виборчого процесу у своїх матеріалах і передачах, не обумовлених угодами, укладеними відповідно до вимог частини дев'ятої статті 61 і частини шостої статті 63 цього Закону, забороняється агітувати за або проти кандидатів на пост Президента України, оцінювати їхні передвиборні програми або віддавати їм перевагу в будь-якій формі. У разі порушення ними цієї вимоги за поданням Центральної виборчої комісії або відповідної окружної виборчої комісії діяльність цих засобів масової інформації за рішенням суду може бути тимчасово припинена.

5. Забороняється розповсюдження завідомо неправдивих відомостей про кандидата на пост Президента України. Засіб масової інформації, що оприлюднив інформацію, яку кандидат на пост Президента України вважає явно недостовірною, не пізніше як за два дні до дня виборів зобов'язаний надати кандидату на пост Президента України, партії (блоку), щодо яких поширено недостовірні відомості, на їх вимогу можливість спростувати такі матеріали: надати такий же ефірний час відповідно на телебаченні чи радіо або опублікувати в друкованому засобі масової інформації наданий кандидатом чи партією (блоком) матеріал, який повинен бути набраний таким самим шрифтом і розміщений під рубрикою "спростування" на тому ж місці шпальти в обсязі не меншому, ніж обсяг повідомлення, що спростовується. Спростування повинно містити посилання на відповідні публікацію в друкованому засобі масової інформації, передачу на телебаченні, радіо та на факти, що спростовуються. Спростування має бути оприлюднене без додатків, коментарів та скорочень і здійснюватися за рахунок засобу масової інформації.

6. Забороняється проводити передвиборну агітацію, що супроводжується наданням виборцям грошей чи безоплатно або на пільгових умовах товарів, послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерей. Така передвиборна агітація або надання виборцям грошей чи безоплатно або на пільгових умовах товарів, послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерей, що супроводжується закликами або пропозиціями голосувати чи не голосувати за певного кандидата або згадуванням його імені, вважається підкупом виборців, зазначеним у пункті 1 частини третьої статті 56 цього Закону.

7. Центральна виборча комісія забезпечує розміщення в державних засобах масової інформації роз'яснення щодо заборони надання грошей чи безоплатно або на пільгових умовах товарів, послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерей. Текст роз'яснення затверджується Центральною виборчою комісією і двічі на тиждень друкується в газетах "Голос України" і "Урядовий кур'єр" на першій сторінці та транслюється телерадіоорганізаціями, починаючи за двадцять два дні до дня виборів.

(частина сьома статті 64 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

8. Регіональні державні та комунальні телерадіоорганізації не повинні перекривати своїми передачами передвиборні програми кандидатів на пост Президента України, які транслюються на загальнонаціональних каналах мовлення за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів.

9. Центральний орган виконавчої влади з питань інформаційної політики, телебачення та радіомовлення разом з підпорядкованими йому державними телерадіоорганізаціями зобов'язаний забезпечити порядок, за яким трансляція передвиборної агітаційної програми одного кандидата на Першому Національному каналі Національної телекомпанії України не повинна збігатися в часі з трансляцією такої програми іншого кандидата на першому каналі Національної радіокомпанії України, якщо ефірний час для обох програм надається за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів.

10. Включення до інформаційних теле-, радіопрограм передвиборних агітаційних матеріалів кандидатів на пост Президента України або політичної реклами забороняється. Політична реклама повинна бути відокремлена від інших матеріалів і означена як така.

11. Забороняється переривати передачі передвиборних програм кандидатів на пост Президента України, партій (блоків), які їх висунули, рекламою товарів, робіт, послуг та іншими повідомленнями.

12. Забороняється проведення передвиборної агітації в зарубіжних засобах масової інформації, що діють на території України.

13. Засобам масової інформації усіх форм власності, що діють на території України, забороняється протягом останніх п'ятнадцяти днів перед днем виборів поширювати інформацію про результати опитувань громадської думки щодо кандидатів на пост Президента України.

14. Забороняється розміщення друкованих передвиборних агітаційних матеріалів, політичної реклами та повідомлень про перебіг виборчого процесу на пам'ятках архітектури, а також у місцях, де вони перешкоджають безпеці дорожнього руху.

15. Кандидатам на пост Президента України, які займають посади, у тому числі за сумісництвом, в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, на державних, комунальних підприємствах, у закладах, установах, організаціях, військових частинах (формуваннях), забороняється залучати для передвиборної агітації або використовувати для будь-якої роботи, пов'язаної з проведенням передвиборної агітації, підлеглих їм осіб (у робочий час), службовий транспорт, зв'язок, устаткування, приміщення, інші об'єкти та ресурси за місцем роботи, а також використовувати службові чи виробничі наради, збори колективу для проведення передвиборної агітації.

(положеннями частини п'ятнадцятої статті 64 дано офіційне тлумачення згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 24.03.2005 р. N 3-рп/2005)

16. Забороняється виготовлення та розповсюдження друкованих передвиборних агітаційних матеріалів, що не містять відомостей про установу, яка здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск.

17. Проведення активної агітації (публікація агітаційних матеріалів у засобах масової інформації, розповсюдження виборчих листівок, розклеювання виборчих плакатів, публічні заклики голосувати за чи проти кандидатів на пост Президента України) та розповсюдження політичної реклами з часу припинення передвиборної агітації забороняється. Передвиборні агітаційні матеріали знімаються з 24 години останньої п'ятниці, що передує дню виборів чи дню повторного голосування, відповідними службами місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

18. Забороняється оприлюднення в день виборів результатів опитування виборців щодо їх волевиявлення під час голосування до його закінчення.

19. У разі надходження до Центральної або окружної виборчої комісії заяви, скарги щодо порушень вимог частин третьої, шостої, десятої - вісімнадцятої цієї статті відповідна виборча комісія негайно надсилає цю заяву чи скаргу до відповідних правоохоронних органів для перевірки і реагування відповідно до законодавства України. Про результати перевірки та вжиті заходи правоохоронні органи повідомляють відповідну виборчу комісію у триденний строк з дня надходження заяви або скарги.

(частина дев'ятнадцята статті 64 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Розділ IX ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАНДИДАТІВ НА ПОСТ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ТА ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ

Стаття 65. Гарантії діяльності кандидатів на пост Президента України

1. Кандидату на пост Президента України не може бути відмовлено у звільненні на період передвиборної агітації від виконання виробничих або службових обов'язків за місцем роботи з наданням неоплачуваної відпустки.

2. Кандидат на пост Президента України з часу своєї реєстрації до закінчення виборчого процесу не може бути звільнений з роботи з ініціативи власника підприємства, закладу, установи, організації або уповноваженого ним органу, командира військового формування (частини). Кандидат без його згоди не може бути переведений на іншу роботу, скерований у відрядження, а також призваний на військову або альтернативну (невійськову) службу, навчальні (перевірні) та спеціальні збори військовозобов'язаних.

3. Кандидат на пост Президента України має право на безоплатний проїзд всіма видами пасажирського транспорту (за винятком таксі) в межах території України за рахунок коштів Державного бюджету України, виділених на проведення виборів Президента України.

4. Держава забезпечує охорону кандидатів на пост Президента України під час виборчого процесу відповідно до Закону України "Про державну охорону органів державної влади та посадових осіб".

Стаття 66. Уповноважені представники кандидатів на пост Президента України

1. Кандидат на пост Президента України, зареєстрований Центральною виборчою комісією, має право делегувати одного уповноваженого представника до Центральної виборчої комісії з правом дорадчого голосу, який представляє його інтереси в Центральній виборчій комісії під час виборчого процесу.

2. Уповноваженим представником кандидата на пост Президента України у Центральній виборчій комісії може бути громадянин України, який має право голосу. Не може бути уповноваженим представником кандидата на пост Президента України член виборчої комісії, посадова особа органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, військовослужбовець, службовець рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України, Служби безпеки України, особа рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України, особа, яка проходить альтернативну (невійськову) службу.

(частина друга статті 66 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 14.04.2009 р. N 1254-VI)

3. Заява про реєстрацію уповноваженого представника кандидата на пост Президента України за підписом, засвідченим в установленому законом порядку, особи, висунутої кандидатом на пост Президента України, подається до Центральної виборчої комісії одночасно із заявою про реєстрацію кандидата на пост Президента України. У заяві про реєстрацію уповноваженого представника кандидата на пост Президента України зазначаються прізвище, ім'я, по батькові уповноваженого представника, його громадянство, день, місяць і рік народження, місце роботи, займана посада (заняття), місце проживання, номер телефону. До заяви додається письмова згода цієї особи представляти інтереси кандидата на пост Президента України в Центральній виборчій комісії.

4. Центральна виборча комісія не пізніше третього дня після надходження документів, зазначених у частині третій цієї статті, реєструє уповноваженого представника кандидата на пост Президента України у Центральній виборчій комісії та видає йому посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. У разі відмови у реєстрації (скасування реєстрації) кандидата на пост Президента України повноваження уповноваженого представника кандидата у Центральній виборчій комісії вважаються припиненими з моменту настання зазначених обставин.

5. Уповноважений представник кандидата на пост Президента України з дня його реєстрації Центральною виборчою комісією до припинення своїх повноважень або закінчення виборчого процесу має право на звільнення від виробничих або службових обов'язків без збереження заробітної плати за погодженням із власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом.

6. Уповноважений представник кандидата на пост Президента України має право у будь-який час до дня виборів звернутися до Центральної виборчої комісії із заявою про складення своїх повноважень.

7. Кандидат на пост Президента України у будь-який час до дня виборів або дня повторного голосування може прийняти рішення про відкликання уповноваженого представника та про делегування іншої кандидатури замість вибулої. Відповідна заява разом з копією рішення та іншими документами подається до Центральної виборчої комісії у порядку, встановленому частиною третьою цієї статті.

8. На підставі заяви, поданої відповідно до частини шостої або сьомої цієї статті, не пізніше третього дня після її надходження, а поданої напередодні і в день виборів, - невідкладно Центральна виборча комісія приймає рішення про скасування реєстрації уповноваженого представника кандидата. Копія рішення видається уповноваженому представнику кандидата або надсилається на адресу кандидата на пост Президента України.

9. Посвідчення уповноваженого представника кандидата на пост Президента України, повноваження якого припинено до закінчення виборчого процесу, негайно повертається до Центральної виборчої комісії.

10. Уповноважений представник кандидата на пост Президента України у Центральній виборчій комісії має право:

- 1) бути присутнім на всіх засіданнях Центральної виборчої комісії під час обговорення питань, пов'язаних з виборами Президента України, та брати участь у їх обговоренні з правом дорадчого голосу;
- 2) знайомитися із змістом протоколів засідань Центральної виборчої комісії, її рішеннями, документами і матеріалами, на підставі яких ці рішення приймалися, отримувати копії цих рішень;
- 3) знайомитися невідкладно з протоколами, телефонограмами та іншими офіційними повідомленнями, що надходять до Центральної виборчої комісії від окружних виборчих комісій, про підсумки голосування у відповідному територіальному виборчому окрузі, а також протоколами відповідних дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів на виборчій дільниці;
- 4) на інші права, передбачені цим Законом.

Стаття 67. Довірені особи кандидата на пост Президента України

1. Кандидат на пост Президента України може мати не більше п'яти довірених осіб в єдиному загальнодержавному виборчому окрузі та по одній довірєній особі у кожному територіальному окрузі. Довірена особа кандидата повинна відповідати вимогам, зазначеним у частині другій статті 66 цього Закону.
2. Довірені особи кандидата ведуть агітацію за обрання його Президентом України, сприяють кандидату на пост Президента України у проведенні виборчого процесу, представляють інтереси кандидата у відносинах з виборчими комісіями, іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, засобами масової інформації, об'єднаннями громадян, виборцями.
3. Заява про реєстрацію довірених осіб кандидата за підписом кандидата на пост Президента України, засвідченим у встановленому законом порядку, подається до Центральної виборчої комісії у будь-який час після реєстрації кандидата. У заяві про реєстрацію довірених осіб зазначаються прізвище, ім'я, по батькові кожної довірєної особи, відповідний виборчий округ, громадянство довірєної особи, день, місяць і рік народження, місце роботи, займана посада (заняття), місце проживання, номер телефону. До заяви додаються письмові згоди цих осіб представляти інтереси кандидата на пост Президента України у відповідному виборчому окрузі. Підписи зазначених осіб засвідчуються у встановленому законом порядку.
4. Центральна виборча комісія не пізніше третього дня після надходження документів, зазначених у частині третій цієї статті, реєструє довірених осіб кандидата на пост Президента України та видає уповноваженому представнику кандидата на пост Президента України їх посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.
5. Довірена особа кандидата з дня її реєстрації Центральною виборчою комісією до припинення її повноважень або закінчення виборчого процесу має право на звільнення від виробничих або службових обов'язків без збереження заробітної плати за погодженням із власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом.
6. У разі скасування реєстрації кандидата на пост Президента України повноваження довірених осіб кандидата вважаються припиненими з дня прийняття рішення про скасування реєстрації кандидата.
7. Довірена особа кандидата має право у будь-який час до дня виборів звернутися до Центральної виборчої комісії із заявою про складення своїх повноважень.
8. Кандидат на пост Президента України у будь-який час до дня виборів може прийняти рішення про відкликання довірєної особи та про внесення іншої кандидатури замість вибулої. Відповідна заява разом з письмовою згодою внесеної кандидатури подається до Центральної виборчої комісії у порядку, встановленому у частині третій цієї статті.
9. На підставі заяви, поданої відповідно до частини сьомої або восьмої цієї статті, не пізніше третього дня після її надходження, а поданої напередодні і в день виборів, - невідкладно Центральна виборча комісія приймає рішення про скасування реєстрації довірєної особи кандидата. Копія рішення видається уповноваженому представнику кандидата або надсилається на його адресу.
10. Посвідчення довірєної особи кандидата, повноваження якої припинено до закінчення виборчого процесу, негайно повертається до Центральної виборчої комісії.

Стаття 68. Офіційні спостерігачі

1. У виборчому процесі можуть брати участь офіційні спостерігачі від кандидатів на пост Президента України, партій (блоків), які висунули кандидатів. Офіційні спостерігачі від іноземних держав та міжнародних організацій можуть вести спостереження за ходом виборчого процесу.
2. Повноваження офіційних спостерігачів починаються з дня їх реєстрації відповідною виборчою комісією у порядку, передбаченому цим Законом, і припиняються після встановлення Центральною виборчою комісією результатів виборів Президента України.
3. Виборча комісія, яка зареєструвала офіційного спостерігача, може достроково припинити його повноваження у разі встановлення фактів грубого або систематичного порушення ним Конституції України та законів України. Про припинення повноважень офіційного спостерігача приймається мотивоване рішення.

Стаття 69. Офіційні спостерігачі від кандидатів на пост Президента України, партій (блоків), які висунули кандидата

1. Офіційним спостерігачем від кандидата на пост Президента України, від партії (блоку), яка висунула кандидата, зареєстрованого Центральною виборчою комісією, може бути громадянин України, який має право голосу і не є членом виборчої комісії. Не може бути офіційним спостерігачем член виборчої комісії, посадова або службова особа органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування,

військовослужбовець, службовець рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, особа рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України та особа, яка проходить альтернативну (невійськову) службу.

(частина перша статті 69 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 14.04.2009 р. N 1254-VI)

2. Офіційний спостерігач від кандидата на пост Президента України реєструється окружною виборчою комісією за поданням довіреної особи кандидата у відповідному територіальному окрузі за підписом цієї довіреної особи.

3. Офіційний спостерігач від партії (блоку), яка висунула кандидата на пост Президента України, реєструється окружною виборчою комісією за поданням відповідно республіканської в Автономній Республіці Крим, обласної, Київської та Севастопольської міської організації партії (організацій партій, що входять до блоку), яка висунула кандидата, за умови, що ці організації зареєстровані у встановленому законом порядку, за підписом керівника відповідної організації партії (організацій партій, що входять до блоку), засвідченим печаткою цієї організації партії (печатками відповідних організацій партій, що входять до блоку).

4. У поданні про реєстрацію офіційних спостерігачів зазначаються їх прізвища, імена та по батькові, громадянство, адреса місця проживання, номери телефонів. До подання додаються заяви про згоду цих осіб бути офіційними спостерігачами від відповідного кандидата, відповідної партії (блоку).

5. Подання про реєстрацію спостерігача від кандидата на пост Президента України, партії (блоку), яка висунула кандидата, зазначене у частинах третій та четвертій цієї статті, вноситься до відповідної окружної виборчої комісії не пізніше як за п'ять днів до дня виборів.

6. Відповідна окружна виборча комісія не пізніше як наступного дня після внесення подання видає офіційним спостерігачам посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

7. Офіційний спостерігач має право:

- 1) перебувати на виборчих дільницях під час голосування, спостерігати з будь-якої відстані за діями членів комісії, у тому числі під час видачі бюлетенів виборцям і підрахунку голосів, не заважаючи членам комісії фізично;
- 2) робити фото-, кінозйомки, аудіо- та відеозаписи;
- 3) бути присутнім при видачі виборчих бюлетенів членам дільничної виборчої комісії для організації голосування виборців за межами приміщення для голосування та при проведенні такого голосування;
- 4) бути присутнім з дотриманням вимог цього Закону на засіданнях дільничних та окружної виборчої комісії відповідного територіального виборчого округу з урахуванням положень, встановлених частиною дев'ятою статті 28 цього Закону, в тому числі під час підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, встановлення підсумків голосування в територіальному виборчому окрузі;
- 5) звертатися до відповідної виборчої комісії із скаргою щодо порушень цього Закону в разі їх виявлення;
- 6) складати акти про виявлені порушення цього Закону, що підписуються ним та не менш як двома виборцями, які засвідчують факт цього порушення, із зазначенням їх прізвищ, імен, по батькові, адреси місця проживання, та подавати їх до відповідної виборчої комісії у строки, передбачені статтею 94 цього Закону;
- 7) отримувати копії протоколів про передачу виборчих бюлетенів, про підрахунок голосів і встановлення результатів голосування, а також інших документів у випадках, передбачених цим Законом;
- 8) мати інші права, передбачені цим Законом.

8. Офіційний спостерігач не має права:

- 1) протиправно втручатися в роботу виборчої комісії, чинити дії, що порушують хід виборчого процесу або заважають членам виборчої комісії здійснювати свої повноваження;
- 2) заповнювати замість виборця (у тому числі і на його прохання) виборчий бюлетень;
- 3) бути присутнім при заповненні виборцем виборчого бюлетеня у кабіні (кімнаті) для таємного голосування.

9. У разі грубого або систематичного порушення офіційним спостерігачем вимог частини восьмої цієї статті виборча комісія своїм рішенням, прийнятим у порядку, передбаченому частиною одинадцятою статті 28 цього Закону, може позбавити його права бути присутнім на засіданні виборчої комісії.

10. Керівний орган республіканської в Автономній Республіці Крим, обласної, Київської, Севастопольської міської організації партії (організацій партій, що входять до блоку), довірена особа кандидата на пост Президента України від імені кандидата мають право відкликати свого офіційного спостерігача шляхом звернення з письмовою заявою до відповідної окружної виборчої комісії про припинення його повноважень і подати документи для реєстрації іншої особи в порядку, встановленому цим Законом.

11. Офіційний спостерігач має право у будь-який час звернутися до окружної виборчої комісії із заявою про складення своїх повноважень. На підставі такої заяви окружної виборчої комісії приймається рішення, копія якого надається довіреній особі кандидата або надсилається відповідній організації партії (блоку).

Стаття 70. Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій

1. Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій реєструються Центральною виборчою комісією. Пропозиції щодо їх реєстрації подаються до Центральної виборчої комісії не пізніше як за сім днів до дня виборів безпосередньо або через Міністерство закордонних справ України.

(частина перша статті 70 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

2. Рішення про реєстрацію офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій приймається не пізніше як за п'ять днів до дня виборів Центральною виборчою комісією.

3. Центральна виборча комісія видає офіційним спостерігачам від іноземних держав, міжнародних організацій посвідчення за встановленою нею формою.

4. Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюють свої повноваження на території України.

5. Офіційний спостерігач від іноземної держави, міжнародної організації має право:

1) бути присутнім на зустрічах кандидатів на пост Президента України, їх довірених осіб, представників партій (блоків), які висунули кандидатів, з виборцями, на передвиборних зборах, мітингах, засіданнях виборчих комісій;

2) знайомитися з матеріалами передвиборної агітації;

3) бути присутнім на виборчих дільницях під час голосування і підрахунку голосів виборців та при встановленні підсумків голосування окружними виборчими комісіями;

4) робити фото-, кінозйомки, аудіо- та відеозаписи;

5) висловлювати свої пропозиції щодо організації проведення виборів Президента України та вдосконалення законодавства України з урахуванням міжнародного досвіду, проводити прес-конференції з додержанням вимог законодавства України;

6) утворювати разом з іншими спостерігачами від іноземних держав, міжнародних організацій за погодженням з Центральною виборчою комісією тимчасові групи спостерігачів для координації їх діяльності в межах повноважень, передбачених цим Законом.

6. Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюють спостереження самостійно і незалежно.

7. Міністерство закордонних справ України, інші органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та виборчі комісії повинні сприяти офіційним спостерігачам від іноземних держав, міжнародних організацій у здійсненні ними їх повноважень.

8. Фінансове і матеріальне забезпечення діяльності офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюється за рахунок коштів держав чи організацій, які скерували їх в Україну, або за власні кошти цих спостерігачів.

9. Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій не мають права використовувати свій статус у діяльності, не пов'язаній із спостереженням за ходом виборчого процесу, а також втручатися у роботу виборчих комісій.

Розділ X
ПРОВЕДЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ, ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Стаття 71. Виборчий бюлетень

1. Форма і текст виборчого бюлетеня для голосування в день виборів Президента України, а також форма виборчого бюлетеня для повторного голосування затверджуються Центральною виборчою комісією не пізніше як за двадцять два дні до дня виборів. Текст виборчого бюлетеня для повторного голосування затверджується Центральною виборчою комісією не пізніше як за десять днів до дня повторного голосування.

(частина перша статті 71 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

2. Виборчі бюлетені є документами суворої звітності.

3. Виборчий бюлетень повинен містити назву та дату проведення виборів (бюлетень для повторного голосування - дату повторного голосування), номер територіального виборчого округу, номер виборчої дільниці, крім спеціальних виборчих дільниць, які утворені відповідно до частини десятої статті 20, а також позначені місця для печатки дільничної виборчої комісії, прізвища, ініціалів та підпису члена дільничної виборчої комісії, який видаватиме виборчий бюлетень.

4. До виборчого бюлетеня для голосування в день виборів вносяться відомості в алфавітному порядку за прізвищами зареєстрованих кандидатів на пост Президента України із зазначенням прізвищ, імен, по батькові, року народження, місця проживання, місця роботи (занять), партійності кандидата, суб'єкта висунення кандидата. Праворуч напроти відомостей про кожного кандидата розташовується порожній квадрат. Після прізвищ усіх кандидатів у виборчому бюлетені зазначається: "Не підтримую жодного кандидата на пост Президента України" і праворуч від цих слів розташовується порожній квадрат.

5. Виборчий бюлетень повинен містити роз'яснення щодо порядку його заповнення виборцем під час голосування.

6. Виборчий бюлетень має контрольний талон, відокремлений лінією відриву. Контрольний талон повинен містити назву та дату виборів (дату повторного голосування), номер територіального виборчого округу, номер виборчої дільниці, а також позначені місця для номера, за яким виборця внесено до списку виборців на дільниці, підпису виборця, який отримує виборчий бюлетень, прізвища, ініціалів та підпису члена дільничної виборчої комісії, який видаватиме виборчий бюлетень.

7. Виборчі бюлетені для кожної виборчої дільниці виготовляються у кількості, що на 0,5 відсотка перевищує кількість виборців, які включені до списку виборців на виборчій дільниці.

(статтю 71 доповнено частиною сьомою згідно із
Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

8. Контроль за виготовленням виборчих бюлетенів на підприємстві-виготовлювачі, дотриманням вимог щодо знищення друкарських форм, технічних відходів, поліграфічного браку здійснюється контрольною комісією, яка утворюється Центральною виборчою комісією за поданнями партій (блоків), які в поточному складі Верховної Ради України мають свої партійні фракції (фракції блоків), та кандидатів у Президенти України не пізніше як у день затвердження форми виборчого бюлетеня.

(статтю 71 доповнено частиною восьмою згідно із
Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 72. Порядок виготовлення виборчих бюлетенів

1. Центральна виборча комісія забезпечує виготовлення в централізованому порядку виборчих бюлетенів для голосування в день виборів державними поліграфічними підприємствами не пізніше як за сім днів до дня виборів на підставі угод, укладених нею з цими підприємствами. Виборчі бюлетені для повторного голосування повинні бути виготовлені у тому ж порядку не пізніше як за шість днів до дня повторного голосування.

(частина перша статті 72 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

2. Технічні відходи, поліграфічний брак, а також друкарські форми знищуються в порядку та строки, визначені угодою на виготовлення виборчих бюлетенів.

3. Виборчі бюлетені Центральної виборчої комісії отримує в упаковці підприємства-виготовлювача.

4. Виборчі бюлетені для голосування у день виборів чи в день повторного голосування відповідно друкуються на однаковому папері за формою та текстом, затвердженими Центральною виборчою комісією, і повинні бути однаковими за розміром, кольором та змістом.
5. Виборчий бюлетень друкується державною мовою на одному аркуші з текстовою частиною лише з одного боку.
6. На спеціальній виборчій дільниці, утвореній на судні, що перебуває в день виборів Президента України у плаванні під Державним Прапором України, на полярній станції України, виборчі бюлетені можуть бути виготовлені, як виняток, з дозволу Центральної виборчої комісії безпосередньо дільничною виборчою комісією.
7. У разі скасування рішення про реєстрацію кандидата на пост Президента України Центральна виборча комісія приймає рішення про внесення змін до виборчого бюлетеня. Такі зміни вносяться до виборчих бюлетенів членами дільничних виборчих комісій з використанням відповідного штампа. Про зміни, внесені до виборчого бюлетеня, повідомляється кожному виборцю під час видачі виборчого бюлетеня.
8. Виборчий бюлетень, до якого не внесені зміни, передбачені у частині сьомій цієї статті, вважається недійсним. Виборчий бюлетень, до якого внесені зміни без рішення Центральної виборчої комісії або невідповідно до такого рішення, вважається недійсним.

Стаття 73. Порядок передачі виборчих бюлетенів виборчим комісіям

1. Округна виборча комісія приймає виборчі бюлетені від Центральної виборчої комісії на своєму засіданні. Про прийняття виборчих бюлетенів округна виборча комісія складає протокол за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. Протокол складається в трьох примірниках і підписується всіма членами округної виборчої комісії та представниками Центральної виборчої комісії, які здійснюють передачу виборчих бюлетенів, а також кандидатами на пост Президента України, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами від кандидатів та партій (блоків), які присутні на засіданні комісії. Перший примірник протоколу передається до Центральної виборчої комісії, другий - зберігається в округній виборчій комісії, третій - невідкладно вивішується в приміщенні округної виборчої комісії для загального ознайомлення.
2. Округна виборча комісія забезпечує збереження і охорону виборчих бюлетенів, отриманих від Центральної виборчої комісії. Виборчі бюлетені зберігаються у приміщенні округної виборчої комісії в сейфі (металевій шафі), який опечатується стрічкою з проставленням на ній підписів усіх присутніх на засіданні комісії та печатки комісії і постійно (до дня голосування) перебуває під охороною працівника органів внутрішніх справ України.
3. Округна виборча комісія не раніш як за три дні до дня виборів або дня повторного голосування на своєму засіданні передає виборчі бюлетені дільничним виборчим комісіям. Від імені кожної дільничної виборчої комісії бюлетені приймають не менш як три члени цієї комісії, які повинні бути представниками різних кандидатів на пост Президента України.
4. Про передачу дільничним виборчим комісіям виборчих бюлетенів округною виборчою комісією складається протокол за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, в якому зазначаються:
 - 1) номер територіального виборчого округу;
 - 2) номер виборчої дільниці;
 - 3) кількість виборців на виборчій дільниці згідно зі списком виборців на день складання протоколу;
 - 4) кількість переданих на виборчу дільницю виборчих бюлетенів для голосування;
 - 5) прізвища та підписи членів дільничної виборчої комісії, які прийняли виборчі бюлетені;
 - 6) кількість виборчих бюлетенів, які залишаються на зберіганні в округній виборчій комісії.
5. Протокол про передачу дільничним виборчим комісіям виборчих бюлетенів складається у трьох примірниках і підписується всіма присутніми на засіданні членами округної виборчої комісії, а також кандидатами на пост Президента України, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами від кандидатів та партій (блоків), які присутні на засіданні комісії. Перший примірник протоколу надсилається до Центральної виборчої комісії, другий - зберігається в округній виборчій комісії, третій - невідкладно вивішується в приміщенні округної виборчої комісії для загального ознайомлення. Витяг з протоколу із зазначенням відомостей, що стосуються відповідної виборчої дільниці, надається разом з виборчими бюлетенями представникам кожної дільничної виборчої комісії, які отримали виборчі

бюлетені.

6. Дільничним виборчим комісіям закордонних виборчих дільниць виборчі бюлетені передаються у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією.

7. Усі виборчі бюлетені із зазначеними номерами виборчих дільниць передаються відповідним дільничним виборчим комісіям. Виборчим комісіям дільниць, утворених відповідно до частини десятої статті 20 цього Закону, передаються виборчі бюлетені без зазначення номера виборчої дільниці у кількості, яка дорівнює кількості громадян, включених до списку виборців на виборчій дільниці на день отримання бюлетенів, з резервом, обсяг якого встановлюється Центральною виборчою комісією.

8. Кожен член окружної виборчої комісії, кандидат на пост Президента України, його довірена особа, офіційний спостерігач від кандидата, партії (блоку), які були присутні при переданні виборчих бюлетенів, мають право на їх прохання невідкладно отримати копії зазначених у частинах першій та п'ятій цієї статті протоколів, засвідчені головою і секретарем окружної виборчої комісії та скріплені печаткою комісії, з розрахунку не більш як по одній копії протоколу для кожного члена комісії та кожного кандидата на пост Президента України.

9. Члени дільничної виборчої комісії транспортують отримані виборчі бюлетені до приміщення дільничної виборчої комісії у супроводі працівника органів внутрішніх справ.

10. Приймання виборчих бюлетенів відбувається невідкладно після прибуття членів комісії, які отримали бюлетені, на засіданні дільничної виборчої комісії. При цьому члени дільничної виборчої комісії перераховують отримані бюлетені, проставляють у визначених місцях кожного виборчого бюлетеня печатку дільничної виборчої комісії. На виборчих дільницях, утворених відповідно до частини десятої статті 20 цього Закону, у визначених місцях виборчого бюлетеня та контрольного талона проставляється також номер виборчої дільниці. У разі невідповідності встановленої перерахуванням кількості бюлетенів та кількості, зазначеної у витягу з протоколу окружної виборчої комісії про передання бюлетенів, дільнична виборча комісія складає у двох примірниках акт про це за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, із зазначенням встановленої рішенням дільничної виборчої комісії причини розходження. Один примірник акта передається до окружної виборчої комісії, а другий зберігається у дільничній виборчій комісії. За наявності зазначених розходжень кількістю бюлетенів, отриманих дільничною виборчою комісією, вважається кількість, встановлена на засіданні дільничної комісії та зафіксована в акті про розходження.

11. Виборчі бюлетені зберігаються у приміщенні дільничної виборчої комісії в сейфі (металевій шафі), який опечатується стрічкою з проставленням на ній підписів усіх присутніх на засіданні комісії та печатки комісії і постійно (до дня голосування) перебуває під охороною працівника органів внутрішніх справ України.

Стаття 74. Приміщення для голосування

1. Голосування проводиться у спеціально відведених та облаштованих приміщеннях, в яких обладнуються кабінки (кімнати) для таємного голосування та визначаються місця видачі виборчих бюлетенів і встановлення виборчих скриньок. Обладнання приміщення для голосування покладається на дільничну виборчу комісію.

2. Виконавчі органи місцевого самоврядування або інші органи (посадові особи), які відповідно до закону здійснюють їх повноваження, забезпечують виборчі дільниці необхідними приміщеннями для голосування, які придатні для облаштування відповідно до вимог цього Закону та нормативів, встановлених Центральною виборчою комісією. Приміщення для голосування для малої виборчої дільниці (з кількістю виборців до 500 осіб) повинно мати площу не менше 50 квадратних метрів, середньої (від 500 до 1500 виборців) - не менше 75 квадратних метрів, великої (понад 1500 виборців) - не менше 90 квадратних метрів.

3. Приміщення для голосування повинно бути обладнане достатньою кількістю кабін (кімнат) для таємного голосування. Для малих виборчих дільниць кількість таких кабін (кімнат) повинна бути не менше двох, для середніх не менше чотирьох, для великих - не менше шести. Розміщення обладнання у приміщенні для голосування планується таким чином, щоб місця видачі виборчих бюлетенів, вхід і вихід з кабін (кімнат) для таємного голосування, виборчі скриньки були у полі зору членів дільничної виборчої комісії та осіб, які відповідно до цього Закону мають право бути присутніми в приміщенні для голосування.

4. Кожна виборча дільниця забезпечується необхідною кількістю виборчих скриньок - великих (стаціонарних) та малих (переносних). Виборчі скриньки мають розміри і виготовляються з прозорого матеріалу, які визначаються Центральною виборчою комісією. Мала виборча дільниця повинна мати не менше двох великих та двох малих виборчих скриньок, середня - не менше трьох великих і двох малих скриньок, велика - не менше чотирьох великих і трьох малих скриньок. Виборчі скриньки встановлюються у приміщенні для голосування так, щоб виборці при підході до них мали можливість проходити через кабінки (кімнати) для таємного голосування.

5. У приміщенні для голосування або безпосередньо перед ним дільнична виборча комісія в обов'язковому порядку розміщує плакати, що роз'яснюють порядок голосування та відповідальність за порушення законодавства про вибори Президента України, інформаційні плакати кандидатів на пост Президента України, які розміщуються в алфавітному порядку (в порядку розміщення кандидатів у виборчому бюлетені).

Стаття 75. Підготовка до голосування у день виборів (день повторного голосування)

1. Голосування проводиться у день виборів та у день повторного голосування з 8 до 20 години. На закордонних виборчих дільницях голосування проводиться за місцевим часом країни, де утворені ці дільниці.

2. Про час і місце голосування дільнична виборча комісія повідомляє виборців не пізніше як за сім днів до дня його проведення, а у виняткових випадках утворення виборчих дільниць відповідно до частини десятої статті 20 цього Закону - напередодні дня виборів.

3. Організація проведення голосування та підтримання належного порядку у приміщенні для голосування, забезпечення таємності волевиявлення виборців під час голосування покладаються на дільничну виборчу комісію.

4. Дільнична виборча комісія не раніше як за сорок п'ять хвилин до початку голосування проводить засідання, на якому відкривається сейф (металева шафа) з виборчими бюлетенями. Голова дільничної виборчої комісії на підставі витягу із протоколу окружної виборчої комісії про передачу виборчих бюлетенів дільничній виборчій комісії або акта, зазначеного у частині десятої статті 73 цього Закону, оголошує кількість виборчих бюлетенів, отриманих дільничною виборчою комісією. Ці відомості секретар комісії заносить до протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

5. У разі виявлення пошкодження стрічки, якою було опечатано сейф (металеву шафу), або невідповідності підписів чи печатки на ній дільнична виборча комісія негайно повідомляє про це органи внутрішніх справ та окружну виборчу комісію. Після цього члени дільничної виборчої комісії перераховують виборчі бюлетені, про що складається акт, який підписується всіма присутніми при цьому на засіданні дільничної виборчої комісії та скріплюється печаткою комісії. Кількість виборчих бюлетенів, зазначена у вказаному акті, вважається кількістю бюлетенів, отриманих дільничною виборчою комісією.

6. Частина шосту статті 75 виключено

(згідно із Законом України
від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

7. Частина сьому статті 75 виключено

(згідно із Законом України
від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

8. Частина восьму статті 75 виключено

(згідно із Законом України
від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

9. Частина дев'яту статті 75 виключено

(згідно із Законом України
від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

10. Голова дільничної виборчої комісії на засіданні комісії перед початком голосування надає для огляду членам дільничної виборчої комісії, присутнім кандидатам на пост Президента України, їх довіреним особам, офіційним спостерігачам, представникам засобів масової інформації по черзі всі наявні на виборчій дільниці виборчі скриньки. Після огляду кожної скриньки вона пломбується або опечатується печаткою дільничної виборчої комісії, після чого у неї опускається контрольний лист, у якому зазначаються номер територіального округу, номер виборчої дільниці, час його вкидання у виборчу скриньку, підписи голови, заступника голови, секретаря та інших членів дільничної виборчої комісії, кандидатів, їх довірених осіб, офіційних спостерігачів, які присутні при цьому. Контрольний лист підписується цими особами, їхні підписи скріплюються печаткою комісії. Після вкидання контрольного листа голова комісії надає для огляду наступну виборчу скриньку і проводить з нею ту ж процедуру. Після опечатування останньої виборчої скриньки та вкидання до неї контрольного листа і встановлення великих (стаціонарних) виборчих скриньок на відведені для них місця виборча дільниця вважається

готовою до проведення голосування. Малі (переносні) виборчі скриньки розміщуються у приміщенні для голосування отворами для бюлетенів вниз у полі зору членів комісії та інших осіб, присутніх на виборчій дільниці під час голосування відповідно до вимог цього Закону.

Стаття 76. Організація і порядок голосування

1. При проведенні голосування на виборчій дільниці член дільничної виборчої комісії на підставі списку виборців по відповідній виборчій дільниці за умови пред'явлення виборцем одного із документів, зазначених у частині другій статті 2 цього Закону, що посвідчує його особу та громадянство, видає виборцю один виборчий бюлетень для голосування. Виборець розписується за отримання виборчого бюлетеня у визначеному місці на контрольному талоні виборчого бюлетеня та у списку виборців. Член дільничної виборчої комісії, який видає виборчий бюлетень, вписує свої прізвище та ініціали і розписується у визначеному місці на виборчому бюлетені та контрольному талоні. Роботи на виборчих бюлетенях будь-які позначки забороняється.

2. Частина другу статті 76 виключено

(згідно із Законом України
від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

3. Виборець може перебувати у приміщенні для голосування протягом часу, необхідного для голосування.

4. Виборчі бюлетені заповнюються виборцем особисто в кабіні (кімнаті) для таємного голосування. Під час заповнення виборчих бюлетенів забороняється присутність інших осіб. Виборець, який внаслідок фізичних вад не може самостійно заповнити виборчий бюлетень, має право з відома голови або іншого члена дільничної виборчої комісії скористатися допомогою іншого виборця, крім членів виборчої комісії, кандидатів на пост Президента України, їх довірених осіб, офіційних спостерігачів.

5. Виборець не має права передавати свій виборчий бюлетень іншим особам. Отримання виборчого бюлетеня від інших осіб (крім уповноваженого члена виборчої комісії, який видає бюлетені), заохочення або змушування шляхом підкупу, погроз або іншим способом виборців до передачі бюлетеня іншим особам забороняється.

6. У виборчому бюлетені для голосування виборець робить позначку "плюс" ("+") або іншу, що засвідчує його волевиявлення, у квадраті напроти прізвища кандидата на пост Президента України, за якого він голосує. Виборець може голосувати лише за одного кандидата або не підтримати жодного кандидата на пост Президента України. У разі непідтримання жодного кандидата виборець робить позначку "плюс" ("+") або іншу, що засвідчує його волевиявлення, у квадраті напроти слів: "Не підтримую жодного кандидата на пост Президента України".

7. Виборець опускає заповнений виборчий бюлетень у виборчу скриньку. Виборець, який не може внаслідок фізичних вад самостійно опустити їх до виборчої скриньки, має право з відома голови або іншого члена дільничної виборчої комісії доручити зробити це іншій особі у своїй присутності, крім членів виборчої комісії, кандидатів на пост Президента України, їх довірених осіб, офіційних спостерігачів.

8. У разі пошкодження виборчої скриньки під час голосування виборча скринька опечатується головою і не менш як трьома членами виборчої комісії, які є представниками різних кандидатів на пост Президента України, у спосіб, що унеможлиблює вкидання виборчих бюлетенів. Ця виборча скринька зберігається в приміщенні для голосування в полі зору членів комісії та інших осіб, присутніх на виборчій дільниці під час голосування відповідно до вимог цього Закону, і не використовується до закінчення голосування.

9. У разі якщо виборець, заповнюючи бюлетень, допустив помилку, він має право невідкладно звернутися з письмовою заявою до члена виборчої комісії, який видав йому виборчий бюлетень, з проханням видати йому інший виборчий бюлетень. Член виборчої комісії видає інший виборчий бюлетень у порядку, встановленому частиною першою цієї статті, тільки в обмін на зіпсований, про що робить відповідну позначку в списку виборців напроти прізвища виборця і розписується. Зіпсований виборчий бюлетень негайно погашається як невикористаний, про що складається акт. Зіпсований і погашений виборчий бюлетень при підрахунку голосів враховується як невикористаний і запаковується разом із контрольним талоном у пакет з невикористаними виборчими бюлетенями.

10. О 20 годині голова дільничної виборчої комісії оголошує про закінчення голосування, після чого мають право проголосувати лише виборці, які перебувають у приміщенні для голосування. Продовження голосування після часу, встановленого цим Законом, не допускається. Після виходу з приміщення для голосування останнього виборця приміщення зачиняється і в ньому залишаються тільки члени комісії та особи, яким цим Законом надано право бути присутніми на засіданні виборчої комісії.

11. На виборчій дільниці, утвореній на судні, що перебуває в день виборів у плаванні під Державним Прапором України, на полярній станції України, дільнична виборча комісія може оголосити голосування закінченим раніше часу, визначеного частиною першою статті 75 цього Закону, якщо в голосуванні взяли участь усі виборці, включені до списку виборців. Підрахунок голосів на таких дільницях проводиться одразу після оголошення про закінчення голосування у порядку, встановленому цим Законом.

Стаття 77. Порядок організації голосування за межами приміщення для голосування

1. Виборець, який за станом здоров'я не може прибути до приміщення для голосування звичайної виборчої дільниці, де він включений до списку виборців, а також виборець, який включений до списку виборців на спеціальній виборчій дільниці, утвореній у стаціонарному лікувальному закладі, і через постільний режим не може прибути до приміщення для голосування, має право звернутися з письмовою заявою до дільничної виборчої комісії з проханням забезпечити йому голосування за межами приміщення для голосування. Така заява із зазначенням місця перебування виборця може бути подана не пізніше як за дванадцять годин до початку голосування.

2. Заява виборця про бажання голосувати за межами приміщення для голосування реєструється дільничною виборчою комісією в окремому журналі, де зазначаються день і час її надходження, прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання (місце перебування) виборця.

3. На підставі заяв, зазначених у частині першій цієї статті, дільнична виборча комісія напередодні дня виборів після закінчення строку подання таких заяв робить витяг із списку виборців за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. При цьому у списку виборців у графі "підпис виборця" секретар дільничної виборчої комісії робить запис "голосує за місцем перебування".

4. Голосування виборців за межами приміщення для голосування організують не менш як три члени дільничної виборчої комісії, визначені виборчою комісією. Ці члени комісії повинні бути представниками різних кандидатів на пост Президента України.

5. Голосування виборців за межами приміщення для голосування організується з таким розрахунком, щоб виборці змогли проголосувати не пізніше як за годину до закінчення голосування.

6. Голова дільничної виборчої комісії зобов'язаний оголосити про те, що члени дільничної виборчої комісії відбувають для організації голосування виборців за межами приміщення для голосування. Членам виборчої комісії видаються виборчі бюлетені у кількості, яка дорівнює кількості виборців у витягу зі списку виборців, витяг зі списку виборців та опломбована або опечатана переносна виборча скринька, в яку при цьому опускається контрольний лист. У цьому листі зазначаються час виходу (година та хвилини) членів виборчої комісії для проведення голосування за межами приміщення для голосування, кількість отриманих виборчих бюлетенів, прізвища та ініціали членів дільничної виборчої комісії, яким видані виборчі бюлетені. Контрольний лист підписується присутніми членами виборчої комісії, кандидатами на пост Президента України, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами, їхні підписи скріплюються печаткою комісії.

7. При проведенні голосування за межами приміщення для голосування мають право бути присутні офіційні спостерігачі.

8. При організації голосування виборця за межами приміщення для голосування член дільничної виборчої комісії на підставі витягу зі списку виборців за умови пред'явлення виборцем одного з документів, зазначених у частині другій статті 2 цього Закону, що посвідчує його особу та громадянство, видає виборцю один виборчий бюлетень. Член дільничної виборчої комісії вписує свої прізвище та ініціали і розписується у визначених місцях на виборчих бюлетенях та контрольних талонах. Виборець розписується у контрольному талоні виборчого бюлетеня та у витягу зі списку виборців, заповнює виборчий бюлетень у порядку, передбаченому частиною шостою статті 76 цього Закону, та опускає його у виборчу скриньку.

9. Після проведення голосування за межами приміщення для голосування член дільничної виборчої комісії, який видав виборцю виборчий бюлетень, у списку виборців напроти прізвища виборця робить позначку "голосував за місцем перебування", зазначає свої прізвище та ініціали і розписується.

10. Витяг зі списку виборців, за яким організувалося голосування виборців за межами приміщення для голосування, додається до списку виборців і є його невід'ємною складовою частиною. До списку виборців додаються письмові заяви виборців, на підставі яких проводилося це голосування.

11. Положення цієї статті не поширюються на закордонні виборчі дільниці.

Стаття 78. Порядок підрахунку голосів на виборчій дільниці

1. Підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці здійснюється відкрито і гласно членами дільничної виборчої комісії на її засіданні, яке проводиться у тому ж приміщенні, де відбувалося голосування.

2. Засідання дільничної виборчої комісії починається відразу після закінчення голосування, проводиться без перерви і закінчується після складення та підписання протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.
3. У разі необхідності на початку засідання дільнична виборча комісія розглядає питання, передбачені частиною восьмою статті 28 цього Закону.
4. Підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці проводиться дільничною виборчою комісією у послідовності викладених положень цієї статті.
5. Список виборців на виборчій дільниці у разі внесення до нього під час голосування доповнень після закінчення голосування підписується головою та секретарем дільничної виборчої комісії і скріплюється печаткою комісії.
6. Дільнична виборча комісія на підставі списку виборців встановлює кількість виборців на виборчій дільниці. Ця кількість оголошується і заноситься секретарем комісії до протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.
7. Дільнична виборча комісія підраховує невикористані виборчі бюлетені. Кількість таких бюлетенів оголошується і заноситься секретарем комісії до протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці. Невикористані виборчі бюлетені погашаються шляхом відокремлення правого нижнього кута бюлетеня. Погашені невикористані виборчі бюлетені разом з бюлетенями, зазначеними у частині дев'ятій статті 76 цього Закону, запаковуються. На пакеті робиться напис "Невикористані виборчі бюлетені", зазначаються номер територіального округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих виборчих бюлетенів, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.
8. Дільнична виборча комісія підраховує кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені, за підписами у списку виборців. Ця кількість оголошується.
9. Дільнична виборча комісія підраховує кількість контрольних талонів виборчих бюлетенів з підписами виборців та членів виборчої комісії, які їх видавали. Кількість таких талонів оголошується.
10. У разі відповідності кількості контрольних талонів, зазначених у частині дев'ятій цієї статті, кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені, визначеній у частині восьмій цієї статті, ця кількість оголошується і заноситься до протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у графу "Кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені".
11. У разі невідповідності кількості контрольних талонів, зазначених у частині дев'ятій цієї статті, кількості підписів виборців у списку виборців, які отримали виборчі бюлетені, складається акт із зазначенням встановленої рішенням дільничної виборчої комісії причини такої невідповідності, який підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право підписати присутні кандидати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі. Підписи скріплюються печаткою комісії. Після цього комісія приймає рішення щодо встановлення кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені. Ця кількість оголошується і заноситься до протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.
12. Список виборців, доданий до нього витяг із списку виборців, виготовлений згідно з частиною третьою статті 77 цього Закону, заяви, на підставі яких складався витяг із списку, відкріпні посвідчення, рішення суду про включення виборця до списку виборців у день голосування запаковуються в окремий пакет. На пакеті робиться напис "Список виборців", зазначаються номер територіального округу, номер виборчої дільниці, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.
13. Контрольні талони виборчих бюлетенів запаковуються. На пакеті робиться напис "Контрольні талони", зазначаються номер територіального округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих контрольних талонів, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.
14. Дільнична виборча комісія перевіряє, чи дорівнює сума кількості невикористаних виборчих бюлетенів і кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені, кількості виборчих бюлетенів, отриманих дільничною виборчою комісією. У разі невідповідності цих даних дільнична виборча комісія складає акт із зазначенням встановленої рішенням дільничної виборчої комісії причини такого розходження, який підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право підписати присутні кандидати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі. Підписи скріплюються печаткою комісії.
15. Дільнична виборча комісія перевіряє цілісність пломб або печаток на виборчих скриньках.
16. У разі виявлення на виборчих скриньках пошкоджень пломб або печаток чи інших пошкоджень, які порушують цілісність виборчої скриньки, складається акт із зазначенням характеру виявлених

пошкоджені, який підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право підписати присутні кандидати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі. Підписи скріплюються печаткою комісії.

17. Виборчі скриньки відкриваються дільничною виборчою комісією почергово. Першими відкриваються переносні виборчі скриньки, що використовувалися при голосуванні виборців за межами приміщення для голосування, а останніми відкриваються, у разі їх наявності, виборчі скриньки з пошкодженими печатками або пломбами, а також іншими пошкодженнями, виявленими під час голосування.

18. При відкритті непошкодженої виборчої скриньки її вміст висипається на стіл, за яким розміщуються члени дільничної виборчої комісії, при цьому перевіряється наявність у скриньці контрольного листа (для переносної виборчої скриньки - контрольних листів).

19. Виборчі бюлетені з пошкодженої виборчої скриньки виймаються по одному без їх перемішування. Дільнична виборча комісія при цьому підраховує кількість виборчих бюлетенів, що знаходяться у цій скриньці. При цьому перевіряється наявність у цій скриньці контрольного листа, який повинен бути вийнятий останнім.

20. У разі відсутності у виборчій скриньці контрольного листа дільнична виборча комісія складає у порядку, встановленому цією статтею, акт про відсутність у скриньці контрольного листа, в якому зазначає кількість виборчих бюлетенів, що знаходяться у цій скриньці. Ці виборчі бюлетені не враховуються при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців.

21. Якщо при відкритті переносної виборчої скриньки у ній виявиться більше виборчих бюлетенів, ніж зазначено в контрольному листі у цій скриньці, дільнична виборча комісія складає у порядку, встановленому цією статтею, акт про таку невідповідність, в якому зазначає кількість виборчих бюлетенів, що знаходяться у цій скриньці. Ці виборчі бюлетені не враховуються при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців.

22. У разі виникнення сумнівів щодо достовірності контрольного листа та в інших сумнівних випадках рішення щодо визнання виборчих бюлетенів, що знаходяться у виборчій скриньці, такими, що не підлягають урахуванню при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців, приймається дільничною виборчою комісією шляхом голосування.

23. Виборчі бюлетені, що не підлягають урахуванню при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців, запаковуються. На пакеті робиться напис "Виборчі бюлетені, що не підлягають урахуванню", зазначаються номер територіального округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих виборчих бюлетенів, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

24. Виборча комісія підраховує загальну кількість виборчих бюлетенів, за винятком бюлетенів, які не підлягають урахуванню. При підрахунку виборчих бюлетенів визначений виборчою комісією член комісії рахує виборчі бюлетені вголос. Усі предмети, що не є виборчими бюлетенями встановленої форми, складаються окремо і не підраховуються. У разі виникнення сумнівів, чи є предмет виборчим бюлетенем, дільнична виборча комісія вирішує це питання шляхом голосування. При цьому кожен член виборчої комісії має право особисто оглянути предмет. На час його огляду підрахунок виборчих бюлетенів припиняється. Предмети, що не є виборчими бюлетенями, запаковуються в окремий пакет. До предметів відносять і контрольні листи. На пакеті робиться напис "Предмети", зазначаються номер територіального округу, номер виборчої дільниці, дата, час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії. Встановлена у підсумку підрахунку кількість є кількістю виборців, які взяли участь у голосуванні. Ця кількість оголошується і заноситься секретарем комісії до протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

25. Виборчі бюлетені розкладаються на місця, позначені окремими табличками, що містять з обох боків прізвища й ініціали кандидатів, написи "недійсні", "проти всіх". При розкладанні виборчих бюлетенів визначений виборчою комісією член комісії показує кожний виборчий бюлетень усім членам комісії, виголошуючи результат волевиявлення виборця. У разі виникнення сумнівів щодо змісту виборчого бюлетеня виборча комісія вирішує питання шляхом голосування. При цьому кожен член комісії має право оглянути особисто виборчий бюлетень. На час огляду виборчого бюлетеня робота з іншими виборчими бюлетенями припиняється.

26. Недійсними вважаються виборчі бюлетені:

1) на яких відсутня печатка цієї дільничної виборчої комісії;

2) якщо зазначені на виборчому бюлетені номери територіального округу або виборчої дільниці не відповідають номерам територіального округу чи виборчої дільниці, на якій проводиться підрахунок голосів;

- 3) на яких не зазначено прізвище та (або) відсутній підпис члена дільничної виборчої комісії, який його видав, або міститься підпис особи, яка не є членом виборчої комісії цієї виборчої дільниці;
- 4) за наявності обставин, зазначених у частині восьмій статті 72 цього Закону;
- 5) якщо у виборчому бюлетені зроблено більш як одну позначку проти прізвищ кандидатів чи проти прізвища кандидата і тексту "Не підтримую жодного кандидата на пост Президента України";
- 6) якщо не поставлено жодної позначки;
- 7) якщо не відірвано контрольні талони;
- 8) якщо неможливо з інших причин встановити зміст волевиявлення виборця.

27. У разі виникнення сумнівів щодо дійсності виборчого бюлетеня питання вирішується дільничною виборчою комісією шляхом голосування. При цьому кожен член комісії має право особисто оглянути виборчий бюлетень. На час огляду виборчого бюлетеня підрахунок інших виборчих бюлетенів припиняється.

28. Недійсні виборчі бюлетені підраховуються окремо. Ця кількість оголошується і заноситься секретарем комісії до протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці. Недійсні виборчі бюлетені запаковуються. На пакеті робиться напис "Недійсні виборчі бюлетені", зазначаються номер територіального округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих недійсних виборчих бюлетенів, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

29. Дільнична виборча комісія підраховує кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата на пост Президента України, а також кількість голосів виборців, які не підтримали жодного кандидата на пост Президента України. Під час підрахунку голосів кожен член комісії має право перевірити або перерахувати відповідні виборчі бюлетені. Результати підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці оголошуються і заносяться секретарем комісії до протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

30. Дільнична виборча комісія зобов'язана при підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці перевірити, чи дорівнює кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці, сумі кількостей недійсних виборчих бюлетенів на виборчій дільниці, виборчих бюлетенів, голоси в яких подані за кожного кандидата, та кількості виборчих бюлетенів, у яких виборці не підтримали жодного кандидата. У разі невідповідності цих даних дільнична виборча комісія складає акт із зазначенням встановленої рішенням дільничної виборчої комісії причини такого розходження, який підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право підписати присутні кандидати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі. Підписи скріплюються печаткою комісії.

31. Виборчі бюлетені з голосами виборців, поданими за кожного кандидата на пост Президента України, та виборчі бюлетені, в яких виборці не підтримали жодного кандидата на пост Президента України, запаковуються окремо. На пакетах зазначаються відповідно прізвище та ініціали кандидата, "Не підтримали жодного кандидата", номер територіального округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих виборчих бюлетенів, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

Стаття 79. Протокол дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців

1. Дільнична виборча комісія на своєму засіданні складає протокол про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.
2. До протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці прописом та цифрами заносяться:
 - 1) кількість виборчих бюлетенів, одержаних дільничною виборчою комісією;
 - 2) кількість виборців, внесених до списку виборців на виборчій дільниці;
 - 3) кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
 - 4) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
 - 5) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці;
 - 6) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
 - 7) кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата на пост Президента України;

8) кількість виборців, які не підтримали жодного кандидата на пост Президента України.

3. Протокол про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці складається дільничною виборчою комісією у кількості примірників, яка на чотири більша, ніж кількість осіб, які входять до складу дільничної виборчої комісії. Примірники протоколу нумеруються і мають однакову юридичну силу.

4. У протоколі про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці зазначаються дата і час (година і хвилини) його підписання членами дільничної виборчої комісії. Кожен примірник протоколу зобов'язані підписати голова, заступник голови, секретар та інші члени дільничної виборчої комісії, які присутні на засіданні комісії. У разі відсутності підпису члена дільничної виборчої комісії у протоколі проти його прізвища зазначається причина відсутності підпису. Протокол засвідчується печаткою дільничної виборчої комісії. Перший примірник протоколу мають право підписати кандидати на пост Президента України, їх довірені особи, офіційні спостерігачі, які були присутні при підрахунку голосів виборців. У разі своєї незгоди з відомостями, що зазначені у протоколі, член комісії зобов'язаний викласти у письмовій формі свою окрему думку, яка додається до протоколу.

Непідписання або відмова у підписанні протоколу окремими членами комісії не має правових наслідків для дійсності протоколу.

(частина четверта статті 79 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

5. Забороняється заповнення протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці олівцем, а також внесення до них без відповідного рішення комісії будь-яких виправлень.

6. Якщо після підписання протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідному окрузі дільнична виборча комісія виявила в ньому неточності (описку чи помилку у цифрах), вона на тому ж засіданні розглядає питання про внесення змін до нього шляхом складення нового протоколу, на якому робиться помітка "Уточнений". При цьому перерахунок бюлетенів не робиться. Протокол з позначкою "Уточнений" складається у кількості примірників, зазначених у частині третій цієї статті.

7. Перший і другий примірники протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, а за наявності - і відповідні примірники протоколу з поміткою "Уточнений" запаковуються. На пакеті робиться напис "Протокол про підрахунок голосів", зазначаються номер територіального округу, номер виборчої дільниці, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії. Третій примірник протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці зберігається у секретаря дільничної виборчої комісії, четвертий примірник зазначеного протоколу невідкладно вивішується для загального ознайомлення в приміщенні дільничної виборчої комісії, а решта по одному примірнику протоколу видається членам дільничної виборчої комісії.

8. Кандидатам на пост Президента України, їх довіреним особам, офіційним спостерігачам, які були присутні при підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, на їх прохання невідкладно видаються копії зазначеного у цій статті протоколу, засвідчені головою і секретарем дільничної виборчої комісії та скріплені печаткою комісії, з розрахунку не більш як по одній копії кожного протоколу для кожного кандидата та для кожного офіційного спостерігача.

9. Про видачу копій протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці складається акт за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. В акті зазначаються перелік осіб, які одержали копії відповідного протоколу, номер примірника, дата та час одержання цих копій і проставляються підписи цих осіб. Акт підписується головою та секретарем дільничної виборчої комісії і скріплюється печаткою дільничної виборчої комісії. Акт запаковується у пакет разом з першим і другим примірниками протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

(статтю 79 доповнено новою частиною дев'ятою
згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI,
у зв'язку з цим частину дев'яту вважати частиною десятою)

10. Пакети з протоколами дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, виборчими бюлетенями, контрольними талонами і предметами, списками виборців, а також, за наявності, окремими думками членів виборчої комісії, викладеними у письмовій формі, актами, заявами, скаргами та рішеннями, прийнятими комісією, невідкладно після закінчення засідання комісії доставляються до окружної виборчої комісії.

Стаття 80. Визнання дільничною виборчою комісією голосування на виборчій дільниці недійсним

1. Дільнична виборча комісія може визнати голосування на виборчій дільниці недійсним у разі встановлення нею порушень вимог цього Закону, внаслідок яких неможливо достовірно встановити результати волевиявлення виборців. Дільнична виборча комісія може визнати голосування на виборчій дільниці недійсним за наявності лише таких обставин:

1) випадків незаконного голосування (вкидання виборчого бюлетеня до виборчої скриньки за виборця іншою особою, крім випадків, передбачених частиною сьомою статті 76 цього Закону; голосування особами, які не мають права голосу; голосування особами, які не включені до списку виборців на виборчій дільниці або включені до нього безпідставно; голосування особою більше ніж один раз) у кількості, що перевищує десять відсотків кількості виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці;

2) виявлення у виборчих скриньках виборчих бюлетенів у кількості, що перевищує більше ніж на десять відсотків кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці;

3) знищення або пошкодження виборчої скриньки (скриньок), що унеможливує встановлення змісту виборчих бюлетенів, якщо кількість цих бюлетенів перевищує десять відсотків кількості виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці.

2. У разі виявлення обставин, зазначених у частині першій цієї статті, у кожному випадку дільнична виборча комісія складає відповідний акт, який підписується всіма присутніми членами дільничної виборчої комісії та скріплюється печаткою виборчої комісії. Такий акт (акти) є підставою для розгляду дільничною виборчою комісією питання про визнання голосування на виборчій дільниці у відповідному окрузі недійсним.

3. У разі прийняття рішення про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним протокол дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці повинен містити лише відомості, зазначені у пунктах 1 - 6 частини другої статті 79 цього Закону. На місці інших відомостей ставиться прочерк. Протоколи складаються дільничною виборчою комісією у порядку, встановленому статтею 79 цього Закону.

4. У разі прийняття рішення про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним виборчі бюлетені запаковуються. На пакеті робиться напис "Виборчі бюлетені", зазначаються номер територіального округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих виборчих бюлетенів, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

5. Рішення дільничної виборчої комісії про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним та акт, на підставі якого прийнято це рішення, додаються до протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

Стаття 81. Порядок транспортування і передачі документів до окружної виборчої комісії

1. Транспортування документів, зазначених у частині десятій статті 79 цього Закону, здійснюється головою дільничної виборчої комісії або заступником голови та іншими двома членами цієї комісії, які повинні бути представниками різних кандидатів, у супроводі працівника органів внутрішніх справ. Інші члени дільничної виборчої комісії, кандидати, уповноважені особи, офіційні спостерігачі за їх бажанням можуть також супроводжувати транспортування таких документів. Супроводження таких документів іншими особами забороняється. Під час транспортування документів забороняється розпечатувати пакети з виборчими бюлетенями та іншою документацією.

(частина перша статті 81 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

2. Протокол про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідних виборчих округах та інші документи дільничної виборчої комісії передаються відповідній окружній виборчій комісії на її засіданні.

3. Зміст протоколу про підрахунок голосів виборців на спеціальній виборчій дільниці, утвореній на судні, що перебуває в день виборів у плаванні під Державним Прапором України, на полярній станції України, після його підписання членами дільничної виборчої комісії невідкладно передається дільничною виборчою комісією за допомогою технічних засобів зв'язку до відповідної окружної виборчої комісії з обов'язковою наступною передачею до неї першого і другого примірників протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, інших документів, зазначених у частині десятій статті 79 цього Закону.

(частина третя статті 81 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

4. Зміст протоколу про підрахунок голосів виборців на закордонній виборчій дільниці після його підписання членами дільничної виборчої комісії невідкладно передається дільничною виборчою комісією за допомогою технічних засобів зв'язку до відповідної окружної виборчої комісії з обов'язковою наступною передачею до неї першого і другого примірників протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці через відповідні центральні органи виконавчої влади в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією. До протоколів додаються інші документи, зазначені у частині десятій статті 79 цього Закону.

(частина четверта статті 81 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 82. Порядок прийняття та розгляд документів дільничних виборчих комісій окружною виборчою комісією

1. З моменту закінчення голосування окружна виборча комісія розпочинає засідання, яке продовжується безперервно до встановлення підсумків голосування у територіальному виборчому окрузі. На цей час члени окружної виборчої комісії не можуть залучатися до виконання інших функцій, крім участі в засіданні комісії.

2. Засідання окружної виборчої комісії, зазначене у частині першій цієї статті, оформляється протоколом безперервного засідання, який зобов'язані підписати голова, заступник голови, секретар або член комісії, який виконував на зазначеному засіданні обов'язки секретаря, та інші члени окружної виборчої комісії, які присутні на засіданні комісії. До протоколу додаються (за наявності) окремі думки членів комісії, які брали участь у засіданні і не згодні з прийнятим комісією рішенням.

У разі своєї незгоди з відомостями, що зазначені у протоколі, член комісії зобов'язаний викласти у письмовій формі свою окрему думку, яка додається до протоколу.

Непідписання або відмова у підписанні протоколу окремими членами комісії не має правових наслідків для дійсності протоколу.

(частина друга статті 82 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

3. На початку засідання окружної виборчої комісії, зазначеного у частині першій цієї статті, комісія перераховує, погашає і запаковує невикористані виборчі бюлетені, які до дня виборів включно зберігалися у приміщенні окружної виборчої комісії. Ці дії виконуються у порядку, зазначеному у частині сьомій статті 78 цього Закону.

4. На засіданні окружної виборчої комісії приймаються, розглядаються та оголошуються протоколи дільничних виборчих комісій про підсумки голосування на відповідних виборчих дільницях, а також передаються інші документи дільничних виборчих комісій, передбачені частиною десятою статті 79 цього Закону. Час прийняття окружною виборчою комісією протоколу дільничної виборчої комісії, перелік прийнятих документів і занесені до протоколу відомості фіксуються у протоколі засідання окружної виборчої комісії.

(частина четверта статті 82 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

5. При прийнятті окружною виборчою комісією протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідному окрузі занесені до нього відомості оголошуються.

6. У разі виявлення у протоколі дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці виправлень, помилок, неточностей окружна виборча комісія своїм рішенням може зобов'язати дільничну виборчу комісію внести зміни до цього протоколу відповідно до вимог частини шостої статті 79 цього Закону.

Під час розгляду цього питання дільничною виборчою комісією подані до окружної виборчої комісії примірники протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці та додані до нього документи зберігаються в окружній виборчій комісії.

7. Дільнична виборча комісія зобов'язана у строк, визначений окружною виборчою комісією, розглянути питання про внесення змін до протоколу без перерахунку бюлетенів. Протокол з поміткою "Уточнений" транспортується і передається окружній виборчій комісії в порядку, встановленому статтею 81 цього Закону.

8. За наявності скарг, заяв, відповідно оформлених актів, складених кандидатами, їх довіреними особами та офіційними спостерігачами, про порушення вимог цього Закону під час проведення голосування та (або) підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, що ставлять під сумнів

результати підрахунку голосів виборців на цій дільниці, окружна виборча комісія може прийняти рішення про проведення повторного підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці.

9. У разі наявності акта або письмової заяви осіб, зазначених у частині першій статті 81 цього Закону, про порушення вимог цього Закону під час транспортування протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці та інших документів до окружної виборчої комісії окружна виборча комісія може, а у разі наявних ознак розпечатування пакетів із запакованими документами зобов'язана прийняти рішення про повторний підрахунок голосів виборців на цій дільниці.

10. Протоколи про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці та інші документи дільничної виборчої комісії до проведення повторного підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці окружною виборчою комісією зберігаються у приміщенні засідання окружної виборчої комісії.

11. Повторний підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці здійснюється окружною виборчою комісією з обов'язковою участю членів дільничної виборчої комісії, які передають виборчу документацію, після розгляду і прийняття протоколів та інших документів від усіх дільничних виборчих комісій. У повторному підрахунку окружною виборчою комісією голосів виборців на виборчій дільниці мають право брати участь усі члени цієї дільничної виборчої комісії, і можуть бути присутніми кандидати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі.

12. Окружна виборча комісія у разі повторного підрахунку нею голосів виборців на цій дільниці складає протокол про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

13. Протоколи про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці складаються окружною виборчою комісією у кількості примірників на чотири більшої, ніж кількість осіб, що входять до складу окружної виборчої комісії. Примірники протоколів нумеруються і мають однакову юридичну силу. Кожен примірник протоколу зобов'язані підписати голова, заступник голови, секретар та інші члени окружної виборчої комісії, які присутні на засіданні комісії, та члени дільничної виборчої комісії, які брали участь у повторному підрахунку голосів. Кожен примірник протоколу засвідчується печаткою окружної виборчої комісії. Відомості протоколів оголошуються. Перший примірник кожного протоколу мають право підписати кандидати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі, які були присутні при підрахунку голосів виборців. У разі своєї незгоди з відомостями, що зазначені у протоколі, член комісії зобов'язаний викласти у письмовій формі свою окрему думку, яка додається до протоколу.

Непідписання або відмова у підписанні протоколу окремими членами комісії не має правових наслідків для дійсності протоколу.

(частина тринадцята статті 82 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

14. У разі виявлення при повторному підрахунку голосів виборців окружною виборчою комісією на відповідній виборчій дільниці обставин, зазначених у частині першій статті 80 цього Закону, чи інших обставин, внаслідок яких неможливо достовірно встановити результати волевиявлення виборців на виборчій дільниці, окружна виборча комісія може прийняти рішення про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним. У цьому випадку протокол про повторний підрахунок голосів виборців на цій виборчій дільниці складається у порядку, зазначеному у частинах дванадцятій та тринадцятій цієї статті, та повинен містити лише відомості, зазначені відповідно у пунктах 1 - 6 частини другої статті 79 цього Закону.

15. Перший примірник протоколу окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці разом з відповідним протоколом дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, рішенням окружної виборчої комісії про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним додається відповідно до протоколу окружної виборчої комісії про підсумки голосування у відповідному територіальному виборчому окрузі. Другий примірник протоколу окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці зберігається у секретаря окружної виборчої комісії, третій - передається дільничній виборчій комісії, четвертий - відразу вивішується для загального ознайомлення у приміщенні окружної виборчої комісії, а решта по одному примірнику видається членам окружної виборчої комісії. Відомості протоколу окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці оголошуються.

16. Кандидатам на пост Президента України, їх довіреним особам, офіційним спостерігачам, які були присутні при повторному підрахунку голосів, на їх прохання невідкладно видаються копії зазначеного у цій статті протоколу, засвідчені головою і секретарем окружної виборчої комісії та скріплені печаткою комісії, з розрахунку не більш як по одній копії кожного протоколу для кожного кандидата та для кожного офіційного спостерігача.

Стаття 83. Встановлення підсумків голосування в межах територіального виборчого округу

1. Окружна виборча комісія після прийняття і розгляду протоколів дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях, у тому числі з поміткою "Уточнений", на підставі протоколів дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях та повідомлень про зміст таких протоколів дільничних виборчих комісій, переданих за допомогою технічних засобів зв'язку із спеціальних виборчих дільниць, утворених на суднах, що перебувають у день виборів у плаванні під Державним Прапором України, на полярних станціях України, та закордонних виборчих дільниць, а у разі повторного підрахунку голосів виборців - протоколу окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці зобов'язана встановити:

(абзац перший частини першої статті 81 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

- 1) кількість виборчих бюлетенів, одержаних окружною виборчою комісією;
- 2) кількість виборчих бюлетенів, погашених окружною виборчою комісією;
- 3) кількість виборчих бюлетенів, одержаних дільничними виборчими комісіями територіального округу;
- 4) кількість виборців, включених до списків виборців на виборчих дільницях територіального округу;
- 5) кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
- 6) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
- 7) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні в межах територіального округу;
- 8) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
- 9) кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата на пост Президента України;
- 10) кількість виборців, які не підтримали жодного кандидата на пост Президента України.

2. Відомості про підсумки голосування в межах територіального округу цифрами і прописом заносяться до протоколу окружної виборчої комісії про підсумки голосування в межах територіального виборчого округу. Відомості, зазначені у пунктах 3 - 10 частини першої цієї статті, вносяться як по кожній виборчій дільниці, що входить до складу територіального виборчого округу, так і сумарно по територіальному округу.

3. Протокол про підсумки голосування в межах територіального виборчого округу складається окружною виборчою комісією у кількості примірників на три більшої, ніж кількість осіб, які входять до складу окружної виборчої комісії. Примірники протоколу нумеруються і мають однакову юридичну силу.

4. Забороняється заповнення протоколу про підсумки голосування в межах територіального виборчого округу олівцем, а також внесення до нього без відповідного рішення окружної виборчої комісії будь-яких виправлень.

5. Протокол про підсумки голосування в межах територіального виборчого округу зобов'язані підписати голова, заступник голови, секретар та інші члени окружної виборчої комісії, які присутні на засіданні комісії. Зазначений протокол засвідчується печаткою окружної виборчої комісії. У разі своєї незгоди з відомостями, що зазначені у протоколі, член комісії зобов'язаний викласти у письмовій формі свою окрему думку, яка додається до протоколу.

Непідписання або відмова у підписанні протоколу окремими членами комісії не має правових наслідків для дійсності протоколу.

У протоколі зазначаються дата і час (година і хвилини) його підписання членами окружної виборчої комісії. У разі відсутності підпису члена окружної виборчої комісії у протоколі проти його прізвища зазначається причина відсутності підпису. Перший примірник протоколу мають право підписати кандидати, їх довірені особи та офіційні спостерігачі, які були присутні при встановленні підсумків голосування в межах територіального виборчого округу. Якщо після підписання зазначеного протоколу до відправки його до Центральної виборчої комісії окружна виборча комісія виявила в ньому неточності (описку чи помилку у цифрах), вона на своєму засіданні розглядає питання про внесення змін до протоколу шляхом складення нового протоколу, на якому робиться позначка "Уточнений". Протокол з поміткою "Уточнений" виготовляється і підписується у порядку та в кількості примірників, встановлених цією статтею.

(частина п'ята статті 83 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

6. Перший примірник протоколу окружної виборчої комісії про підсумки голосування в межах територіального виборчого округу, а в разі внесення змін до цього протоколу - і протокол, в якому були допущені неточності (описки чи помилки у цифрах), разом з відповідними протоколами та актами дільничних виборчих комісій, рішеннями, прийнятими на підставі цих актів, та, за наявності, протоколами окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці в межах територіального виборчого округу, окремими думками членів окружної виборчої комісії, викладеними у письмовій формі, заявами і скаргами про порушення окружною виборчою комісією порядку встановлення підсумків голосування в межах територіального виборчого округу та рішеннями, прийнятими окружною виборчою комісією за результатами їх розгляду, окружна виборча комісія невідкладно транспортує до Центральної виборчої комісії, другий примірник протоколу зберігається в окружній виборчій комісії, третій - невідкладно вивішується для загального ознайомлення у приміщенні окружної виборчої комісії, а решта по одному примірнику видається членам окружної виборчої комісії.

(частина шоста статті 83 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

7. Кандидатам на пост Президента України, їх довіреним особам, офіційним спостерігачам на їх прохання невідкладно видається копія протоколу окружної виборчої комісії про підсумки голосування в межах територіального виборчого округу та, за наявності, протоколу про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці з розрахунку по одній копії кожного протоколу для кожного кандидата та на кожного офіційного спостерігача.

8. Окружна виборча комісія зобов'язана встановити підсумки голосування в межах територіального виборчого округу не пізніше ніж на п'ятий день з дня проведення виборів незалежно від кількості виборчих дільниць у відповідному окрузі, щодо яких прийнято рішення про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним. Визнання голосування недійсним у межах територіального виборчого округу забороняється. Протокол про підсумки голосування у межах територіального виборчого округу невідкладно після підписання транспортується до Центральної виборчої комісії.

(статтю 83 доповнено частиною восьмою згідно із
Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 84. Встановлення результатів виборів Президента України

1. Центральна виборча комісія на своєму засіданні протягом десяти днів, але не пізніше ніж на третій день з дня отримання всіх протоколів окружних виборчих комісій про підсумки голосування в межах відповідних територіальних виборчих округів встановлює результати голосування у день виборів Президента України, про що складає протокол.

Центральна виборча комісія може продовжити не більш як на один день зазначений термін у разі необхідності надання окружній виборчій комісії часу для подання протоколу з позначкою "Уточнений".

У разі неподання до Центральної виборчої комісії у терміни, передбачені Законом, протоколу окружної виборчої комісії про встановлення підсумків голосування (у тому числі уточненого) Центральна виборча комісія встановлює результати виборів у цьому окрузі на підставі наявних протоколів дільничних виборчих комісій.

До протоколу про результати голосування у день виборів Президента України заносяться прописом та цифрами такі відомості:

- 1) кількість виготовлених виборчих бюлетенів;
- 2) кількість виборчих бюлетенів, одержаних окружними виборчими комісіями;
- 3) кількість виборчих бюлетенів, одержаних дільничними виборчими комісіями;
- 4) кількість виборців, внесених до списків виборців на виборчих дільницях;
- 5) кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
- 6) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
- 7) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні;
- 8) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
- 9) кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата на пост Президента України;
- 10) відсоток голосів виборців, поданих за кожного кандидата на пост Президента України, у відношенні

до кількості виборців, які взяли участь у голосуванні;

11) кількість виборців, які не підтримали жодного кандидата на пост Президента України;

12) відсоток голосів виборців, які не підтримали жодного кандидата на пост Президента України, у відношенні до кількості виборців, які взяли участь у голосуванні.

(частина перша статті 84 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

2. Відомості про підсумки голосування цифрами і прописом заносяться до протоколу Центральної виборчої комісії про підсумки голосування в день виборів Президента України. Відомості, зазначені у пунктах 2 - 12 частини першої цієї статті, вносяться як по кожному територіальному виборчому округу, так і сумарно по загальнодержавному округу. Протокол про результати голосування у день виборів Президента України зобов'язані підписати голова, заступники голови, секретар та інші члени Центральної виборчої комісії, які присутні на засіданні комісії. Зазначений протокол засвідчується печаткою Центральної виборчої комісії. У разі своєї незгоди з відомостями, що зазначені у протоколі, член комісії має право викласти у письмовій формі свою окрему думку, яка додається до протоколу.

Непідписання або відмова у підписанні протоколу окремими членами комісії не має правових наслідків для дійсності протоколу.

(частина друга статті 84 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

3. Обраним у день виборів Президентом України вважається кандидат, який одержав на виборах більше половини голосів виборців, які взяли участь у голосуванні. Про обрання Президента України Центральна виборча комісія оформлює протокол. У протоколі Центральної виборчої комісії про підсумки голосування в день виборів Президента України при цьому зазначаються прізвище та ініціали кандидата, який відповідно до цього Закону обраний Президентом України.

(частина третя статті 84 у редакції
Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

4. Якщо до виборчого бюлетеня для голосування у день виборів було включено не більше двох кандидатів на пост Президента України і за результатами голосування у день виборів Президента України жоден кандидат не був обраний відповідно до вимог частини третьої цієї статті, Центральна виборча комісія на підставі пункту 1 частини четвертої статті 15 цього Закону приймає рішення про звернення до Верховної Ради України з поданням про призначення повторних виборів Президента України, про що зазначається у протоколі про підсумки голосування в день виборів Президента України.

5. Якщо до виборчого бюлетеня для голосування у день виборів було включено більше двох кандидатів на пост Президента України і за результатами голосування у день виборів Президента України жоден кандидат не був обраний відповідно до вимог частини третьої цієї статті, Центральна виборча комісія приймає рішення про проведення повторного голосування, про що зазначається у протоколі про підсумки голосування в день виборів Президента України.

6. Повідомлення про результати голосування у день виборів Президента України та про прийняте Центральною виборчою комісією за підсумками голосування рішення, передбачене частинами третьою, четвертою або п'ятою цієї статті, публікується нею в газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр" не пізніше як на третій день після підписання протоколу про результати голосування.

7. Скарги, що стосуються підготовки і проведення виборів Президента України, на рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій та їх членів, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, закладів та організацій, їх посадових і службових осіб, акти та дії об'єднань громадян, крім тих, які відповідно до закону, статуту (положення) об'єднання громадян належать до їх внутрішньої організаційної діяльності або їх виключної компетенції, дії та бездіяльність засобів масової інформації, їх посадових та службових осіб, а також інших суб'єктів виборчого процесу у день голосування і наступні дні виборчого процесу до Центральної виборчої комісії не подаються. У разі надходження зазначені скарги залишаються Центральною виборчою комісією без розгляду. Подання таких скарг не перешкоджає встановленню результатів виборів Президента України та їх оголошенню.

(статтю 84 доповнено частиною сьомою згідно із
Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 85. Повторне голосування

1. Повторне голосування призначається Центральною виборчою комісією на третю неділю після дня виборів.
2. До виборчого бюлетеня для повторного голосування включаються два кандидати на пост Президента України, які у підсумку голосування у день виборів одержали найбільшу кількість голосів.
3. Якщо один із кандидатів, включених до виборчого бюлетеня для повторного голосування, не пізніше як за десять днів до дня повторного голосування зняв свою кандидатуру шляхом подання письмової заяви до Центральної виборчої комісії і Центральна виборча комісія прийняла рішення про скасування реєстрації кандидата, включеного до виборчого бюлетеня для повторного голосування, Центральна виборча комісія невідкладно приймає рішення про включення до виборчого бюлетеня кандидата, наступного за кількістю одержаних у день виборів голосів.
4. Якщо кандидат подав до Центральної виборчої комісії письмову заяву про зняття своєї кандидатури з балотування і Центральна виборча комісія прийняла рішення про скасування реєстрації кандидата, включеного до виборчого бюлетеня для повторного голосування, пізніше строку, зазначеного у частині третій цієї статті, або з інших причин немає кандидатів, які могли б бути включеними до виборчого бюлетеня для повторного голосування замість вибулого, повторне голосування проводиться щодо однієї кандидатури.
5. Для проведення повторного голосування з виборів Президента України Центральна виборча комісія не пізніше як за десять днів до дня повторного голосування за поданням кандидатів на пост Президента України, які включені до виборчого бюлетеня для повторного голосування, формує новий склад окружних виборчих комісій у кількості чотирнадцяти осіб - по сім осіб від кожного кандидата, включеного до виборчого бюлетеня для повторного голосування.
6. Кандидати на пост Президента України, які включені до виборчого бюлетеня для повторного голосування, не пізніше як за дванадцять днів до дня повторного голосування вносять до Центральної виборчої комісії подання щодо кандидатур до складу окружних виборчих комісій за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.
7. При розподілі керівних посад в окружних виборчих комісіях Центральна виборча комісія забезпечує для кожного кандидата на пост Президента України рівну кількість посад голови та секретаря окружної виборчої комісії (з можливим відхиленням від рівної кількості не більш як на одну посаду відповідно голови або секретаря комісії). Голова та секретар окружної виборчої комісії не можуть бути представниками одного кандидата на пост Президента України.
8. Окружна виборча комісія не пізніше як за п'ять днів до дня повторного голосування за поданням кандидатів на пост Президента України, які включені до виборчого бюлетеня для повторного голосування, формує новий склад дільничної виборчої комісії у кількості шістнадцяти осіб - по вісім осіб від кожного кандидата, включеного до виборчого бюлетеня для повторного голосування.
9. Кандидати на пост Президента України, які включені до виборчого бюлетеня для повторного голосування, не пізніше як за вісім днів до дня повторного голосування вносять до окружної виборчої комісії подання стосовно кандидатур до складу дільничних виборчих комісій.
10. У разі якщо кількість запропонованих до складу відповідних виборчих комісій кандидатур менша за встановлену в цьому Законі, відповідна виборча комісія утворюється у кількості, що відповідає кількості поданих кандидатур. Кандидат, який не використав можливість подати встановлену кількість кандидатур до складу відповідної виборчої комісії, може подати такі кандидатури не пізніше як за два дні до дня повторного голосування.
11. При розподілі керівних посад у дільничних виборчих комісіях окружна виборча комісія забезпечує для кожного кандидата на пост Президента України рівну кількість посад голови та секретаря дільничної виборчої комісії (з можливим відхиленням від рівної кількості не більше ніж на одну посаду відповідно голови або секретаря комісії). Голова та секретар дільничної виборчої комісії не можуть бути представниками одного кандидата на пост Президента України.
12. Рішення про дострокове припинення повноважень члена виборчої комісії приймається одночасно з рішенням про включення до складу відповідної виборчої комісії іншого представника від того ж кандидата.
13. Голосування, проведення підрахунку голосів та встановлення підсумку голосування у разі повторного голосування здійснюються у порядку, встановленому статтями 75 - 83 цього Закону.
14. Голосування виборців на закордонних виборчих дільницях організують і проводять дільничні виборчі комісії у тому ж складі, що був станом на день голосування. У разі вибуття окремих членів із складу зазначених комісій нові кандидатури до їх складу не включаються.
15. Центральна виборча комісія на своєму засіданні на підставі протоколів окружних виборчих комісій

про підсумки повторного голосування в межах відповідних територіальних виборчих округів не пізніше як на десятий день з дня повторного голосування встановлює та оголошує результати повторного голосування з виборів Президента України, про що складає протокол.

16. Якщо до бюлетеня для повторного голосування було внесено дві кандидатури, обраним Президентом України за підсумками повторного голосування вважається кандидат, який за підсумками повторного голосування одержав більшу, ніж інший кандидат, кількість голосів виборців, які взяли участь у голосуванні.

17. Якщо до виборчого бюлетеня для повторного голосування було включено лише одну кандидатуру, кандидат вважається обраним Президентом України, якщо він одержав більше половини голосів виборців, які взяли участь у голосуванні.

18. Якщо в результаті повторного голосування обидва кандидати, що балотувалися, набрали однакову кількість голосів або якщо голосування проводилося по одній кандидатурі і вона не отримала більше половини голосів виборців, які взяли участь у голосуванні, вибори Президента України вважаються такими, що не відбулися.

(стаття 85 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 86. Офіційне оголошення результатів виборів

1. Центральна виборча комісія на своєму засіданні оголошує результати виборів Президента України, про що зазначається у протоколі засідання комісії, із зазначенням прізвища, імені, по батькові обраного Президента України, його року народження, професії, посади (заняття), місця роботи, місця проживання, партійності, суб'єкта висування.

2. Офіційним оголошенням результатів виборів Президента України є оголошення головуючим на засіданні Центральної виборчої комісії результатів виборів Президента України. Витяг з протоколу засідання Центральної виборчої комісії про офіційне оголошення Центральною виборчою комісією результатів виборів Президента України є підставою для звільнення з роботи (посади), не сумісної із зайняттям поста Президента України, та прийняття рішення про припинення дії представницького мандата особи, обраної Президентом України.

(стаття 86 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 87. Набуття повноважень Президентом України

1. Новообраний Президент України вступає на пост не пізніше як через тридцять днів після офіційного оголошення результатів виборів.

2. Новообраний Президент України набуває повноважень з моменту складення присяги Українському народові на урочистому засіданні Верховної Ради України.

3. Після складення присяги Центральна виборча комісія вручає новообраному Президенту України посвідчення Президента України.

Стаття 88. Зберігання виборчої та іншої документації і матеріальних цінностей

1. Центральна виборча комісія після офіційного оприлюднення результатів виборів Президента України передає виборчу та іншу документацію до відповідної центральної державної архівної установи, а окружні виборчі комісії - до відповідних місцевих державних архівних установ.

2. Перелік виборчої та іншої документації, що підлягає зберіганню в державних архівних установах, і порядок її передачі до цих установ визначаються Центральною виборчою комісією за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері архівної справи.

3. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування після припинення повноважень дільничних і окружних виборчих комісій зобов'язані забезпечити збереження виборчих скриньок, кабін для голосування, печаток, штампів цих комісій, методичної літератури, що їм надавались на період виборчого процесу.

4. Протоколи виборчих комісій про підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях, про підсумки голосування в територіальних виборчих округах, виборчі бюлетені, контрольні талони виборчих бюлетенів, списки виборців, акти, заяви, скарги про порушення вимог цього Закону при проведенні голосування і підрахунку голосів виборців, інші протоколи та рішення виборчих комісій зберігаються у місцевих державних архівних установах протягом трьох років з дня офіційного оприлюднення

результатів виборів Президента України, після чого знищуються в установленому порядку.

5. Державні архівні установи забезпечують доступ до виборчої документації виборів Президента України у порядку, встановленому законодавством України.

Розділ XI ПОВТОРНІ ТА ПОЗАЧЕРГОВІ ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Стаття 89. Особливості підготовки і проведення повторних виборів

1. Підстави, порядок призначення та строки проведення повторних виборів Президента України визначаються відповідно частиною четвертою статті 15, частиною третьою статті 16 та частинами сьомою - дев'ятою статті 17 цього Закону.

2. Повторні вибори Президента України проводяться тими ж територіальними та дільничними виборчими комісіями на тих же виборчих дільницях, що діяли під час останніх чергових (позачергових) виборів. У разі необхідності зміни у складі виборчих комісій здійснюються у порядку, передбаченому цим Законом.

3. При проведенні повторних виборів Президента України списки виборців складаються з використанням списків виборців, які використовувалися під час останніх чергових (позачергових) виборів Президента України. Уточнення списків виборців проводиться у порядку, передбаченому цим Законом.

4. Висування кандидатів розпочинається на наступний день після початку виборчого процесу і закінчується за п'ятдесят п'ять днів до дня повторних виборів. Подання документів до Центральної виборчої комісії для реєстрації кандидатів закінчується за п'ятдесят днів до дня повторних виборів. Повторне подання документів відповідно до частин третьої та четвертої статті 52 цього Закону закінчується за сорок п'ять днів до дня повторних виборів.

5. Частина п'яту статті 89 виключено

(згідно із Законом України
від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

6. Подання кандидатур до складу окружних виборчих комісій завершується за вісімдесят днів до дня виборів, до дільничних виборчих комісій - за тридцять п'ять днів до дня виборів. Окружні виборчі комісії утворюються не пізніше як за сімдесят днів до дня виборів, дільничні виборчі комісії (крім виняткових випадків, зазначених у частині шостій статті 24 цього Закону) - не пізніше як за тридцять три дні до дня виборів.

Стаття 90. Особливості підготовки і проведення позачергових виборів Президента України

1. Підстави, порядок призначення та строки проведення позачергових виборів Президента України визначаються відповідно частиною третьою статті 15, частиною другою статті 16 та частинами четвертою - шостою статті 17 цього Закону.

2. Для проведення позачергових виборів Президента України використовуються територіальні виборчі округи, утворені для проведення попередніх виборів Президента України.

3. Виборчі дільниці для проведення повторних виборів (крім виняткових випадків, зазначених у частині десятій статті 20 цього Закону) утворюються не пізніше як за п'ятдесят днів до дня виборів у порядку, встановленому цим Законом.

4. Окружні виборчі комісії утворюються не пізніше як за сімдесят днів до дня виборів у порядку, встановленому цим Законом, за поданнями партій (блоків), які вносяться до Центральної виборчої комісії не пізніше як за вісімдесят днів до дня виборів.

5. Дільничні виборчі комісії (крім виняткових випадків, зазначених у частині шостій статті 24 цього Закону) утворюються не пізніше як за тридцять три дні до дня виборів у порядку, встановленому цим Законом. Подання щодо кандидатур до дільничних виборчих комісій вносяться до окружної виборчої комісії за тридцять п'ять днів до дня виборів.

6. Висування кандидатів починається на наступний день після дня, зазначеного у пунктах 1 - 4 частини четвертої статті 17 цього Закону, і закінчується за п'ятдесят п'ять днів до дня позачергових виборів. Подання документів до Центральної виборчої комісії для реєстрації кандидатів закінчується за п'ятдесят днів до дня позачергових виборів. Повторне подання документів відповідно до частин третьої та четвертої статті 52 цього Закону закінчується за сорок п'ять днів до дня повторних виборів.

7. Частину сьому статті 90 виключено

(згідно із Законом України
від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

8. Частину восьму статті 90 виключено

(згідно із Законом України
від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

9. На спеціальних та закордонних виборчих дільницях списки виборців складаються у порядку, передбаченому статтями 36, 361 цього Закону.

(частина дев'ята статті 90 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

10. Передвиборна агітація розпочинається за тридцять п'ять днів до дня позачергових виборів і проводиться у порядку, встановленому цим Законом.

11. Форма і текст виборчого бюлетеня для голосування на позачергових виборах затверджуються Центральною виборчою комісією не пізніше як за тридцять днів до дня виборів.

Розділ XII

ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Стаття 91. Суб'єкти звернення із скаргою

Суб'єктом звернення зі скаргою у випадках, передбачених цим Законом, може бути кандидат на пост Президента України, партія (блок) - суб'єкт виборчого процесу, виборча комісія, а також виборець, виборчі права або охоронювані законом інтереси якого щодо участі у виборчому процесі порушено рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта оскарження. Від імені кандидата на пост Президента України суб'єктом звернення із скаргою може бути також його довірена особа.

Стаття 92. Предмет та суб'єкти оскарження

Скарги, що стосуються призначення, підготовки і проведення виборів Президента України, можуть бути подані на рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій та їх членів, дій кандидатів на пост Президента України, їх довірених осіб.

(стаття 92 у редакції Закону України
від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 93. Суб'єкти розгляду скарг

1. Скарга, зазначена у статтях 91 і 92 цього Закону, розглядається відповідною виборчою комісією згідно з цим та іншими законами України.

2. У разі прийняття судом позову до розгляду з того ж питання і з тих же підстав, що є предметом розгляду скарги відповідною виборчою комісією, така виборча комісія зобов'язана зупинити розгляд цієї скарги до набрання рішенням суду законної сили. Суд повинен повідомити відповідну виборчу комісію та комісію вищого рівня про надходження позову не пізніше як на наступний день з дня надходження скарги.

3. Якщо виборча комісія при розгляді скарги визнає необхідним проведення перевірки зазначених у скарзі обставин правоохоронними органами, відповідні органи за зверненням виборчої комісії перевіряють ці обставини та вживають відповідних заходів щодо припинення порушення законодавства у триденний строк з дня отримання звернення, а якщо звернення отримано менше ніж за три дні до дня голосування, у день голосування чи в наступний за ним день - невідкладно.

(стаття 93 у редакції Закону України
від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 94. Строки оскарження

1. Скарга, зазначена у статтях 91 та 92 цього Закону, може бути подана протягом п'яти днів після дня прийняття рішення, вчинення дії чи бездіяльності, крім випадків, зазначених у частинах третій та четвертій цієї статті.

(частина перша статті 94 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

2. Бездіяльність, що може бути оскаржена відповідно до цього Закону, вважається вчиненою в останній день строку, у який мала бути, але не була вчинена відповідна дія.

3. Скарга щодо порушень, які мали місце до дня голосування, може бути подана не пізніше часу закінчення дня, що передує дню початку голосування.

4. Скарга щодо порушень, які мали місце в день голосування, може бути подана до виборчої комісії, яка допустила порушення, не пізніше закінчення голосування, а до виборчої комісії вищого рівня або до суду - не пізніше двадцять четвертої години дня, наступного за днем голосування, в порядку, встановленому цим Законом.

(частина четверта статті 94 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

5. Строк подання скарги продовженню або поновленню не підлягає. Зміна або уточнення вимог скажника під час розгляду скарги у виборчій комісії або в суді, викликані виявленням обставин, невідомих раніше суб'єкту звернення із скаргою, не вважається новою скаргою і не підлягає встановленим обмеженням строків.

Стаття 95. Форма та зміст скарги

1. Скарга до виборчої комісії або до суду подається у письмовій формі.

2. Скарга, що подається до виборчої комісії або до суду, повинна містити:

1) назву виборчої комісії або суду, до якої (якого) вона подається;

2) прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина України або точну назву та місцезнаходження (офіційну поштову адресу) виборчої комісії чи партії (блоку) - заявника скарги;

3) назву суб'єкта оскарження та його поштову адресу;

4) суть порушеного питання;

5) виклад обставин і зазначення доказів, якими заявник скарги обгрунтовує свої вимоги;

6) чітко сформульовані вимоги;

7) перелік документів і матеріалів, що додаються;

8) зазначення зацікавлених осіб, яких суб'єкт подання скарги вважає за потрібне залучити до розгляду скарги;

9) підпис заявника скарги (представника юридичної особи - заявника) із зазначенням дати підписання.

3. Скарга підписується особою, яка її подає. Якщо скарга від імені кандидата на пост Президента України подається його довіреною особою, то в заяві зазначаються також прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання або місцезнаходження (поштова адреса), вид та номер засобів зв'язку кандидата, в інтересах якого вона подається, та засвідчений відповідно до вимог законодавства документ, що посвідчує повноваження особи, яка її подає. Скарга, що подається від імені виборчої комісії або партії (блоку), підписується її головою (керівником) або іншою уповноваженою на те особою із засвідченням підпису печаткою виборчої комісії або партії (партій, що входять до блоку).

4. До скарги додаються її копії у кількості, яка дорівнює кількості суб'єктів оскарження та зацікавлених осіб, зазначених у скарзі.

Стаття 96. Порядок і строки розгляду скарг

1. Порядок розгляду скарги виборчою комісією встановлюється Центральною виборчою комісією. Розгляд скарг виборчими комісіями здійснюється із запрошенням суб'єкта звернення із скаргою та суб'єкта оскарження.

2. Днем подачі скарги вважається день фактичного отримання скарги суб'єктом розгляду скарги.
3. Скарга, оформлена без дотримання вимог статті 95 цього Закону, повертається суб'єктові подання скарги (представнику юридичної особи - суб'єкта подання скарги) з відповідними роз'ясненнями не пізніше як на наступний день після дня надходження скарги, а подана напередодні, в день голосування чи наступного дня - невідкладно.
4. Скарга розглядається у дводенний строк з дня її отримання, але щодо порушень, які мали місце до дня голосування, - не пізніше закінчення дня, що передує дню голосування, а щодо порушень, які мали місце в день голосування, - не пізніше ніж за одну годину до закінчення голосування.
5. Про час і місце розгляду скарги суб'єкт звернення та інші заінтересовані особи можуть повідомлятися рекомендованими телеграмами, факсимільними повідомленнями, засобами електронної пошти. Допускається повідомлення суб'єкта звернення та заінтересованих осіб про час і місце розгляду скарги по телефону з фіксуванням такої дії службовою особою суб'єкта розгляду скарги окремою письмовою довідкою, яка долучається до справи (протоколу).
6. Вибірчі комісії, суди та правоохоронні органи організують свою роботу під час виборчого процесу, в тому числі у вихідні дні та в день голосування, таким чином, щоб забезпечити прийом та розгляд скарг у строки та в спосіб, встановлені цим Законом.

(стаття 96 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 97. Докази

1. Доказами, на підставі яких виборча комісія при розгляді скарги встановлює наявність чи відсутність обставин, на яких ґрунтуються вимоги суб'єкта звернення і заперечення зацікавлених осіб, можуть бути:
 - 1) письмові документи і матеріали, які містять відомості про обставини, що мають значення для розгляду скарги;
 - 2) письмові пояснення суб'єктів виборчого процесу, посадових і службових осіб органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, закладів, установ і організацій, отримані на вимогу членів виборчої комісії на виконання повноважень комісії;
 - 3) письмові і речові докази;
 - 4) висновки експертів.
2. Виборча комісія приймає до розгляду лише ті докази, які мають значення для розгляду скарги.
3. Обставини (факти), для доведення яких законом встановлені певні засоби доказування, не можуть доводитися іншими засобами доказування.
4. Письмові докази подаються в оригіналі або в належним чином засвідченій копії. Якщо подано копію письмового доказу, суб'єкт розгляду скарги має право вимагати подання оригіналу.
5. Виборча комісія оцінює докази з урахуванням дослідження їх в сукупності, керуючись законом. Ніякі докази не мають наперед встановленої сили, за винятком фактів, встановлених судовим рішенням, що набрало законної сили.

Стаття 98. Рішення за підсумком розгляду скарги

1. Суб'єкт розгляду скарги, встановивши, що рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта оскарження не відповідають законодавству про вибори Президента України, задовольняє скаргу, скасовує рішення повністю або частково, визнає дії чи бездіяльність неправомірними, зобов'язує суб'єкта оскарження задовольнити вимоги заявника або іншим шляхом поновити порушені виборчі права громадян, права та законні інтереси суб'єкта виборчого процесу, чи зобов'язує суб'єкта оскарження та (або) інший орган, партію (блок), засіб масової інформації, посадову чи службову особу здійснити передбачені законодавством, що регулює організацію та порядок проведення виборів Президента України, дії, які впливають із факту скасування рішення, визнання оскаржених дій або бездіяльності неправомірними.
2. У разі скасування судом рішення відповідної виборчої комісії, у тому числі з питання визнання голосування на виборчій дільниці недійсним, встановлення підсумків і результатів голосування, рішення з цього питання приймає виборча комісія, рішення якої було скасовано, або виборча комісія вищого рівня на підставі рішення суду. При цьому виборча комісія не може прийняти рішення, яке по суті повторює рішення, скасоване судом.

3. Виборча комісія вищого рівня на підставі скарги, рішення суду може скасувати рішення виборчої комісії нижчого рівня та прийняти рішення по суті питання або зобов'язати виборчу комісію нижчого рівня повторно розглянути порушене питання.

4. Суб'єкт розгляду відмовляє в задоволенні скарги, якщо встановить, що оскаржувані рішення, дії або бездіяльність вчинені відповідно до закону і в межах повноважень, передбачених законом.

5. Копія рішення суб'єкта розгляду скарги видається суб'єкту звернення, суб'єкту оскарження та іншим присутнім заінтересованим особам, а також надсилається відповідним виборчим комісіям та іншим особам у день прийняття (проголошення) такого рішення.

6. Рішення суду першої інстанції набирає законної сили після закінчення строку на апеляційне оскарження.

Стаття 99. Оскарження у судовому порядку

1. Проведення в окремих категоріях справ у судах, а також порядок розгляду та оскарження рішень визначаються Кодексом адміністративного судочинства України з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом.

2. До суду можуть бути оскаржені:

1) рішення, дії чи бездіяльність органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, закладів та організацій, їх посадових та службових осіб - за місцезнаходженням відповідного органу, підприємства, установи, закладу, організації, посадової (службової) особи, рішення, дії чи бездіяльність яких оскаржуються у порядку, передбаченому статтею 174 Кодексу адміністративного судочинства України;

2) акти чи дії партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу, об'єднань громадян, крім тих, які відповідно до закону, статуту (положення) об'єднання громадян належать до їх внутрішньої організаційної діяльності або їх виключної компетенції - за місцезнаходженням органу об'єднання громадян, виборчого блоку, акти чи дії якого оскаржуються у порядку, передбаченому статтею 175 Кодексу адміністративного судочинства України;

3) дії чи бездіяльність засобів масової інформації, їх власників, посадових і службових осіб, творчих працівників - за місцезнаходженням засобу масової інформації, дії чи бездіяльність якого оскаржуються у порядку, передбаченому статтею 174 Кодексу адміністративного судочинства України;

4) рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій, у тому числі рішення Центральної виборчої комісії із встановлення результатів виборів у порядку, передбаченому статтею 172 Кодексу адміністративного судочинства України.

3. Дії кандидатів на пост Президента України, партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу, їх довірених осіб оскаржуються до Київського апеляційного адміністративного суду.

4. Повноваження суду, встановлені статтею 117 Кодексу адміністративного судочинства України, не можуть бути застосовані судами щодо спорів, які стосуються призначення, підготовки і проведення виборів Президента України.

5. Суд розглядає та вирішує адміністративні справи, визначені цим Законом, протягом двох днів з часу закінчення голосування на виборчих дільницях.

6. Позови, не розглянуті судом протягом терміну, визначеного в частині п'ятій цієї статті, залишаються без розгляду.

(стаття 99 у редакції Закону України
від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 100. Суб'єкти звернення з позовом до суду по окремих категоріях справ

1. Виборча комісія, кандидат на пост Президента України, партія (блок) - суб'єкт виборчого процесу, виборець, законні права або охоронювані законом інтереси яких порушено, мають право оскаржувати рішення чи дії об'єднання громадян, виборчого блоку, його посадової особи чи повноважного представника, які стосуються виборчого процесу, крім тих рішень чи дій, які відповідно до закону, статуту (положення) об'єднання громадян належать до його внутрішньої організаційної діяльності або його виключної компетенції.

2. Кандидат на пост Президента України, партія (блок) - суб'єкт виборчого процесу чи окружна виборча комісія мають право оскаржувати до суду або до відповідної виборчої комісії дії чи бездіяльність засобів масової інформації, їх власників, посадових та службових осіб, які порушують

встановлений законом порядок діяльності засобів масової інформації під час виборчого процесу, у тому числі стосовно передвиборної агітації, зокрема щодо вимоги спростування опублікованих ними неправдивих відомостей про кандидата чи партію (блок), що висунули кандидата.

3. Кандидат на пост Президента України, партія (блок) - суб'єкт виборчого процесу мають право оскаржувати дії іншого кандидата на пост Президента України, його довіреної особи, якщо ці дії спрямовані на порушення встановленого законом порядку висунення кандидата, проведення передвиборної агітації, інші порушення їх прав або виборчих прав громадян. Виборець має право оскаржувати дії кандидата на пост Президента України, його довіреної особи, якщо ці дії порушують його виборчі права.

4. Суб'єкт виборчого процесу має право оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність виборчої комісії, окремого члена виборчої комісії.

(стаття 100 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 101. Виключена.

(згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 102. Виключена.

(згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 103. Особливості оскарження дій кандидатів на пост Президента України, їх довірених осіб

1. Кандидат на пост Президента України, партія (блок) - суб'єкт виборчого процесу мають право оскаржувати дії іншого кандидата на пост Президента України, його довіреної особи, якщо ці дії спрямовані на порушення встановленого законом порядку висунення кандидата, проведення передвиборної агітації, інші порушення їх прав або виборчих прав громадян.

2. Виборець має право оскаржувати дії кандидата на пост Президента України, його довіреної особи, якщо ці дії порушують його виборчі права.

3. Частина третю статті 103 виключено

(згідно із Законом України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

Стаття 104. Особливості оскарження рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій

1. Суб'єкт виборчого процесу має право оскаржити рішення, дії чи бездіяльність виборчої комісії, окремого члена виборчої комісії.

2. Рішення, дії чи бездіяльність дільничної виборчої комісії та її членів оскаржуються до окружної виборчої комісії або до адміністративного суду за місцезнаходженням дільничної виборчої комісії.

(частина друга статті 104 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

3. Рішення, дії чи бездіяльність окружної виборчої комісії або члена такої комісії оскаржуються до Центральної виборчої комісії або до окружного адміністративного суду за місцезнаходженням окружної виборчої комісії в порядку, встановленому цим Законом.

(частина третя статті 104 у редакції Закону України від 21.08.2009 р. N 1616-VI)

4. Розгляд скарги на рішення, дії чи бездіяльність виборчої комісії чи її членів не виключає притягнення окремих її членів до адміністративної чи кримінальної відповідальності у порядку, передбаченому законом.

5. Рішення апеляційної інстанції з виборчих спорів є остаточним і оскарженню не підлягає. Рішення Вищого адміністративного суду України щодо скарги на результати виборів є остаточним і не підлягає перегляду в апеляційному чи касаційному порядку.

Стаття 105. Відповідальність за порушення законодавства про вибори Президента України

Особи, винні в порушенні законодавства про вибори Президента України, притягаються до кримінальної, адміністративної або іншої відповідальності в порядку, встановленому законом.

Розділ XIII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
2. Для цілей цього Закону місце проживання особи визначається відповідно до Закону України "Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання".
3. До приведення законодавства України у відповідність із цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.
4. Кабінету Міністрів України у місячний строк після опублікування цього Закону:
підготувати та подати до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;
привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;
забезпечити перегляд чи скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.
5. Центральній виборчій комісії:
привести у місячний строк після опублікування цього Закону свої акти у відповідність із цим Законом;
забезпечити прийняття актів, передбачених цим Законом.

Президент України
м. Київ
5 березня 1999 року
N 474-XIV

Л. КУЧМА